

This project is funded by
the European Union

IZVJEŠTAJ O RODNOJ ANALIZI ZAKONODAVNOG I STRATEŠKOG OKVIRA ZA KONTROLU MALOG ORUŽJA U BRČKO DISTRIKTU BOSNE I HERCEGOVINE

Centar za kontrolu maloga oružja i lakog naoružanja u jugoistočnoj i istočnoj Evropi (SEESAC) je zajednička inicijativa Razvojnog programa Ujedinjenih nacija (UNDP) i Vijeća za regionalnu saradnju (RCC), s ciljem jačanja nacionalnih i regionalnih kapaciteta za kontrolu i smanjenje širenja i zloupotrebe malog oružja i naoružanja, čime se doprinosi stabilnosti, sigurnosti i razvoju u Jugoistočnoj i Istočnoj Evropi.

Ova publikacija je omogućena finansijskom Podrškom Evropske unije kroz Odluku Vijeća Evropske unije (CFSP) 2018/1788, a u okviru podrške aktivnostima SEESAC-a na sprovođenju Regionalne mape puta za suzbijanje nezakonitog trgovanja oružjem na Zapadnom Balkanu.

Kontakt za dalje informacije:

Šefica kancelarije
SEESAC
Bulevar Zorana Đindjića 64,
11000 Beograd, Srbija
Tel: +381 11 415 5300 Fax: +381 11 415 5359

Autorka izvještaja je Sanja Sumonja.

Korištene oznake i prezentacija materijala u ovoj publikaciji ni na koji način ne predstavljaju stavove Razvojnog programa Ujedinjenih nacija, Vijeća za regionalnu saradnju ili Evropske unije koji se odnose na 1) pravni status bilo koje zemlje, teritorija ili područja ili njenih vlasti ili oružane grupe; ili 2) azgraničenja ili granica.

Urednik: Dragan Božanić
Prevod: Damir Androšević
Dizajn i prelom: Vladimir Garboš
© SEESAC 2021 – Sva prava pridržana

SADRŽAJ

SAŽETAK	5
I UVOD	14
II KONTEKST: PREGLED KLJUČNIH PODATAKA O RODNIM ASPEKTIMA MALOG ORUŽJA	20
III MEĐUNARODNI OKVIRI	24
IV RODNA ANALIZA ZAKONODAVNOG I STRATEŠKOG OKVIRA ZA KONTROLU MALOG ORUŽJA U BRČKO DISTRIKTU BOSNE I HERCEGOVINE	30
1. ZAKONODAVNE I STRATEŠKE OSNOVE ZA INTEGRACIJU RODNE PERSPEKTIVE I UČESTOVANJE ŽENA U KONTROLI MALOG ORUŽJA	32
2. VEZE IZMEĐU VATRENOG ORUŽJA I NASILJA U PORODICI	40
3. ODGOVOR NA RODNE ASPEKTE POTRAŽNJE, UPOTREBE I ZLOUPOTREBE VATRENOG ORUŽJA	61
4. VOĐENJE RODNO OSJETLJIVIH EVIDENCIJA	64
5. TRGOVINA ORUŽJEM	68
V ZAKLJUČCI I PREPORUKE	72
REFERENCE	82

SKRAĆENICE I AKRONIMI

UNDP	Program Ujedinjenih naroda za razvoj
SEESAC	Ured za kontrolu malog i lakovog oružja za jugoistočnu i istočnu Evropu
JIE (eng. SEE)	Jugoistočna Evropa
BiH	Bosna i Hercegovina
BD	Brčko distrikt Bosne i Hercegovine
EU	Evropska unija
SALW	Malo oružje i lako naoružanje
CoE	Vijeće Evrope
CEDAW	Konvencija o ukidanju svih oblika diskriminacije žena
SDG	Utvrđivanje ciljeva održivog razvoja
RZN (eng. GBV)	Rodno zasnovano nasilje
UNSCR 1325	Rezolucija Vijeća bezbjednosti Ujedinjenih naroda 1325 "Žene, mir i sigurnost"
NAP 1325 BiH	Akcioni plan za implementaciju UNSCR 1325 "Žene, mir i sigurnost" u Bosni i Hercegovini za period 2018-2022. godine
Koordinacioni odbor za kontrolu SALW-a u BiH	Koordinacioni odbor za kontrolu malog oružja i lakovog naoružanja
Strategija kontrole SALW-a u BiH	Strategija za kontrolu malog oružja i lakovog naoružanja u BiH
ATT	Ugovor o trgovini oružjem
SC (eng. SG)	Strateški cilj
OCD	Organizacije civilnog društva

SAŽETAK

SAŽETAK

Istraživanja koje je sproveo UNDP SEESAC¹ su temeljito dokumentovala rodne aspekte posjedovanja, upotrebe i zloupotrebe vatrenog oružja. Dostupni podaci pokazuju sljedeće:

- vlasništvo nad vatrenim oružjem i pristup oružju imaju izraženu rodnu dimenziju;
- upotreba i zloupotreba vatrenog oružja imaju različite efekte na žene i muškarce;
- raširena je zloupotreba vatrenog oružja u nasilju u porodici, uključujući nasilje od strane intimnih partnera; i
- percepcija vatrenog oružja se razlikuje među muškarcima i ženama.

Strategija za kontrolu malog oružja i lakog naoružanja BiH za razdoblje 2021. - 2024. godina i prateći Akcioni plan sadrže sljedeći specifični cilj - *integrirati rodnu perspektivu u kontrolu SALW-a*, što nadalje predviđa rodnu analizu zakonodavnih i strateških okvira za kontrolu SALW-a i razvijanje preporuka za poboljšanje sadašnjeg zakonodavstva i odgovora kroz politike.

Kako bi se olakšala provedba ovih obaveza i podržale institucije u BiH da integrišu rodnu perspektivu u kontrolu malog oružja i lakog naoružanja, poduzeta je sveobuhvatna rodna analiza zakonodavstva relevantnog za kontrolu oružja. Cilj analize je procijeniti koliko su zakonodavstvo i politike rodno odgovorni, mapirati nedostatke u zakonodavnom i strateškom okviru i pružiti preporuke za njegovo unaprijeđenje. Sprovedena analiza predstavlja sastavni dio tekućeg usklađivanja zakonodavstva o kontroli oružja s regulatornim okvirom EU-a i ostalim s tim povezanim međunarodnim obavezama i standardima u cijeloj regiji.

U ovom se izvještaju rodna odgovornost zakona procjenjuje prema glavnim rodnim problemima u vezi sa vatrenim oružjem²:

- veze između vatrenog oružja i nasilja u porodici i nasilja nad ženama;
- odgovor na rodne aspekte potražnje, upotrebe i zloupotrebe vatrenog oružja - uključujući veze između specifičnih oblika muškosti i vatrenog oružja;
- zakonodavni preduslovi za integraciju rodne perspektive u politike i zakone o kontroli malog oružja;
- učestvovanje i zastupljenost žena u politici/izradi i provedbi zakona o kontroli oružja;
- rodno osjetljive prakse prikupljanja podataka; i
- veze između trgovine oružjem i rizika od rodno zasnovanog nasilja i nasilja nad ženama.

OBUHVAT ANALIZE

Bosna i Hercegovina ima decentralizovanu nadležnost nad segmentima koji se odnose na nabavku, posjedovanje i nošenje oružja. Ovim se segmentom upravlja u skladu s propisima Republike Srpske, kantona Federacije BiH i Brčko distrikta. Zbog gore navedenih razloga u BiH su na snazi dvanaest zakona o oružju i municipiji³.

U saradnji s Koordinacioni odbor za kontrolu malog oružja i lakog naoružanja u BiH (Koordinacioni odbor za SALW) i vlastima u Brčko distriktu, analiza predstavljena u ovom izvještaju je provedena u Brčko distriktu kako bi poslužila kao primjer i model analize koji bi se mogao provesti u drugim entitetima i kantonima. Imajući u vidu decentralizovanu strukturu BiH, određeni važni aspekti kontrole oružja koji su bili predmet analize su regulisani na državnom nivou, a ne na nivou Brčko distrikta. S tim u vezi, ovaj izvještaj sadrži nalaze kako iz analize zakona donetih i implementiranih u Brčko distriktu, tako i zakonodavstva i politika na snazi na državnom nivou u BiH.

S obzirom na tekuće aktivnosti povezane s usklađivanjem zakonodavstva o kontroli SALW-a u BiH, preporuke proizašle iz ove analize mogle bi pružiti korisne smjernice institucijama u Republici Srpskoj i kantonima u integrisanju rodne perspektive u njihove tekuće zakonodavne napore.

1] UNDP SEESAC, Rod i SALW u jugoistočnoj Evropi, 2016.; UNDP SEESAC, Zloupotreba vatrenog oružja u nasilju u porodici u jugoistočnoj Evropi, 2019.; UNDP SEESAC, Muškarci i vatreno oružje u jugoistočnoj Evropi, 2019.; UNDP SEESAC, Rod i malo oružje: brze činjenice, 2019.; UNDP SEESAC, Posjedovanje oružja i nasilje u porodici na zapadnom Balkanu: komparativna studija zakonodavstva i mehanizama provedbe, 2007.

2] UNDP SEESAC, Spol i SALW u jugoistočnoj Evropi, 2016.

3] Strategija za kontrolu malog oružja i lakog naoružanja u BiH za period 2016-2020. godina.

GLAVNI NALAZI

Nedavno usvojena Strategija za kontrolu SALW-a za razdoblje 2021. - 2024. godina i prateći Akcioni plan predstavljaju značajan napredak u integriranju rodne dimenzije u kontroli vatreng oružja. Ovaj strateški okvir u sve većoj mjeri uzima u obzir rodnu dimenziju vatreng oružja, poput njegove upotrebe u nasilju u porodici, rodnih faktora koji podstiču potražnju za oružjem i oblikuju rizična ponašanja, učestvovanje žena u kontroli SALW-a i uspostavljanje preduslova za integraciju rodne perspektive u kreiranje politike kontrole SALW-a.

Uz to su evidentni su i napor na uspostavljanju zakonskih odredbi koje omogućavaju efikasnu kontrolu vatreng oružja, s jedne strane, i razvoja zakona i politika u borbi protiv nasilja u porodici, s druge strane. Međutim, ti okviri nisu uvijek obavezno koherentni.

Ispod su ključni nalazi analize organizirane prema gore navedenim glavnim tematskim područjima.

1.

ZAKONSKE I STRATEŠKE OSNOVE ZA INTEGRACIJU RODNE PERSPEKTIVE I UČESTVOVANJE ŽENA U KONTROLI MALOG ORUŽJA

Zakon o ravnopravnosti spolova u BiH (Službeni glasnik BiH 32/10) pruža snažnu osnovu za integraciju rodne perspektive u kontroli malog oružja. Zakon predviđa integraciju rodne perspektive u svaku fazu procesa razvoja, usvajanja, provedbe, praćenja i evaluacije politika, a posebno integraciju rodne perspektive u zakonodavstvu. Shodno tome, postoji zakonska odgovornost za usvajanje i provedbu rodnih mjera za sve društvene faktore, uključujući institucije odgovorne za kontrolu malog oružja i lakog naoružanja.

Strategija za kontrolu malog oružja i lakog naoružanja u BiH za period 2021.-2024. godina⁴ izričito prepoznaje važnost integracije rodne perspektive u različite aspekte kontrole vatreng oružja. To je naročito izraženo u **Strateškom cilju 2 - Smanjenje broja malog oružja i lakog naoružanja u ilegalnom posjedu** koji sadrži specifični cilj **Integrirati rodnu perspektivu u mjere kontrole SALW-a**. Ovaj specifični cilj sadrži nekoliko podciljeva:

- Povećati učestvovanje žena u kontroli malog oružja i lakog naoružanja.
- Povećati kapacitet institucija za kontrolu malog i lakog oružja/vatreng oružja za integriranje rodne perspektive i razvoj rodno odgovornih politika u vezi sa malim i lakin oružjem
- Poboljšanje institucionalnih i strateških odgovora na zloupotrebu vatreng oružja u kontekstu nasilja u porodici i nasilja između intimnih partnera.

Akcioni plan Strategije za kontrolu malog oružja i lakog naoružanja u BiH za period 2021. - 2024. godina predviđa velik broj aktivnosti u okviru ove tri prioritetne oblasti. Pored toga, Akcioni plan predviđa i druge aktivnosti koje imaju za cilj unapređenje rodne ravnopravnosti u oblastima prikupljanje podataka, podizanje svesti javnosti i saradnja sa organizacijama civilnog društva.

Državna tijela na svim nivoima vlasti, uključujući zakonodavnu, izvršnu i sudsku vlast, moraju osigurati i promovisati jednaku zastupljenost spolova u upravljanju, donošenju odluka i zastupanju. Ova obaveza postoji za sve ovlaštene predlagače prilikom izbora predstavnika i izaslanstava u međunarodne organizacije i tijela.

Zakon o ravnopravnosti spolova utvrđuje da kvalitativna zastupljenost žena i muškaraca postoji u slučaju kada je jedan od spolova zastupljen s najmanje 40% u gore spomenutim tijelima.

Koordinacioni odbor za kontrolu za kontrolu malog oružja i lakog naoružanja u BiH, kao stručno interresorno tijelo, ima zadatku da planira, koordiniše, usmjerava i nadzire aktivnosti za provedbu Strategije za kontrolu za kontrolu malog oružja i lakog naoružanja. Sastav Koordinacionog odbora se utvrđuje odlukom Vijeća ministara BiH. Odluka predviđa saradnju s drugim zainteresovanim stranama, uključujući međunarodne organizacije ili stručnjake u određenim područjima. Dokument se ne odnosi izričito na organizacije civilnog društva, a Strategija za kontrolu malog oružja i lakog naoružanja predviđa specifične ciljeve povezane sa saradnjom s međunarodnim organizacijama i organizacijama civilnog društva. Nadalje, Akcioni plan za provedbu Strategije sadrži specifične aktivnosti usmjerene na uspostavljanje saradnje sa ženskim organizacijama i drugim organizacijama koje rade na promociji rodne ravnopravnosti.

Gender akcioni plan BiH za period 2018. do 2022. godine definiše dva prioritetna područja djelovanja koja su značajna za učešće žena u kontroli vatrenog oružja: Javni život i donošenje odluka; i Rod i bezbjednost. U okviru prioritetnog područja Javni život i donošenje odluka, osnovni cilj koji se želi postići je *postizanje ravnopravne zastupljenosti spolova u kreiranju politika i donošenju odluka na svim nivoima organiziranja vlasti u BiH*. Unutar **prioritetnog područja Rod i bezbjednost**, glavni cilj koji treba postići predviđenim mjerama je *poboljšanje bezbjednosti žena i muškaraca u BiH kroz ravnopravno učestvovanje žena u sprečavanju i rješavanju sukoba, te u izgradnji i očuvanju održivog mira*.

Akcioni plan za implementaciju UNSCR 1325 “Žene, mir i sigurnost” u Bosni i Hercegovini za period 2018-2022. godine određuje povećano učestvovanje žena u sigurnosnom sektoru (u vojnim, policijskim i mirovnim misijama, uključujući učestvovanje na pozicijama za donošenje odluka) kao svoj strateški cilj 1. Pod tim ciljem postoje tri srednjoročna cilja:

- 1.1. Ključne politike, zakoni i drugi propisi omogućuju veće učestvovanje žena u vojnim, policijskim i mirovnim misijama, uključujući pozicije za donošenje odluka;
- 1.2. Stvoreni potrebni preduslovi za poboljšanje položaja i promociju žena u vojnim, policijskim i mirovnim misijama, uključujući pozicije za donošenje odluka;
- 1.3. Podignut nivo svijesti o važnosti učestvovanja žena u donošenju odluka i održavanju mira i bezbjednosti.

U dijelu koji se odnosi na povećanje ljudske bezbjednosti iz perspektive rodne ravnopravnosti i na trenutne sigurnosne prijetnje i izazove s aspekta rodne ravnopravnosti, akcioni plan se odnosi na **upotrebu malog i lakog oružja, a posebno u kontekstu utjecaja ilegalnog posjedovanja malog i lakog oružja na nasilje nad ženama i nasilje u porodici**.

2.

VEZE IZMEĐU VATRENOG ORUŽJA I NASILJA U PORODICI

Uzimajući u obzir specifične rizike povezane s upotrebom vatrenog oružja u kontekstu nasilja u porodici (Odjeljak I), analiza je prvenstveno usmjerena na regulaciju civilnog posjedovanja vatrenog oružja, a posebno odobrenja za nabavku i držanje oružja, sigurnosne provjere, pristup, upotrebu i nošenje oružja u sektoru bezbjednosti i postupke relevantnih institucija kada se dogodi nasilje u porodici.

Posjedovanje civilnog oružja u Brčko distriktu je regulisano Zakonom o oružju i municiji u Brčko distriktru BiH (Službeni glasnik Brčko distrikta 39/11, 2/12 i 6/13). **Zakon o oružju** i municiji Brčko distrikta BiH ne navodi izričito “nasilje u porodici” kao temelj za odbijanje zahtjeva za odobrenja za nabavku vatrenog oružja. Međutim, zakonske odredbe određuju da će zahtjev za odobrenje za nabavku oružja biti odbijen ako je podnositelj zahtjeva osuđen za krivično djelo ili novčano kažnjen za prekršaj protiv javnog reda i mira i drugih oblika nasilja, ili ako je pokrenut krivični ili prekršajni postupak. U Brčko distriktru nasilje u porodici je inkriminirano i kao prekršaj i kao krivično djelo. U tom će se pogledu uzimati u obzir historija nasilja u porodici ako je podnositelj zahtjeva pravosnažno osuđen zbog nasilja u porodici, bilo zbog prekršaja ili krivičnog djela, ili je protiv podnositelja zahtjeva pokrenut krivični ili prekršajni postupak zbog nasilja u porodici.

Uz to, zakon zahtjeva da ne postoje okolnosti koje ukazuju na to da bi se oružje moglo zloupotrijebiti, a kao što su “izraženo poremećeni porodični odnosi”, „sukobi s okolinom“ ili „agresivno i ekscesno ponašanje i drugi poremećaji u ponašanju“.

Iako ove zakonske odredbe imaju za cilj ograničiti pristup oružju ili ga ukloniti ako se dogodi nasilje u porodici, **i dalje treba rješiti nekoliko pitanja** kako bi se dodatno poboljšala prevencija upotrebe vatrenog oružja u nasilju u porodici:

1. U kontekstu nasilja u porodici, opšte odredbe utvrđene članom 10. Zakona o oružju i municiji će efikasno spriječiti nabavku oružju ako je podnositelj zahtjeva osuđen zbog nasilja u porodici, bilo zbog prekršaja ili krivičnog djela, ili je protiv podnositelja zahtjeva pokrenut krivični ili prekršajni postupak. Međutim, nasilje u porodici u većini slučajeva ostaje neprijavljeno što ograničava efektivnost zakonodavnih npora da se spriječi zloupotreba vatrenog oružja u nasilju u porodici. Prema istraživanju koje je vodio OSCE⁵ i nakon najtežih incidenata fizičkog i/ili seksualnog nasilja, u 95% slučajeva nasilje nije prijavljeno policiji. Uz to, čak i kada se prijava nasilje u porodici,

krivične prijave se često odbijaju zbog povlačenja tužbe žrtve i odbijanja svjedočenja na sudu, stvarajući tako rizik da počinilac bude oslobođen optužbe iako je počinio nasilje⁶. Shodno tome, u kontekstu izdavanja odobrenja za nabavku vatretnog oružja, to zahtijeva razvoj specifičnih zakonskih odredbi koje bi na odgovarajući način riješile obilježja nasilja u porodici.

2. Iako se Zakon referiše na "izraženo poremećene porodične odnose"⁷ kao osnovu za odbijanje prijave, ovaj pojam bi, za razliku od nasilja u porodici, mogao biti dvosmisleniji i podložan drugaćijim tumačenjima od nasilja u porodici koje je zakonski inkriminisano i kao krivično djelo i prekršaj.
3. Sigurnosna provjera zahtjeva predviđena za izdavanje odobrenja za nabavku vatretnog oružja se provodi korištenjem podataka iz službenih evidencijskih sistema državne tijela i institucija vode po službenoj dužnosti na zahtjev Ministarstva unutrašnjih poslova i operativnih terenskih aktivnosti. *Pravilnik o obrascima i sadržaju obrazaca* daje smjernice za provjeru ispunjavanja opštih i posebnih uslova za izdavanje odobrenja za nabavku oružja, ali ne nudi potrebne operativne smjernice o bezbjednosnim provjerama s obzirom na historijat nasilja u porodici (osim ako se ne prijavi), niti druge okolnosti koje bi mogle negativno utjecati na javni red i mir, uključujući izraženo poremećene porodične odnose. Na primjer, nisu pružene dovoljne smjernice o tome kako policija vrši „operativne provjere na terenu“ niti o podacima koji se prikupljaju radi provjere gore spomenutih rizika. Uz to, nije precizirano s kim bi trebalo obaviti razgovore (članovi porodice, susjedi, rođaci, prijatelji), niti se pružaju informacije o sadržaju razgovora. Bez toga da se osigura da se obavi razgovor s intimnim partnerima ili drugim članovima porodice, sadašnji postupci bi mogli propustiti uzeti u obzir bi li nabavka vatretnog oružja u bilo kojem obliku nasilja u porodici, uključujući psihološko nasilje i prijetnje.
4. Sadašnja odredba ne uključuje izričito provjeru postojanja definisane hitne mjere zaštite prema Zakonu o zaštiti od nasilja u porodici, član 11., ili zaštitnih mjeru iz, člana 17.
5. Relativno kratko zakonski propisano vremensko razdoblje nakon kojeg se snagom zakona iz evidencije brišu kazne za određene prekršaje ili krivična djela počinjena od strane pravnog, fizičkog i odgovornog lica, moglo bi stvoriti rizik od izdavanja odobrenja za nabavku oružja licu koji je počinilo nasilje u porodici, ali čija je kazna izbrisana.
6. Zakon o oružju i municiji ne predviđa posebnu odredbu o obaveznoj obavijesti za supružnika ili člana uže porodice od strane odgovorne državne institucije tokom postupka izdavanja odobrenja za nabavku oružja.
7. Također, sadašnje odredbe ne predviđaju obavezno savjetovanje s centrom za socijalnu skrb.

Rok važenja oružnog lista i odobrenja za držanje oružja je pet godina. Zdravstvena sposobnost za posjedovanje i nošenje vatretnog oružja se provjerava svakih pet godina, dok se na zahtjev policije može provesti vanredna revizija. Primjetno je da postupak obnove ne uključuje odredbe o provjeri *okolnosti koje ukazuju na to da se oružje može zloupotrijebiti* uključujući *izraženo poremećene porodične odnose*.

Nošenje oružja za lično obezbjeđenje zahtijeva dodatno odobrenje policije (član 24. Zakona o oružju i municiji). Skladištenje oružja i municije kako za fizička lica, tako i za pravna lica poput onih koje prodaju oružje ili mesta za civilne streljane je regulisano Zakonom o oružju i municiji i s nekoliko pratećih podzakonskih akata.

Zakon o zaštiti od nasilja u porodici u Brčko distriktu, koji nasilje u porodici inkriminiše kao prekršaj, obimno uređuje postupke relevantnih institucija kada se dogodi nasilje u porodici. Međutim, ovaj zakon ne sadrži nikakve posebne reference u odnosu na na vatreno oružje.

Pravilnik o načinu provođenja hitnih i zaštitnih mjer koje su u nadležnosti policije Brčko distrikta BiH ne sadrži nikakve navode u vezi posjedovanja (legalnog ili ilegalnog) ili pristupa vatretnom oružju od strane počinilaca, niti reguliše posebne postupke koji se odnose na vatreno oružje, uključujući one koji se odnose na sigurnosnu provjeru žrtve.

Međutim, *Pravilnik o sadržaju evidencija i izvještaja o nasilju u porodici* koji reguliše vođenje evidencije

6] Prevencija i suzbijanje nasilja u porodici, Priručnik za postupanje sa subjektima zaštite, Gender centar Vlade Republike Srpske, 2010. godina, stranice 52, 140, 144 i PRIRUČNIK: Multisektorski odgovor na nasilje nad ženama i nasilje u porodici, Gender Center Vlade Republike Srpske, 2018. godina, stranice 61, 75, 82.

7] U Porodičnom zakonu Brčko distrikta prvenstveno se govori u kontekstu razvoda.

od strane policije, određuje da policija prilikom razgovora sa žrtvama nasilja u porodici treba utvrditi posjeduje li počinilac i je li tokom nasilja korišteno legalno ili ilegalno oružje.

Zakon o oružju i municiji reguliše da će policija privremeno oduzeti oružje i municiju, dijelove oružja, kao i karton za registraciju oružja, ako je uz upotrebu vatrene oružje počinjen prekršaj ili krivično djelo, uključujući nasilje u porodici. Stoga će policija privremeno oduzeti vatrene oružje ako postoji osnovana sumnja da je počinjen prekršaj ili krivično djelo, čak i prije završetka prekršajnog i krivičnog postupka. S tim se oružjem postupa prema odluci suda nakon završetka prekršajnog ili krivičnog postupka. Vatrene oružje, municija i karton za registraciju vatrene oružja se privremeno oduzimaju ako okolnosti ukazuju na to da bi se to oružje moglo zloupotrijebiti.

Okolnosti koje ukazuju na to da bi se vatrene oružje moglo zloupotrijebiti, poput izraženo poremećenih porodičnih odnosa, sukoba s okolinom, agresivno i ekscesno ponašanje i drugi poremećaji u ponašanju nisu izričito navedeni kao osnova za oduzimanje oružja, municije i kartona za registraciju oružja fizičkim i pravnim licima.

Velika grupa osoblja u sektoru bezbjednosti posjeduje i nosi oružje kao dio svog posebnog službenog ovlaštenja (policija, granična policija, pravosudna policija, zaposlenici obavještajne agencije, carinici, vojno osoblje i zaposlenici u vojsci, itd.). Za sve ove grupe nošenje i korištenje oružja je regulisano njihovim zakonima i podzakonskim aktima, a ne zakonima o oružju i municiji. Mjerodavno zakonodavstvo izričito ne navodi nasilje u porodici kao predmet sigurnosne provjere tokom procesa zapošljavanja osoblja sigurnosnog sektora. Također, upitnik osnovne sigurnosne provjere ne sadrži pitanja u vezi s nasiljem u porodici.

Odredbe Zakona o oružju i municiji se primjenjuju na osoblje privatnog obezbjeđenja, uključujući postupke s vatem oružjem ako takav zaposlenik počini nasilje u porodici. Međutim, Zakon o agencijama za osiguranje lica i imovine i o privatnoj detektivskoj djelatnosti ne sadrži posebne odredbe o postupcima ako zaposlenik počini nasilje u porodici.

Pitanje nošenja i upotrebe oružja u sektoru bezbjednosti bi moglo dodatnu analizu posebnih propisa - podzakonskih akata institucija čiji zaposlenici imaju ovlasti nositi i koristiti oružje.

3.

ODGOVOR NA RODNE ASPEKTE POTRAŽNJE, UPOTREBE I ZLOUPOTREBE VATRENOG ORUŽJA

Strategija za kontrolu malog oružja i lakog naoružanja u BiH za period 2021.-2024. godina⁸ i Akcioni plan za njeno provođenje prepoznaju vezu između maskulinih normi i potražnje i zloupotrebe vatrene oružja i predviđaju konkretnе mjere za bavljenje ovom vezom, kao što su:

- Sprovesti aktivnosti za podizanje svesti muškaraca, a naročito mladih muškaraca o opasnosti zloupotrebe vatem oružjem, municijom i eksplozivima,
- Organizovati okrugli stol sa predstavnicama/ima relevantnih institucija i organizacija civilnog društva o načinu na koji rodne uloge i norme mogu podsticati rizična ponašanja i potražnju za vatem oružjem među muškarcima.

Strategija i prateći Akcioni plan prepoznaju vezu između dostupnosti oružja i samoubistava predviđaju provođenje sveobuhvatne analize samoubistava vatem oružjem.

Zakon o ravnopravnosti spolova (Službeni glasnik BiH 32/10) propisuje nekoliko odredbi relevantnih za kreiranje mjera fokusiranih na vezu između rodnih uloga i potražnje, upotrebe i zloupotrebe vatrene oružja:

- Nadležne vlasti, obrazovne institucije i druge pravne osobe obezbijedit će da planovi i programi i metodologije osiguraju uspostavu obrazovnog sistema, koji će garantirati eliminaciju nastavnih programa koji sadrže stereotipnu društvenu ulogu muškarca i žene, a koji za posljedicu imaju diskriminaciju i nejednakost spolova (Član 10),
- Mediji su dužni kroz programske koncepte razvijati svijest o ravnopravnosti spolova (Član 21).

Gender akcioni ne spominje izričito vatrene oružje⁹, ali definije mјere i aktivnosti čije sprovođenje može doprineti efikasnijem odgovoru na rodne aspekte potražnje i zloupotrebe vatrene oružja.

8] Strategija je usvojena 24. februara 2021.

9] U prioritetnom području 1.7. Rod i bezbjednost spomenuto je da se NAP UNSCR 1325 odnosi na malo i lako oružje.

4.

RODNO OSJETLJIVE PRAKSE PRIKUPLJANJA PODATAKA

Vođenje evidencije o oružju je prvenstveno regulisano Zakonom o oružju i municiji Brčko distrikta. Prema Zakonu o oružju i municiji i pratećem *Pravilniku o obrascima i sadržaju obrazaca*, policija Brčko distrikta vodi evidenciju podataka iz obrazaca zahtjeva, dozvola i odobrenja u ukupno 11 registara. Trenutno **podaci koji se prikupljaju prema Zakonu o oružju i municiji distrikta Brčko nisu razvrstani po spolu.**

S druge strane, Zakon o ravnopravnosti spolova propisuje da svi statistički podaci i podaci koji se prikupljaju, evidentiraju i obrađuju u državnim tijelima na svim nivoima, javnim službama i institucijama, državnim i privatnim poduzećima i drugim subjektima moraju biti predstavljeni prema spolu.

Prikupljanje podataka o prekršaju nasilja u porodici, u skladu sa Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici distrikta Brčko, provodi se u skladu s Pravilnikom o sadržaju evidencije i izvještaja o nasilju u porodici. Evidencija i izvještaji koje nadležne institucije vode o počiniocu i žrtvi nasilja u porodici sadrže podatke o spolu i dobi počinilaca i žrtvi, srodstvu ili drugom odnosu između počinilaca i žrtve, maloljetnicima i licima s invaliditetom.

Policija prikuplja podatke o broju slučajeva u kojima je počinilac posjedovao i/ili koristio oružje - bilo u legalnom ili ilegalnom posjedu. Trenutno postojeći podzakonski akti ne pružaju podatke o broju vatrengor oružja koje je uklonjeno/vraćeno na temelju nasilja u porodici.

Strategija kontrole SALW-a uspostavlja poboljšane prakse prikupljanja podataka, uključujući razvrstavanje po spolu i starosti, kao strateški prioritet.

5.

TRGOVINA ORUŽJEM

BiH je potpisala i ratificovala Ugovor o trgovini oružjem i stoga preuzela obaveze da osigura da državno zakonodavstvo prilikom provođenja procjene izvoza uzima u obzir rizike od upotrebe konvencionalnog oružja ili drugih predmeta za počinjenje ili olakšavanje ozbiljnih djela rodno zasnovanog nasilja ili nasilja nad ženama i djecom.

BiH Zakon o kontroli spoljnotrgovinskog prometa roba dvojne namjene nalaže da Komisija za kontrolu robe dvojne namjene uzima u obzir međunarodne obaveze i vanjskopolitičke interese BiH, kao i namjeravanu krajnju upotrebu i rizik od zloupotrebe.

Međutim, relevantno zakonodavstvo ne navodi izričito rizik od upotrebe konvencionalnog oružja ili drugih predmeta kako je to definisano Ugovorom o trgovini oružjem za počinjenje ili olakšavanje ozbiljnih djela nasilja nad ženama ili ozbiljnih djela nasilja nad ženama i djecom prilikom provođenja procjene izvoza.

PREPORUKE

Obuhvatan set preporuka kako za institucije Brčko distrikta, tako i institucije na državnom nivou BiH, nalazi se u Odjeljku V ovog izvještaja, dok su ovdje navedene samo glavne preporuke.

MEĐUNARODNE OBAVEZE

- Dalje unaprijedivati rodno odgovoran pristup kontroli malog oružja i lakog naoružanja u potpunosti sprovodeći smernice utvrđene u Završnom izjevštaju Treće revizione konferencije UN Programa djelovanja za sprečavanje, borbu i iskorjenjivanje neovlaštene trgovine malim i lakin oružjem u svim njezinim aspektima - PoA i potpuno uskladivanje s odredbama Ugovora o trgovini oružjem i kriterijima postavljenim sa Zajedničkim stavom Vijeća Evropske unije 2008/944/CFSP.
- U tom pogledu razvit će se alat za potrebnu procjenu rizika i donijeti podzakonski akt kojim se reguliše kako bi se sprječilo da se izvoženo konvencionalno oružje koristi za počinjenje ili olakšavanje rodno zasnovanog nasilja ili nasilja nad ženama.

ZAKONSKE I STRATEŠKE OSNOVE ZA INTEGRACIJU RODNE PERSPEKTIVE I UČESTVOVANJE ŽENA U KONTROLI MALOG ORUŽJA

- Uspostaviti postupke kako bi se osigurala uravnotežena zastupljenost žena i muškaraca u Koordinacionom odboru SALW-a (najmanje 40% podzastupljenog spola);
- Osigurati zakonski propisanu zastupljenost žena i muškaraca u Komisiji za odlučivanje po podnesenom zahtjevu za nabavku, držanje i nošenje oružja i municije;
- Uspostaviti postupke za učestvovanje mehanizama rodne ravnopravnosti uključujući relevantne organizacije civilnog društva i ženske organizacije koje rade na rodnoj ravnopravnosti i rodnoj osnovi u zakonodavstvu i razvoju politike, provedbi i evaluaciji;
- Koristiti rodno odgovorno budžetiranje kao alat za poboljšanje provedbe obaveza o rodnoj ravnopravnosti u vezi s kontrolom SALW-a.

VEZE IZMEĐU VATRENOG ORUŽJA I NASILJA U PORODICI

- Unaprijediti prevenciju zloupotrebe vatretnog oružja u kontekstu nasilja u porodici izmjenama i dopunama Zakona o oružju i municiji Brčko distrikta kroz:
  - Uključivanje nasilja u porodici kao osnove za odbijanje prijave za vatreno oružje i obnavljanje isprava o vatretnom oružju;
  - Uključivanje definicije nasilja u porodici (i opis radnji inkriminisanih kao nasilje u porodici) sadržanih u Krivičnom zakonu i Zakonu o zaštiti od nasilja u porodici u Brčko distriktu BiH;
  - Uvođenje obaveze obavljanja supružnika (sadašnjih i bivših iz posljednje dvije godine) kao i lica koje žive u zajedničkom domaćinstvu od strane nadležne državne institucije tokom postupka za izdavanje odobrenja za nabavku oružja;
  - Poboljšanje Sigurnosne provjere pružanjem sveobuhvatnih smjernica i definicije standardnih operativnih postupaka. Takve smjernice također trebaju sadržavati popis lica s kojima će se obaviti razgovori, popis obaveznih pitanja i postupke kako obaviti razgovor. S tim u vezi, preporučuje se izrada i usvajanje posebnog podzakonskog akta kojim se reguliše sigurnosno provjeravanje nasilja u porodici od strane policije Brčko distrikta ili izmjena postojećeg podzakonskog akta tako da se na odgovarajući način riješi ti problemi;
  - Određivanje obaveznog savjetovanja s Centrom za socijalni rad s ciljem dobivanja podataka o historiji nasilja u porodici, uključujući uhođenje;
  - Obaveznu provjeru jesu li podnosiocu zahtjeva prethodno izrečene hitne mјere zaštite u skladu sa Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici u Brčko distriktu;
  - Osiguravanje da postupak obnove uključuje odredbe za provjeru *okolnosti koje ukazuju na to da se oružje može zloupotrijebiti* u nasilju u porodici;
  - Osiguravanje da propis o oduzimanju vatretnog oružja i dokumenta za registraciju vatretnog oružja u potpunosti uzima u obzir da bi se vatreno oružje moglo zloupotrijebiti u nasilju u porodici.
- Uskladiti postupke za svo sigurnosno osoblje ovlašteno za nošenje i upotrebu oružja kako bi se uspostavio jedinstven pristup te regulisati nošenje i upotrebu oružja izvan radnih mesta tog osoblja te osigurati da provjera bezbjednosti tokom procesa zapošljavanja uključuje provjeru historije nasilja u porodici kandidata.
- Uskladiti pristup u pružanju procjene rizika i upravljanja rizicima u skladu s Konvencijom Vijeća Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici;
- U tom pogledu potrebno je riješiti i posjedovanje i pristup vatrenom oružju bez obzira je li vatreno oružje korišteno ili bilo instrument prijetnje prilikom nasilja u porodici. Procjena rizika i upravljanje rizikom se trebaju podjednako baviti rizicima od vatrenog oružja u legalnom i ilegalnom posjedu.
- Provesti sveobuhvatnu analizu provedbe relevantnog zakonodavstva i politika kako bi se utvrdili nedostaci u njihovoj provedbi i razvile preporuke za dalje poboljšanje zakonodavnog odgovora na prevenciju upotrebe vatretnog oružja u nasilju u porodici.

SAŽETAK

- Razviti i usvojiti obimne smjernice o provedbi relevantnog zakonodavstva koje pokazuju veze između vatretnog oružja i nasilja u porodici i predvidjeti jasne smjernice za postupke kada je počinjeno nasilje u porodici.

ODGOVOR NA RODNE ASPEKTE POTRAŽNJE, UPOTREBE I ZLOUPOTREBE VATRENOG ORUŽJA

- Pojačati strateške sinergije kako bi se maksimizirali efekti predloženih akcija u prevenciji i rješavanju potražnje, upotrebe i zloupotrebe vatretnog oružja između Strategije i Akcionog plana za kontrolu malog oružja i lakog naoružanja u BiH, za razdoblje 2021.-2024. godina i drugih relevantnih strategija, a posebno Gender akcionog plana.
- Da bi se potaknula takva sinergija, treba se dalje graditi na iskustvima povezanim s razvojem Akcionog plana za provedbu UNSCR 1325 i uključivanjem pitanja o rodu i SALW-u u ovaj dokument.
- Uz to, relevantne institucije bi trebale aktivno nastojati povećati konvergenciju između strateških dokumenata i unaprijediti napore kako bi se spriječila zloupotreba vatretnog oružja i osigurati potrebne resurse za provedbu predviđenih mjera politike.

RODNO OSJETLJIVE PRAKSE PRIKUPLJANJA PODATAKA I VOĐENJA EVIDENCIJA

- Osigurati da svi podzakonski propisi koji regulišu prikupljanje podataka i vođenje evidencije uključuju spol i dob kao osnovu za razvrstavanje podataka;
- Uspostaviti postupke koji će osigurati da evidencija o oduzetom i vraćenom oružju bude razvrstana prema spolu i da se evidentira osnova za oduzimanje;
- Uspostaviti postupke za poboljšanje razmjene podataka između odgovornih državnih institucija koje igraju ključnu ulogu u prevenciji i borbi protiv nasilja u porodici, a posebno između Centra za socijalni rad i policije.

I UVOD

CILJ

Cilj ove analize je doprinijeti povećanoj rodnoj odgovornosti zakonodavstva i politika o kontroli vatreng oružja, a posebno u Brčko distriktu BiH. Pošto je analiza također uključila odabранe zakone, podzakonske akte i strategije koji su na snazi na državnom nivou u BiH, cilj joj je također doprinijeti njihovoj rodnoj osjetljivosti.

Uz to, s obzirom na tekuće aktivnosti povezane s usklađivanjem zakonodavstva o kontroli SALW-a u BiH, preporuke proizašle iz ove analize bi mogle također pružiti korisne smjernice institucijama u Republici Srpskoj i drugim kantonima u integriranju rodne perspektive u njihove tekuće zakonodavne napore.

SPECIFIČNI CILJEVI

Specifični ciljevi ove analize su:

- Procijeniti rodnu odgovornost zakona i politika relevantnih za kontrolu oružja i mapirati nedostatke u zakonodavstvu i strateškom okviru;
- Proružiti preporuke kako unaprijediti rodno odgovorno zakonodavstvo i politike.

Ova analiza je sastavni dio tekućeg usklađivanja zakonodavstva o kontroli oružja s regulatornim okvirom EU-a i ostalim povezanim međunarodnim obavezama i standardima u cijeloj regiji.

Rodno odgovorno zakonodavstvo, politike i programi o kontroli oružja koji uzimaju u obzir i aktivno reaguju na različita iskustva i uloge žena, muškaraca, djevojaka i dječaka koja se odnose na malo oružje (kontrola) i rodno specifične rizike s kojima se suočavaju u vezi sa širenjem i zloupotrebom malog oružja¹⁰.

OBUHVAT

BiH ima decentralizovanu nadležnost u dijelovima koji se tiču nabavljanja, držanja i nošenja oružja. Tako je ovo područje regulisano propisima Republike Srpske, propisima kantona u Federaciji BiH i propisima Brčko distrikta BiH. Iz navedenog razloga, u BiH je na snazi dvanaest zakona o oružju i municiji.¹¹

U dogovoru s Koordinacionim odborom za kontrolu malog oružja i lakog naoružanja u BiH i organima Brčko distrikta, analiza je provedena u Brčko distriktu. Međutim, budući da su određena važna pitanja relevantna za ovu analizu regulisana na državnom nivou, a ne na nivou Brčko distrikta, ovaj izvještaj sadrži analizu zakona i politika razvijenih i provedenih u Brčko distriktu, kao i zakonodavstvo na snazi na državnom nivou u BiH.

U kontekstu ove specifične analize, rodna odgovornost zakona se procjenjuje na osnovu nekoliko glavnih rodnih problema koji se odnose na malo oružje:

- Zakonodavne i strateške osnove za integraciju rodne perspektive i učestovanje žena u kontroli malog oružja (odjeljak IV, jedinica 1);
- Veze između vatreng oružja i nasilja u porodici, nasilja nad ženama i rodno zasnovanog nasilja (odjeljak IV, jedinica 2);
- Zakonodavni i strateški odgovor na rodne aspekte potražnje, upotrebe i zloupotrebe vatreng oružja (odjeljak IV, jedinica 3);
- Rodno osjetljive prakse prikupljanja podataka (odjeljak IV, jedinica 4);
- Veze između trgovine oružjem i rizika od rodno zasnovanog nasilja i nasilja prema ženama (odjeljak IV, jedinica 5).

Pregledan je širok uzorak zakonodavnih i strateških dokumenata kako bi se procijenilo je li i koliko je rodna perspektiva integrisana u zakonodavni i policijski okvir za kontrolu vatreng oružja. Detaljan pregled analiziranih zakona, podzakonskih akata, strategija i akcionalih planova je detaljno predstavljen u Prilogu 1 ovom izvještaju.

[10] Priručnik za obuku o integriranju rodnih aspekata u kontroli malog oružja, 2020. godina (neobjavljeno); Lebrun (ed.). 2019. godina - rodno odgovorna kontrola malog oružja. Praktični vodič. Ženeva: istraživanje malog oružja, str. 24.

[11] Strategija kontrole malog oružja i lakog naoružanja u Bosni i Hercegovini (2016-2020).

Zakon/strategije/akcioni planova koji su analizirani:

- Zakon o oružju i municiji u Brčko distriktu BiH i prateći podzakonski akti:
  - Pravilnik o utvrđivanju zdravstvene sposobnosti za nabavljanje, držanje i nošenje oružja Brčko distrikta BiH;
  - Pravilnik o načinu i uslovima za siguran smještaj i čuvanje oružja i municije;
  - Pravilnik o oblicima i sadržaju obrazaca propisanih zakonom o oružju i municiji u Brčko distriktu u BiH;
  - Pravilnik o programu obuke i načinu osposobljavanja za pravilno rukovanje, držanje i nošenje oružja;
  - Pravilnik o radu Komisije za odlučivanje po podnesenom zahtjevu za nabavku i nošenje oružja i municije;
  - Pravilnik o uništenju oružja i municije;
  - Pravilnik o uslovima koje moraju da ispunjavaju lica registrovana za obavljanje djelatnosti popravljanja i prepravljanja oružja;
  - Pravilnik o prostornim i tehničkim uslovima civilnih strelista;
  - Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja evidencija;
- Zakon o proizvodnji oružja i vojne opreme;
- Zakon o kontroli kretanja oružja i vojne opreme;
  - Pravilnik o načinu i postupku nadzora i kontrole nad provedbom zakona o kontroli kretanja oružja i vojne opreme;
- Zakon o označavanju malog oružja, lakog oružja i pripadajuće municije;
  - Pravilnik o postupcima i načinima obilježavanja oružja i municije;
- Zakon o kontroli vanjskotrgovinskog prometa oružjem, vojne opreme i robe posebne namjene;
  - Uputstvo o uslovima i postupku za izdavanje isprava u vanjskotrgovinskom prometu oružja, vojne opreme i robe posebne namjene;
- Zakon o kontroli vanjskotrgovinskog prometa robe dvojne namjene;
  - Uputstvo o uslovima i postupku izdavanja isprava u spoljnotrgovinskom prometu robom dvojne namjene;
- Zakon o agencijama za osiguranje lica i imovine i privatnoj detektivskoj djelatnosti;
  - Pravilnik o sadržaju, izgledu i vođenju evidencija propisanih Zakonom o agencijama za osiguranje lica i imovine i privatnoj detektivskoj djelatnosti;
  - Pravilnik o prostornim uslovima i tehničkim sredstvima i opremi za obavljanje poslova fizičkog i tehničkog obezbjeđenja i detektivskih poslova;
  - Pravilnik o upotrebi fizičke sile i vatrengog oružja u vršenju poslova agencija za obezbjeđenje lica i imovine i privatnih detektivskih agencija;
  - Pravilnik o uslovima i načinu sprovođenja fizičkog i tehničkog obezbjeđenja;
- Zakon o krivičnom postupku Brčko distrikta BiH;
- Krivični zakon Brčko distrikta BiH;
- Zakon o zaštiti od nasilja u porodici u Brčko distriktu BiH i prateći podzakonski akti;
  - Pravilnik o načinu provođenja hitnih i zaštitnih mjera koje su u nadležnosti Policije Brčko distrikta;
  - Pravilnik o sadržaju evidencija i izvještaja o nasilju u porodici;
- Zakon o obavještajno-sigurnosnoj agenciji BiH;
- Zakon o policiji Brčko distrikta BiH;
- Zakon o policijskim službenicima distrikta Brčko;
  - Etički kodeks policije Brčko distrikta;
  - Pravilnik o upotrebi sile;

POGLAVLJE I

- Pravilnik o načinu držanja i nošenja oružja i municije.
- Zakon o sudskej policiji Brčko distrikta BiH;
  - Pravilnik o sudskej policiji Brčko distrikta.
- Zakon o Upravi za indirektno oporezivanje;
- Zakon o prekršajima Brčko distrikta BiH;
- Zakon o službi u oružanim snagama BiH;
- Zakon o zabrani diskriminacije;
- Zakon o ravnopravnosti spolova u BiH;
- Zakon o zaštiti tajnih podataka;
- Strategija za kontrolu malog oružja i lakog naoružanja u BiH, za razdoblje 2021.-2024. godina;
- Akcioni plan Strategije za kontrolu malog oružja i lakog naoružanja u BiH za razdoblje 2021.-2024. godina;
- Gender akcioni plan Bosne i Hercegovine 2018.-2022. godina;
- Akcioni plan za provedbu Rezolucije Vijeća bezbjednosti UN-a 1325 „Žene, mir i bezbjednost“ u Bosni i Hercegovini za razdoblje 2018.-2022. godine;
- Zakon o mladima Brčko distrikta BiH.

Uz to, analiza pruža pregled:

- Podataka razvrstanih po spolu koji se odnose na vlasništvo, pristup, potražnju za oružjem i njegovom utjecaju na žene i muškarce, uključujući zloupotrebu vatrengor oružja u kontekstu nasilja u porodici (odjeljak II); i
- Međunarodnih standarda relevantnih za ovu analizu (odjeljak III).

II

KONTEKST: PREGLED KLJUČNIH PODATAKA O RODNIM ASPEKTIMA VATRENOG ORUŽJA

„Za Bosnu i Hercegovinu je pitanje kontrole malog oružja i lakog naoružanja visoko rangirano na sigurnosnoj ljestvici, prije svega, zbog velikog zaostatka oružja iz vremena ratnih dešavanja na teritoriji BiH i novih pojavnih oblika kriminalnih aktivnosti povezanih sa oružjem, kako u regionu Jugoistočne Evrope tako i šire u zemljama članicama Evropske unije“¹². BiH se nakon sukoba nastavlja boriti s velikim brojem malog oružja u ilegalnom posjedu, kao i s velikim količinama viška i starog oružja, municije i eksploziva (uključujući mine). Procjenjuje se da je oko 2,8% teritorija kontaminirano minama, a postoji i značajan višak vojne municije¹³. Ilegalno posjedovanje vatrenog oružja predstavlja posebnu opasnost za bezbjednost građana. Većina krivičnih djela povezanih s vatrenim oružjem (95,7%) je počinjena s ilegalno posjedovanim oružjem ili je uključivala ilegalno vlasništvo nad oružjem.¹⁴

UNDP SEESAC je u 2017. godini u saradnji s Koordinacionim odborom za kontrolu malog oružja i lakog naoružanja i drugim institucijama u BiH prikupio podatke o raspodjeli i utjecaju malog i lakog oružja (SALW) za razdoblje 2012.-2016. godina. Cilj ovog istraživanja je bio doprinijeti sveobuhvatnom i ažurnom razumijevanju izazova kontrole SALW-a u BiH, što bi dodatno podržalo relevantne institucije u dizajniranju i provedbi politika utemeljenih na dokazima. Istraživanje ukazuje da rodna perspektiva igra vrlo važnu ulogu u razumijevanju distribucije i potražnje za vatrenom oružjem, kao i specifičnih rizika s kojima se žene i muškarci suočavaju u vezi sa zloupotrebotom oružja. Nalazi i trendovi dokumentovani u ovoj analizi¹⁵ traže dugoročni i kratkoročni odgovor, kako na zakonodavnom, tako i na političkom nivou.

Podaci predstavljeni u ovom odjeljku su izvučeni iz serije Istraživanja o malom i lakom oružju 2012.-2016. godina: Bosna i Hercegovina i *Ključnih činjenica o spolu i lakom oružju*¹⁶.

Vlasništvo nad vatrenom oružjem i pristup oružju imaju jak rodni aspekt. U BiH se ukupan broj registrovanih lica koja poseduju dozvolu za vatreno oružje povećao za 26,3%, od 2012. do 2016. godine. Suprotno tome, distrikt Brčko je doživio značajno smanjenje broja vlasnika dozvola za vatreno oružje od 2012. do 2016. godine, tj. pad od 21,7%. Ukupan broj vlasnika dozvola za vatreno oružje u 2016. godini u BiH je iznosio 240.665, u odnosu na 4.224 u Brčko distriktu. U BiH muškarci posjeduju 98,5% svog oružja, dok je samo 1,5% u vlasništvu žena. Posjedovanje dozvole za vatreno oružje je i dalje bilo dominantno među muškarcima tokom razdoblja istraživanja. U 2012. godini se 2,7% žena prijavilo za nove dozvole, a taj je broj blago porastao do 2016. godine kada se 5,1% žena prijavilo za dozvole.

Lična bezbjednost je navedena kao najčešći razlog kupovine vatrenog oružja. Lov je također bio popularan razlog, dok su vlasnici dozvola za vatreno oružje rjeđe navodili svrhe sporta i kolekcionarstvo.

Na temelju dostupnih podataka, muškarci su u ovom petogodišnjem razdoblju bili zaposleni u većem broju u svim državnim agencijama i češće su bili ovlašteni nositi oružje od žena. Prema dostupnim podacima, žene su činile 5,3% osoblja ovlaštenog za nošenje vatrenog oružja tokom cijelog razdoblja 2012-2016. godini. S druge strane tu je 94,7% muškaraca. U privatnim zaštitarskim kompanijama udio žena i muškaraca ovlaštenih za nošenje vatrenog oružja iznosio je 1,4%, odnosno 98,6%.

Diferencirani efekt vatrenog oružja na žene i muškarce. U BiH uglavnom muškarci zloupotrebljavaju vatreno oružje. Od svih krivičnih djela povezanih s vatrenom oružjem koja su registrovana od 2012. do 2016. godine, 98,9% su počinili muškarci, a 1,1% žene. Najčešća krivična djela koja uključuju vatreno oružje su se odnosila na nezakonitu proizvodnju, posjedovanje, nošenje i prodaju vatrenog oružja i eksploziva, što je činilo nešto manje od polovine (43,9%) svih krivičnih djela povezanih s vatrenom oružjem. Uz to, vatreno oružje se često koristilo za razbojništva, što je bilo na drugom mjestu i činilo je 28,7% svih krivičnih djela povezanih s vatrenom oružjem, a slijedilo je izazivanje opšte opasnosti s 13,7%. Muškarci u dobi od 19 do 35 godina su počinili 40,6% svih ubistava vatrenom oružjem, dok su oni u dobi od 36 do 60 godina statistički bili blizu tome. Među vrlo malo žena koje su počinile ubistva, one u dobi od 19 do 35 i 36 do 60 godina su najčešće počinile ubistva oružjem. Prevladavala je zloupotreba vatrenog oružja u počinjenju ubistava. Više od polovine svih prijavljenih ubistava (139

12] Strategija za kontrolu malog oružja i lakog naoružanja u Bosni i Hercegovini 2021-2024.

13] Izvor: https://www.ba.undp.org/content/bosnia_and_herzegovina/en/home/ourwork/crisispreventionandrecovery/in_depth.htm <https://www.osce.org/files/f/documents/b/a/468291.pdf>

14] Istraživanje SALW-a 2012.-2016.: Bosna i Hercegovina, UNDP SEESAC. str. 51.

15] Spol i malo oružje u Bosni i Hercegovini: brze činjenice, 2019.; UNDP SEESAC.

16] SEESAC, Bosna i Hercegovina, Istraživanje malog i lakog oružja 2012.-2016. https://www.seesac.org/f/docs/Gender-and-SALW/Gender-And-Small-Arms_BiH_ENG_WEB.pdf; Spol i malo oružje u Bosni i Hercegovini, brze činjenice, https://www.seesac.org/f/docs/Gender-and-SALW/Gender-And-Small-Arms_BiH_ENG_WEB.pdf

od 253) u BiH između 2012. i 2016. počinjeno je vatrenim oružjem. Mladići u BiH češće počine ubistva oružjem od muškaraca u drugim dobnim grupama.

U BiH, u ukupnoj strukturi ubistava žena i muškaraca, smrtni slučajevi povezani s vatrenim oružjem čine 48,5% ubijenih žena i 57,2% ubijenih muškaraca ubijenih vatrenim oružjem. Muškarci su predstavljali većinu žrtava ubistava povezanih s vatrenim oružjem, čineći 76,9% svih žrtava (107 od 139). Žene su činile 23% žrtava (32 od 139). Obrasci viktimizacije žena uglavnom su povezani s upotrebom vatrenog oružja u nasilju u porodici.

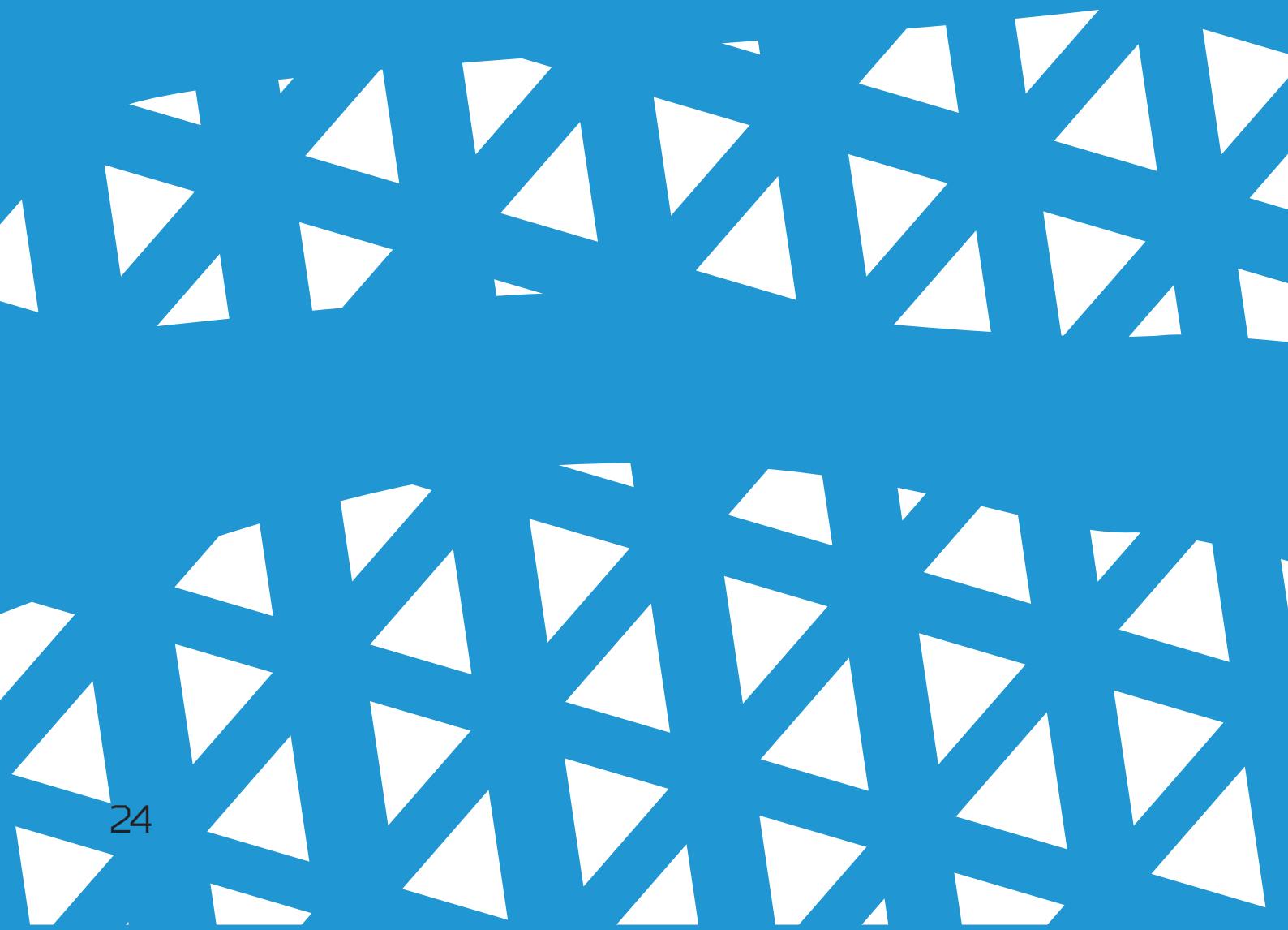
Vatreno oružje i nasilje u porodici. U BiH su 73 osobe ubili članovi porodice od 2012. do 2016. godine. Ubistva počinjena u kontekstu porodice su činila 28,9% svih ubistava u BiH, što znači da je svaku četvrtu osobu ubijenu u BiH ubio član porodice. Nasilje u porodici je neproporcionalno pogodilo žene koje su činile većinu žrtava. Od 2012. do 2016. godine 44 žene (od ukupno 66) ili 66,7% je ubio član porodice, a s druge strane 29 muškaraca (od 187) ili (15,5%) je također ubio član porodice. Od svih ubistava koje su počinili članovi porodice, jednu trećinu (34,2%) su počinili intimni partneri. Nasilje intimnih partnera sa smrtonosnim ishodom je neproporcionalno pogađalo žene u odnosu na nasilje u porodici generalno. **33,3% svih žena ubijenih u BiH su ubili njihovi intimni partneri.** Dok je svaku treću ženu ubijenu u BiH ubio njezin intimni partner (22 od 66 ubijenih žena) ili 33,3%, ubistva intimnih partnera činila su samo manji udio (3 od 187 ubijenih muškaraca) ili 1,6% ubistava muškaraca.

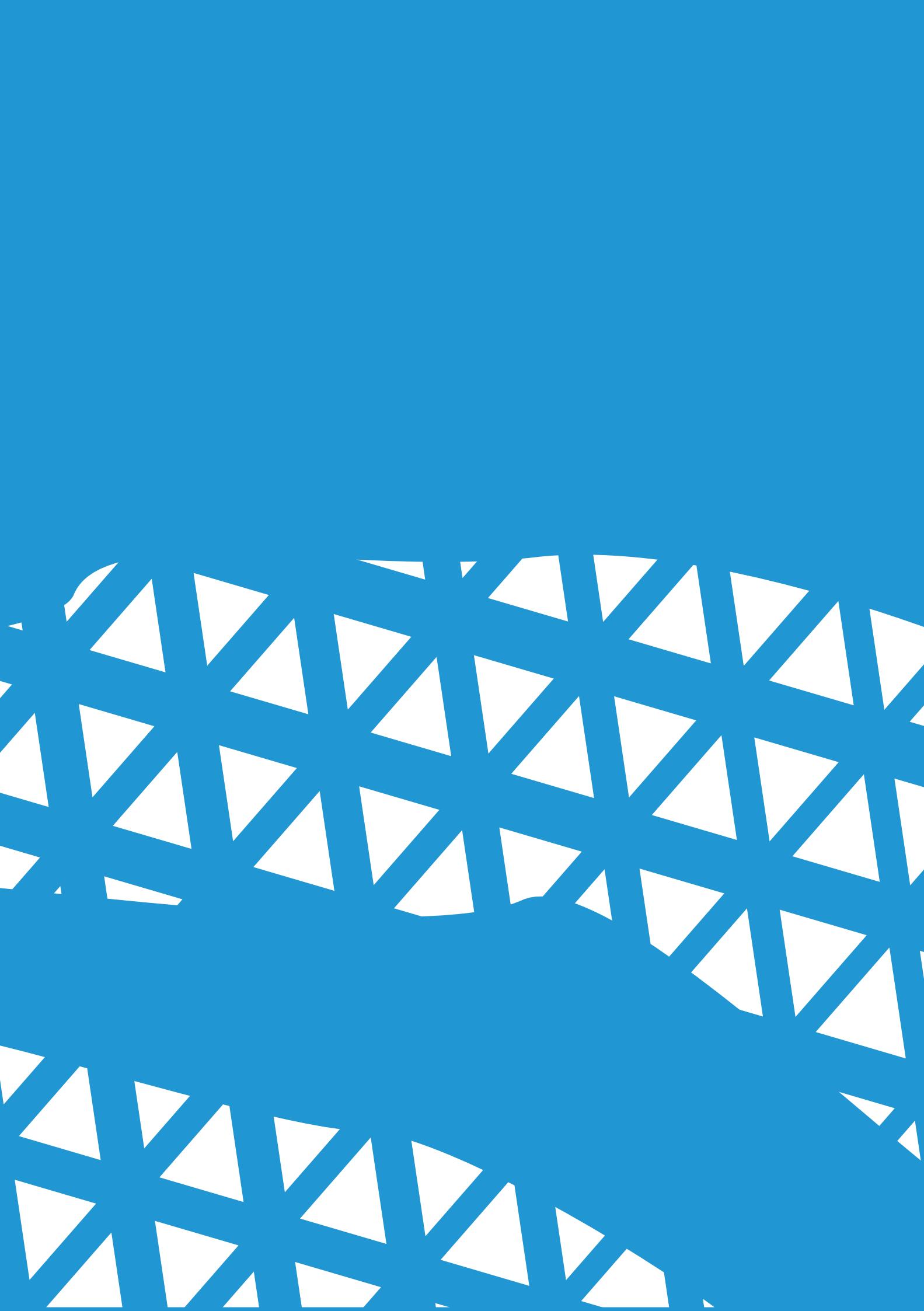
U BiH je tokom razdoblja istraživanja, nasilje u porodici rijetko korišteno kao osnova za odbijanje zahtjeva za izdavanje odobrenja za nabavku oružja. Između 2012. i 2016. godine, samo je 1,9% svih odbijenih zahtjeva za izdavanje odobrenja za nabavku oružja (73 od 3.884) odbijeno zbog nasilja u porodici. Nasilje u porodici je još rjeđe korišteno kao osnova za oduzimanje isprava o vatrenom oružju. Tokom razdoblja istraživanja, samo je 1,3% svih oduzetih isprava o vatrenom oružju (gdje su bili dostupni podaci o razlozima za oduzimanje) oduzeto zbog nasilja u porodici (59 od 4.426). U Brčko Distriktu nije zabilježen nijedan slučaj da je zahtjev za odobrenje za nabavku oružja odbijen zbog nasilja u porodici, niti je bilo slučajeva oduzimanja isprava o oružju po istoj osnovi. Uz to, nije zabilježen nijedan slučaj upotrebe vatrenog oružja u nasilju u porodici.

Gotovo 96% krivičnih djela povezanih s vatrenim oružjem je počinjeno s oružjem u ilegalnom posjedu, a 4,3% s oružjem u legalnom posjedu. Iako se vatreno oružje u ilegalnom posjedu pretežno koristilo kad su počinjena krivična djela povezana s vatrenim oružjem, omjer zloupotrebe ilegalnog vatrenog oružja značajno je varirao zavisno o vrsti krivičnog djela. S tim u vezi, vatreno oružje u zakonskom posjedu se često zloupotrebjavalo za počinjenje ubistava ili nasilja u porodici.

Rodni aspekti potražnje i zloupotrebe vatrenog oružja - Muškost i vatreno oružje. U BiH je 71% ispitanika u istraživanju iz 2017. godine (71%) izjavilo da ne bi posjedovalo pištolj, dok bi 29% posjedovalo pištolj. Za žene (79%) je bilo značajno vjerojatnije nego za muškarce (63%) da izjave da ne posjeduju pištolj. Većina ispitanika koji ne bi posjedovali oružje su bile žene u dobi od 55 do 64 godine (88%), dok su većina ispitanika koji bi posjedovali oružje bili muškarci u dobi od 16 do 24 godine. 58,8% žena i 46,2% muškaraca smatra da ih pištolj kod kuće čini manje sigurnima. 62% muškaraca u dobi od 16 do 24 godine bi se osjećalo sigurnije s pištoljem kod kuće, dok bi se 74% žena u dobi od 55 do 64 godine osjećalo manje sigurno.

III MEĐUNARODNI OKVIRI

POGLAVLJE III

Kao članica UN-a, BiH je preuzeala obaveze koje proizlaze iz relevantnih konvencija i drugih dokumenata u području kontrole i neširenja malog i lakog oružja.

BiH ima preuzete obaveze, zaduženja, principe i preporuke koje proizlaze iz sljedećih dokumenata:

- Program akcije Ujedinjenih naroda za sprečavanje, borbu i iskorjenjivanje ilegalne trgovine malim i lakim oružjem u svim aspektima (PoA) (2001.),
- Protokol protiv nezakonite proizvodnje i trgovine vatrenim oružjem, njegovim dijelovima i komponentama i municijom (2001.),
- Međunarodni instrument za praćenje oružja (2005.),
- Ugovor o trgovini oružjem,
- Dokument OSCE-a o malom oružju i lakov naoružanju (usvojen 2000. godine i ponovo izdan 2012. godine),
- Zajednički stav Vijeća Evropske unije 2008/944/CFSP o utvrđivanju zajedničkih pravila koja regulišu kontrolu izvoza vojne tehnologije i opreme.

Što se tiče rodne ravnopravnosti, BiH je potpisala, ratifikovala i/ili se pridružila sljedećim sporazumima:

- Konvencija o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW) i Opcionalni protokol uz ovu konvenciju,
- Konvencija Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici.
- UNSCR 1325 (2000).

Slijedi prikaz osnovnih međunarodnih i regionalnih instrumenata relevantnih za unapređenje rodne odgovornosti mjera za kontrolu malog i lakog naoružanja¹⁷. *U posljednje dvije decenije je došlo do postepenog približavanja globalnih planova održivog razvoja, ravnopravnosti spolova, plana (agende za) održivi mir i kontrole malog i lakog oružja.*¹⁸

Akcijski program za malo oružje (eng. PoA), koji je 2001. godine usvojila Generalna skupština kao politički obavezujući instrument, uspostavio je normativni okvir za kontrolu malog i lakog oružja, koji pokriva širok spektar pitanja, uključujući poboljšane državne zakone o malom oružju, kontroli uvoza/izvoza i upravljanju zalihamama. PoA uključuje jednu referencu vezanu uz spol jer se u njemu u preambuli izražava zabrinutost zbog negativnog utjecaja ilegalne trgovine malim i lakim oružjem na „žene i starija lica“¹⁹. Dokument koji je ishod Treće revizijske konferencije²⁰ (2018) UN PoA je obnovio opredjeljenje za sprečavanje, borbu i iskorjenjivanje ilegalne trgovine malim i lakim oružjem i ističe neophodnost dalje integracije rodne perspektive u kontrolu malog oružja.

S tim u vezi, države članice su pozvane da:

- Povećaju razumijevanje rodno specifičnih efekata ilegalne trgovine malim i lakim oružjem;
- Promovišu puno učestvovanje i zastupljenost žena u procesima donošenja politika, planiranja i provedbe povezanih s provedbom PoA, uključujući njihovo učestvovanje u državnim komisijama za malo oružje;
- Prikupljaju podatke razdvojene prema spolu;
- Ozbiljno razmisle o povećanom finansiranju politika i programa koji uzimaju u obzir različite efekte ilegalnog malog i lakog oružja na žene, muškarce, djevojke i dječake;
- Integraciju rodnih aspekata u politike i programe malog i lakog oružja, uključujući u područja dizajniranja programa, planiranja, provedbe, praćenja i procjene u njihovim naporima u provedbi;
- Razmjenjuju svoja iskustva na državnom nivou, naučene lekcije i najbolje prakse o integraciji rodnih aspekata u politike i programe;
- Osiguraju koordinaciju između relevantnih državnih tijela o provedbi sporazuma o saradnji s vlastima koje rade na rodnoj jednakosti, ženskim pitanjima - i uključe ženske grupe civilnog društva.

[17] Ovaj se odjeljak nadovezuje na UNODA Priručnik za obuku o integraciji rodnih aspekata u kontrolu malog oružja (neobjavljeno).

[18] Ibid.

[19] Ovdje treba izričito napomenuti da ne postoji referenca na UNSCR 1325, koji je usvojen 2000. godine.

[20] https://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/CONF.192/2018/RC/3&referer=/engleski/&Lang=E

Ova oprijedeljenost je iznova potvrđena tokom Sedmog dvogodišnjeg sastanka za razmatranje sprovođenja PoA koji je održan on 26 do 30 jula 2021. godine.

Međunarodni instrument za praćenje (ITI), usvojen 2005. godine, politički je obvezujući instrument kojim se definiraju zahtjevi i pruža globalni standard za vođenje evidencije o SALW-u te za njegovo označivanje i praćenje.

Ugovor o trgovini oružjem (eng. Arms Trade Treaty) je multilateralni ugovor koji reguliše međunarodnu trgovinu konvencionalnim oružjem koji je Generalna skupština usvojila 2013. godine, a stupio je na snagu 2014. godine. Broj država potpisnica je 2020. godine premašio 100, a²¹ svi su se obavezali na primjenu zajedničkih standarda u legalnoj međunarodnoj trgovini konvencionalnim oružjem i municijom. ATT je prvi pravno obavezujući ugovor koji prepoznaje vezu između trgovine oružjem i rodno zasnovanog nasilja i poziva države da uzmu u obzir „rizike korištenja konvencionalnog oružja za počinjenje ili olakšavanje ozbiljnih djela rodno zasnovanog nasilja ili ozbiljnih djela nasilja nad ženama i djeecom“ (član 7.4). Uz to, Odbor CEDAW-a je pozao na punu provedbu Ugovora o trgovini oružjem²².

Ove strategije povezivanja globalnog plana (agende) za razoružanje i rodnu ravnopravnost, uključujući rodno zasnovano nasilje, razvijaju put za budući koherentniji, kompletniji i efektivniji odgovor na globalnom, regionalnom i državnom nivou i vodit će prevenciju i smanjenju nasilja.

S druge strane, instrumenti za ljudska prava razvijeni na području rodne ravnopravnosti, mira i bezbjednosti, malog i lakog oružja te u posljednje vrijeme Agenda 2030 za održivi razvoj sve više prepoznaju i uključuju rodnu perspektivu u svoje planove.

Konvencija o eliminaciji svih oblika diskriminacije nad ženama (CEDAW) usvojena je na Generalnoj skupštini Ujedinjenih naroda 18. decembra 1979. godine, kao prvi sveobuhvatni međunarodno priznati dokument o pravima žena. Na snagu je stupila, kao međunarodni ugovor, 3. septembra 1981. godine, nakon što ju je ratificiralo dvadeset zemalja. Konvencija predstavlja poziv državama potpisnicama da poduzmu odgovarajuće mjere za eliminaciju diskriminacije nad ženama od pojedinaca, institucija ili poduzeća, kako na socijalnom, kulturnom, ekonomskom, političkom i građanskom tako i na bilo kojem drugom polju života. CEDAW Komitet je nezavisno ekspertsko tijelo koje nadgled sprovođenje Konvencije. Pored toga, Komitet donosi preporuke i sugestije namenjene državama članicama. Opšta preporuka br. 35 (2017) o rodno-zasnovanom nasilju nad ženama koja predstavlja ažuriranu Opštu preporuku br. 19 naglašava ke potrebno uzeti u obzir faktore koji povećavaju rizike izlaganja žena ozbiljnim oblicima rodno-zasnovanog nasilja, kao što je dostupnost i raspoloživost vatrengor urožja, uključujući njihov izvoz, visoke stope kriminala i sveprisutnost nekažnjavanja, koji se mogu povećati oružanim sukobom ili povećanom nesigurnošću.

Ova je konvergencija vidljiva i u sve većem uključivanju problema kontrole malog oružja u Agendum žene, mir i bezbjednost. Usvajanjem Rezolucije 1325 (2000)²³. Vijeće bezbjednosti se prvi put pozabavilo neproporcionalnim i jedinstvenim utjecajem oružanog sukoba na žene. Uz Rezoluciju Vijeća bezbjednosti Ujedinjenih naroda (UNSCR) 1325, postoji još devet rezolucija o ženama, miru i bezbjednosti: 1820 (2008),²⁴ 1888. (2009.),²⁵ 1889. (2009.),²⁶ 1960. (2010.),²⁷ 2106 (2013),²⁸ 2122

21] https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=IND&mtdsg_no=XXVI-8&chapter=26&clang=_en

22] Rodno odgovorna kontrola malog oružja u deceniji akcije za ciljeve održivog razvoja, Tragači za mirom, pravedna i inkluzivna društva, veljača 2020.

23] UNSC (Vijeće sigurnosti Ujedinjenih naroda). 2000. Rezolucija 1325 (2000), usvojena 31. oktobra 2000. S / RES / 1325 od 31. oktobra 2000. [https://undocs.org/S/RES/1325\(2000\)](https://undocs.org/S/RES/1325(2000))

24] UNSC (Vijeće sigurnosti Ujedinjenih naroda). 2008. Rezolucija 1820 (2008), usvojena 19. juna 2008. S / RES / 1820 od 19. juna 2008. [https://undocs.org/S/RES/1820\(2008\)](https://undocs.org/S/RES/1820(2008))

25] UNSC (Vijeće sigurnosti Ujedinjenih naroda). 2009. Rezolucija 1888 (2009), usvojena 30. septembra 2009. S / RES / 1888 od 30. septembra 2009. [https://undocs.org/S/RES/1888\(2009\)](https://undocs.org/S/RES/1888(2009))

26] UNSC (Vijeće sigurnosti Ujedinjenih naroda). 2009. Rezolucija 1889 (2009), usvojena 5. oktobra 2009. S / RES / 1889 od 5. oktobra 2009. [https://undocs.org/S/RES/1889\(2009\)](https://undocs.org/S/RES/1889(2009))

27] UNSC (Vijeće sigurnosti Ujedinjenih naroda). 2010. Rezolucija 1960 (2010), usvojena 16. decembra 2010. S / RES / 1960 od 16. decembra 2010. [https://undocs.org/S/RES/1960\(2010\)](https://undocs.org/S/RES/1960(2010))

28] UNSC (Vijeće sigurnosti Ujedinjenih naroda). 2013. Rezolucija 2106 (2013), usvojena 24. juna 2013. S / RES / 2106 od 24. juna 2013. [https://undocs.org/S/RES/2106\(2013\)](https://undocs.org/S/RES/2106(2013))

(2013),²⁹ 2242 (2015),³⁰ 2467 (2019),³¹ i 2493 (2019).³² Od posebnog značaja je UNSCR 2122 (2013) koja poziva države da osiguraju učešće žena u borbi za spriječavanje ileglane trgovine i zloupotrebe malog i lakog naoružanja, kao i UNSCR 2242 (2015) koja eksplicitno ukazuje na utjecaj oružja, oružanog konflikta i seksualnog nasilja na žene i razvoj, te ključnu ulogu žena u kontroli vatrenog oružja.

Agenda za održivi razvoj do 2030. godine³³, koju su 2015. godine usvojile sve države članice Ujedinjenih naroda, postavlja 17 ciljeva održivog razvoja (SDG), koji su hitni poziv na akciju svih zemalja u globalnom partnerstvu. SDG 5 - Postići rodnu ravnopravnost i osnažiti sve žene i djevojke i SDG 16 - Promovisati mirna i inkluzivna društva za održivi razvoj, pružiti pristup pravdi za sve i izgraditi efektivne, odgovorne i inkluzivne institucije na svim nivoima, su u centru osnaživanja žena i napora u kontroli oružja koje treba poduzeti na državnom nivou. Svaki od ovih ciljeva postavlja specifični cilj koji treba postići. SDG 5 - Postići rodnu ravnopravnost i osnažiti sve žene i djevojke predviđa dva specifična cilja koji su relevantni za predmet ove analize: cilj 5.2. - eliminisati sve oblike nasilja nad svim ženama i djevojkama u javnoj i privatnoj sferi, uključujući trgovinu ljudima i seksualne i druge vrste iskorištavanja; i cilj 5.5. - Osigurati puno i efektivno učestvovanje žena i jednake mogućnosti za vodstvo na svim nivoima odlučivanja u političkom, ekonomskom i javnom životu, uključujući trgovinu ljudima te seksualno i druge vrste iskorištavanja. SDG 16 - Promovisati mirna i inkluzivna društva za održivi razvoj, pružiti pristup pravdi za sve i izgraditi efikasne, odgovorne i inkluzivne institucije na svim nivoima uključuje pet relevantnih specifičnih ciljeva: Cilj 16.1. - Značajno smanjiti sve oblike nasilja i povezane stope smrtnosti svuda; Cilj 16.2. - Ukinuti zlostavljanje, iskorištavanje, trgovinu i sve oblike nasilja nad djecom i mučenja; Cilj 16.4. - Do 2030. godine značajno smanjiti nezakonite finansijske tokove i tokove oružja, ojačati oporavak i povratak ukradene imovine i boriti se protiv svih oblika organiziranog kriminala; cilj 16.6. - Razviti efektivne, odgovorne i transparentne institucije na svim nivoima; i Cilj 16.7. - Osigurati odgovorno, uključivo, participativno i reprezentativno donošenje odluka na svim nivoima.

Osiguravanje naše zajedničke budućnosti: Agendu razoružanja je pokrenuo generalni sekretar 2018. godine i ona daje viziju akcija razoružanja koje pomažu našem svijetu da krene na put prema održivom miru i bezbjednosti za sve. Ova agenda poziva sve države da uključe rodne perspektive u razvoj državnog zakonodavstva i politika o razoružanju i kontrole oružja, uključujući razmatranje rodnih aspekata vlasništva, upotrebe i zloupotrebe oružja; različite utjecaje oružja na žene i muškarce; te načine na koje rodne uloge mogu oblikovati politike i praksu kontrole i razoružanja.

Konvencija Vijeća Evrope o prevenciji i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istanbulска Konvencija) stupila je na snagu 2014. godine je prvi pravno obavezujući akt u oblasti sprečavanja i borbe protiv nasilja nad ženama i najdalekosežniji je međunarodni sporazum koji se bavi ovom ozbiljnom povredom ljudskih prava. Po Konvenciji, „nasilje nad ženama“ označava kršenje ljudskih prava i oblik diskriminacije nad ženama i predstavlja sva djela rodno zasnovanog nasilja koja dovode do, odnosno mogu da dovedu do, fizičke, seksualne, psihičke odnosno ekonomiske povrede odnosno patnje za žene, obuhvatajući i prijetnje takvim djelima, prinudu odnosno arbitrarno lišavanje slobode, bilo u javnosti ili u privatnom životu. Konvencijom se od očekuje da zemlje članice kriminalizuju ili na drugi način sankcionisu sljedeće oblike ponašanja: nasilje u porodici (fizičko, seksualno, psihičko ili ekonomsko nasilje); proganjanje; seksualno nasilje, uključujući silovanje; seksualno uzneniranje; prinudni brak; genitalno sakáćenje žena; prinudni pobačaj i prinudnu sterilizaciju. Konvencija počiva na četiri stuba³⁴:

- **Prevencija** nasilja kroz sprovođenje mjera za promjenu stavova, rodnih uloga i stereotipa po kojima je nasilje nad ženama prihvatljivo;

29] UNSC (Vijeće sigurnosti Ujedinjenih naroda). 2013. Rezolucija 2122 (2013), usvojena 18. oktobra 2013. S / RES / 2122 od 18. oktobra 2013. [https://undocs.org/S/RES/2122\(2013\)](https://undocs.org/S/RES/2122(2013))

30] UNSC (Vijeće sigurnosti Ujedinjenih naroda). 2013. Rezolucija 2242 (2015), usvojena 13. oktobra 2015. S / RES / 2242 od 13. oktobra 2015. [https://undocs.org/S/RES/2242\(2015\)](https://undocs.org/S/RES/2242(2015))

31] UNSC (Vijeće sigurnosti Ujedinjenih naroda). 2019. Rezolucija 2467 (2019), usvojena 23. aprila 2019. S / RES / 2467 od 23. aprila 2019. [https://undocs.org/S/RES/2467\(2019\)](https://undocs.org/S/RES/2467(2019))

32] UNSC (Vijeće sigurnosti Ujedinjenih naroda). 2019. Rezolucija 2493 (2019), usvojena 29. oktobra 2019. S / RES / 2493 od 29. oktobra 2019. [https://undocs.org/S/RES/2493\(2019\)](https://undocs.org/S/RES/2493(2019))

33] <https://sdgs.un.org/goals>

34] Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence: A global tool to prevent and combat violence against women and girls, str. 4; Konvencija Vijeća Evrope o prevenciji i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici – Sigurna od straha, sigurna od nasilja.

- **Zaštita kroz** osiguranje da sve mjere uzimaju u obzir potrebe i sigurnost žrtve i ustanovljenje posebnih službi za podršku (sigurne kuće, besplatna telefonska linija za pomoć koja je otvorena 24 sata, zdravstvenu pomoć, kao i psihološko i pravno savjetovanje žrtvama i njihovoј djeci)
- **Krivično gonjenje** - osigurati da se nasilje nad ženama kriminalizuje i adekvatno kazni;
- **Integrisanje politika** - osigurati da sve gore navedene mjere čine sastavni dio sveobuhvatne i koordinirane politike, te da ponude holistički odgovor na nasilje nad ženama i nasilje u porodici.

Strategija Evropske unije protiv nelegalnog vatrenog oružja, malog i lako oružja i pripadajućeg streljiva „Osiguravanje oružja, zaštita građana“ (2018) nastoji očuvati i zaštititi mirno i sigurno okruženje za svoje građane te poduprijeti sigurnost i potaknuti razvoj u svojem susjedstvu i šire. Jedno od načela na kojima se Strategija temelji je uključivanje rodne perspektive i pitanja različitosti u projekte i mjeru koji se odnose na kontrolu SALW-a. Nadalje se ističe da će EU uključivati rodnu dimenziju u razvoj novih projekata koji se odnose na borbu protiv nasilja počinjenog vatrenim oružjem i na kontrolu SALW-a, te razmjenjivati dobre prakse u tom području.

BiH je predana provedbi **Mapa puta za održivo rješenje za suzbijanje nedozvoljenog posjedovanja, zloupotrebe i prometa malog oružja i lako oružja i naoružanja (SALW), vatrenog oružja i pripadajućeg streljiva na Zapadnom Balkanu (Mapa puta)**.³⁵

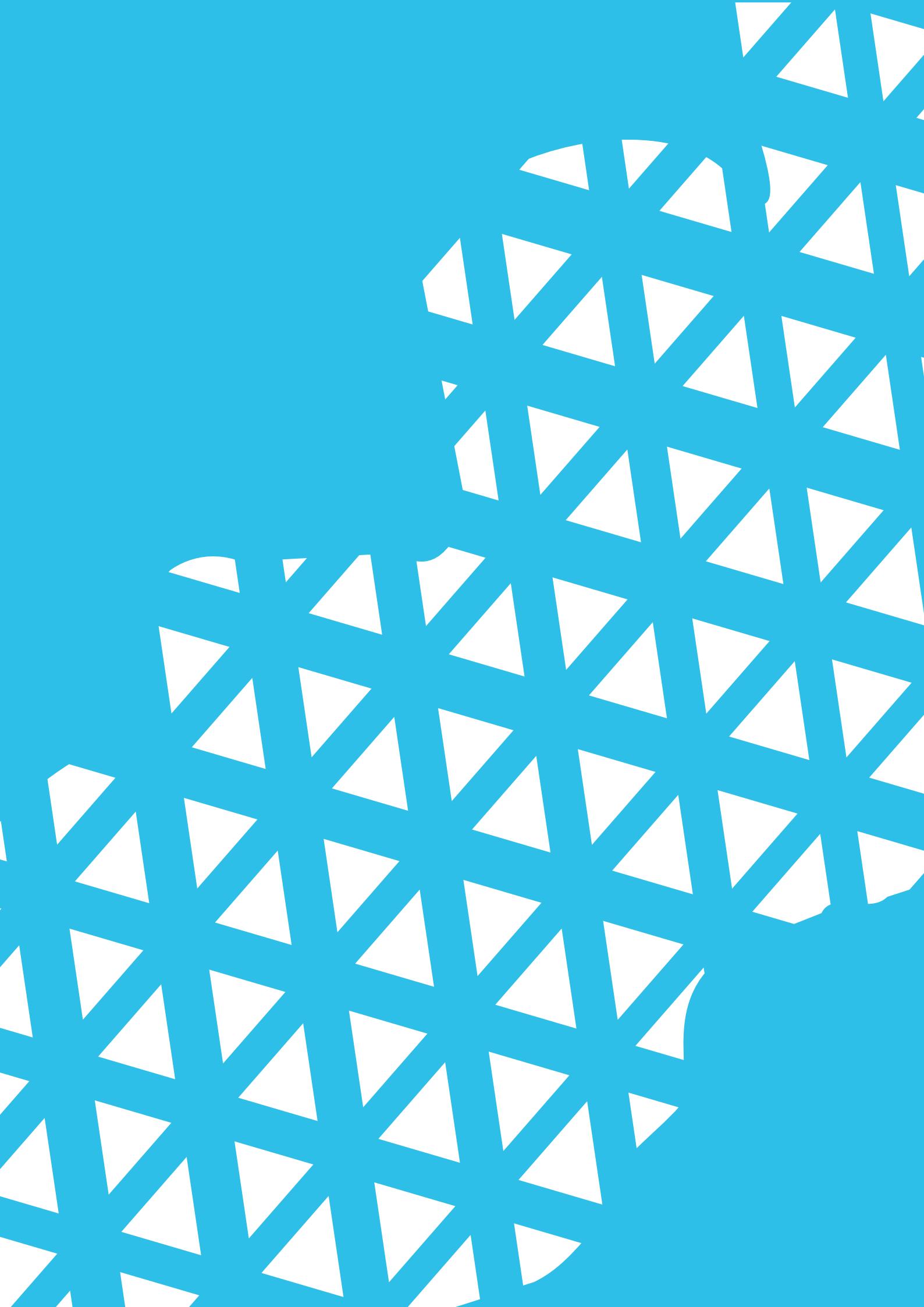
Mapu puta su izradile nadležne institucije u Zapadnom Balkanu uz tehničku podršku SEESAC-a pod pokroviteljstvom Francuske i Njemačke, te uz konsultacije s EU i svim ostalim relevantnim akterima. Mapa puta uključuje sedam ciljeva, uključujući osiguravanje da zakonodavstvo o kontroli oružja bude na snazi i u potpunosti usklađeno s regulatornim okvirom EU-a i ostalim povezanim međunarodnim obavezama te standardizovano u cijeloj regiji do 2023. godine. Do 2024. godine politike i prakse kontrole oružja na zapadnom Balkanu bi se trebale temeljiti na dokazima i voditi obavještajnim podacima, a nedozvoljeni protok vatrenog oružja, municije i eksploziva u, unutar i izvan zapadnog Balkana bi se trebao značajno smanjiti, isporuke i potražnja i zloupotrebe vatrenog oružja bi se također trebale smanjiti povećanjem nivoa svijesti, edukacijom, akcijama rada na terenu i zagovaranjem, a i procijenjeni broj oružja u nelegalnom posjedu bi se trebao značajno smanjiti na zapadnom Balkanu. Uz to prema dijelu ciljeva Mapa puta, zapadni Balkan bi trebao sistematski smanjivati višak i uništavati zarobljeno malo i lako oružje i municiju, a trebao bi i značajno smanjiti rizik od širenja i preusmjeravanja vatrenog oružja, municije i eksploziva. Mapa puta daje posebnu važnost rodnoj ravnopravnosti i poziva na punu integraciju rodne perspektive i uravnoteženu zastupljenost žena u kontroli SALW-a.³⁶

Zbog centralne važnosti Ugovora o trgovini oružjem i Zajedničkog stava EU-a o izvozu oružja za predmet ove analize, njihovo prenošenje u državni zakonodavni okvir i usklađenost državnog zakonodavstva sa standardima postavljenim u tim dokumentima, a posebno s obzirom na rodnu ravnopravnost, dalje je razrađeno u odjeljku IV, poglavljje 5.

35] Mapa puta je usvojena na samitu u Londonu održanom 10. jula 2018.

36] Najnovije ažuriranje o provedbi Mapa puta, uključujući provedbu aktivnosti povezanih s integracijom rodne ravnopravnosti, dostupno je u 4th Regionalno izvješće o napretku .

IV RODNA ANALIZA ZAKONODAVNOG I STRATEŠKOG OKVIRA ZA KONTROLU MALOG ORUŽJA U BRČKO DISTRIKTU BOSNE I HERCEGOVINE

1.

ZAKONODAVNE I STRATEŠKE OSNOVE ZA INTEGRACIJU RODNE PERSPEKTIVE I UČESTOVANJE ŽENA U KONTROLI MALOG ORUŽJA

Ovaj odjeljak daje analizu zakonodavnih i strateških preduslova i postupaka koji omogućavaju i zahtijevaju integraciju rodne perspektive u kontrolu oružja. Uz to su navedeni regulatorni preduslovi za uravnoteženu zastupljenost i učestvovanje žena u kontroli malog oružja.

ZAKONODAVNO I STRATEŠKE OSNOVE ZA INTEGRACIJU RODNE PERSPEKTIVE U KONTROLI MALOG ORUŽJA

Zakon o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini (Službeni glasnik BiH, br. 16/03 i 102/09) uspostavlja solidne zakonske prepostavke za integraciju rodne perspektive u kontrolu malog oružja.

U pogledu kontrole vatrengor oružja, nekoliko zakonskih odredbi je posebno relevantno jer predstavljaju osnovu za integraciju rodne perspektive u kontrolu vatrengor oružja:

- Zakon utvrđuje **obavezu svih institucija da unapređuju rodnu ravnopravnost**.
- Zakon **zabranjuje rodno zasnovano nasilje** i obavezuje *nadležna tijela da poduzmu odgovarajuće mјere za uklanjanje i sprečavanje rodno zasnovanog nasilja u javnoj i privatnoj sferi života i osiguraju instrumente za pružanje zaštite, pomoći i naknade žrtvama* (Član 6.).
- Zakon nalaže **jednaku zastupljenost** žena i muškaraca u procesu upravljanja, donošenja odluka i zastupanja.
- Zakon predviđa **obaveznu uklanjanje elemenata nastavnog plana i programa koji sadrže stereotipne društvene uloge muškaraca i žena i koji za rezultat imaju rodnu diskriminaciju i rodnu nejednakost**.
- Što se tiče **prikupljanja podataka**, zakonske odredbe određuju da svi statistički podaci i informacije koji se prikupljaju, evidentiraju i obrađuju u državnim organima na svim nivoima, javnim službama i ustanovama, državnim i privatnim preduzećima i ostalim subjektima moraju biti prikazani po spolu (Član 22). Nadalje, takvi statistički podaci moraju biti sastavni dio statističkih evidencija i moraju biti dostupni javnosti.

Član 24 Zakona o ravnopravnosti spolova BiH propisuje da:

(1) Organi vlasti na državnom i entitetskom nivou, kantonalni organi i organi jedinica lokalne samouprave, pravne osobe sa javnim ovlaštenjima, pravne osobe u većinskom vlasništvu države, u okviru svojih nadležnosti, dužni su poduzeti sve odgovarajuće i potrebne mјere radi provođenja odredbi propisanih ovim Zakonom i Gender akcionim planom Bosne i Hercegovine, uključujući, ali ne ograničavajući se na:

- a) donošenje programa mјera radi postizanja ravnopravnosti spolova u svim oblastima i na svim nivoima vlasti;
- b) donošenje novih ili izmjenu i dopunu postojećih zakona i drugih propisa radi usklađivanja sa odredbama ovog Zakona i međunarodnim standardima za ravnopravnost spolova;
- c) provođenje aktivnosti i mјera Gender akcionog plana Bosne i Hercegovine kroz redovne programe rada uz osiguranje budžetskih sredstava;
- d) osiguranje prikupljanja, vođenja, analize i prikazivanja statističkih podataka razvrstanih po spolu;

(2) Sastavni dio programa mјera radi postizanja ravnopravnosti spolova u svim oblastima uključuje, ali se ne ograničava na:

- a) analizu stanja spolova u određenoj oblasti;
- b) implementaciju donesenih državnih politika kroz akcione planove za ravnopravnost spolova;
- c) mјere za otklanjanje uočene neravnopravnosti spolova u određenoj oblasti.

(3) Nadležni zakonodavni, izvršni i organi uprave svih nivoa vlasti u Bosni i Hercegovini obavezni su osnovati odgovarajuće institucionalne mehanizme za ravnopravnost spolova koji će provoditi Zakon o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini, koordinirati realizaciju programskih ciljeva iz Gender akcionog plana Bosne i Hercegovine i osigurati provođenje međunarodnih standarda u oblasti ravnopravnosti spolova.

(4) Nadležni državni, entitetski i kantonalni organi vlasti, kao i organi jedinica lokalne samouprave dužni su sve propise i druge akte iz svoje nadležnosti prije upućivanja u zakonsku proceduru dostaviti na mišljenje institucionalnim mehanizmima za ravnopravnost spolova iz stava (2) ovog člana radi usaglašavanja sa odredbama Zakona o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini.

Sve odredbe ovog člana Zakona o ravnopravnosti spolova BiH se primjenjuju na Koordinacioni odbor za SALW i Strategiju za kontrolu malog i lakog oružja u BiH“ za period 2021.–2024. godina.

Gender akcioni plan BiH za period 2018. do 2022. godine sadrži tri strateška cilja kao i prioritetna područja djelovanja:

STRATEŠKI CILJ 1. Razvoj, provedba i praćenje programa mjera za unapređenje ravnopravnosti spolova u državnim institucijama, po prioritetnim područjima;

STRATEŠKI CILJ 2. Izgradnja i jačanje sistema, mehanizama i instrumenata za postizanje rodne ravnopravnosti; i

STRATEŠKI CILJ 3. Uspostaviti i ojačati saradnju i partnerstvo.

Iako Gender aktioni ne spominje izričito vatreno oružje³⁷, mjere i aktivnosti u sedam prioritetnih područja pod strateškim ciljem 1 mogući bi pružiti važne ulazne tačke za kontrolu malog oružja. Ovo je posebno važno za sljedeća prioritetna područja:

- Prevencija i suzbijanje rodno zasnovanog nasilja, uključujući nasilje u porodici, kao i trgovinu ljudima;
- Javni život i donošenje odluka;
- Spol i bezbjednost.

Mjere na ovim područjima definisane su prema sljedećoj strukturi:

- Uvođenje i primjena međunarodnih i domaćih standarda za ravnopravnost spolova, kao obaveza koja direktno ili indirektno reguliše pitanja rodne ravnopravnosti;
- Provodenje rodne analize zakona, strategija, akcionih planova, programa i drugih akata;
- Vođenje statističkih evidencija, analiza i redovnog objavljivanja podataka razvrstanih prema spolu;
- Izrada i provedba mjera za unapređenje rodne ravnopravnosti u institucijama u skladu s obvezama iz Zakona o ravnopravnosti spolova BiH;
- Provodenje obuka o rodnoj ravnopravnosti;
- Provodenje promotivnih aktivnosti i kampanja za podizanje nivoa svijesti javnosti o rodnoj ravnopravnosti;
- Redovno praćenje i izvještavanje o napretku institucija u primjeni međunarodnih i domaćih standarda za rodnu ravnopravnost.

STRATEGIJA KONTROLE MALOG ORUŽJA I LAKOG ORUŽJA U BOSNI I HERCEGOVINI ZA PERIOD 2021.-2024. GODINA

Strategija za kontrolu malog oružja i lako naoružanja u BiH za period 2021.-2024. godina³⁸ izričito prepoznaje važnost integracije rodne perspektive za rješavanje obrazaca posjedovanja, upotrebe i zloupotrebe vatrengor oružja.

Strategija definiše četiri strateška cilja za unapređenje kontrole malog oružja:

1. Unapređenje/usklađivanje pravnog okvira i implementacije SALW zakonodavstva;
2. Smanjenje zloupotrebe ilegalnog posjedovanja i trgovine oružjem i municijom;
3. Upravljanje SALW-om u posjedu Oružanih snaga u BiH;
4. Saradnja s međunarodnim i regionalnim organizacijama i organizacijama civilnog društva.

Unutar cilja 1 se naglašava da rodna perspektiva igra važnu ulogu u razumijevanju distribucije i potražnje za vatrengor oružjem, kao i specifičnih rizika s kojima se žene i muškarci suočavaju u vezi sa zloupotrebom vatrengor oružja. Strategija ističe široko rasprostranjenu zloupotrebu vatrengor oružja u kontekstu nasilja u porodici i između intimnih partnera te naglašava da postojeće mjere i prakse kontrole oružja ne uzimaju u obzir u dovoljnoj mjeri rizike zloupotrebe vatrengor oružja u ovom kontekstu. Nadalje, naglašava se da zloupotreba vatrengor oružja ima upečatljivu rodnu dimenziju i da muškarci čine veliku većinu počinilaca incidenta s vatrengor oružjem.

Strategija sadrži opredjeljenje da će nadležne institucije integrisati rodnu perspektivu u mjeru kontrole SALW-a i da će se posebna važnost dati prevenciji zloupotrebe oružja u slučajevima nasilja

[37] U prioritetnom području 1.7. Rod i bezbjednost spomenuto je da se NAP UNSCR 1325 odnosi na malo i lako oružje.

[38] Strategija je usvojena 24. februara 2021.

1. ZAKONODAVNE I STRATEŠKE OSNOVE ZA INTEGRACIJU RODNE PERSPEKTIVE I UČESTOVANJE ŽENA U KONTROLI MALOG ORUŽJA

u porodici, sprečavanju zloupotrebe vatrengog oružja, jačanju kapaciteta institucija da razviju i primijene mjere koje odgovaraju na rodna pitanja i povećaju učestvovanje žena u kontroli SALW-a.

Akcioni plan Strategije za kontrolu malog oružja i lakog naoružanja u BiH za period 2021. - 2024. godina dalje operacionalizuje te strateške obaveze i predviđa provođenje širokog spektra aktivnosti za integriranje rodne perspektive u kontrolu malog oružja.

Sljedeći specifični ciljevi uključuju mjere koje se direktno bave rodnim aspektima zloupotrebe vatrengog oružja:

Strateški cilj 2 - Smanjenje broja malog oružja i lakog naoružanja u ilegalnom posjedu sadrži specifični cilj

Integrirati rodnu perspektivu u mjere kontrole SALW-a sadrži nekoliko podciljeva:

- Povećati učestvovanje žena u kontroli malog oružja i lakog naoružanja.
- Povećati kapacitet institucija za kontrolu malog i lakog oružja/vatrengog oružja za integriranje rodne perspektive i razvoj rodno odgovornih politika u vezi sa malim i lakinim oružjem
- Poboljšanje institucionalnih i strateških odgovora na zloupotrebu vatrengog oružja u kontekstu nasilja u porodici i nasilja između intimnih partnera.

Pored toga, Akcioni plan predviđa i druge aktivnosti koje imaju za cilj unapređenje rodne ravnopravnosti u oblastima prikupljanja podataka i **vođenja evidencija**, podizanja svesti javnosti i saradnje sa organizacijama civilnog društva.

Sljedeći specifični ciljevi sadrže mjere koje su od direktnog značaja za bavljenje rodnim aspektima vatrengog oružja:

Strateški cilj 2 - Smanjenje broja malog oružja i lakog naoružanja u ilegalnom posjedu sadrži specifični cilj *Poboljšati sistem za prikupljanje podataka, razdvojenih prema spolu i dobi, o distribuciji i utjecaju vatrengog oružja i municije*. Da bi se to postiglo, planira se uraditi sljedeće:

- provesti analizu nedostataka u praksi vođenja evidencije,
- izraditi standardizovani obrazac za prikupljanje podataka, razdvojen prema spolu i dobi, za sve sigurnosne agencije;
- izmijeniti postojeći pravni okvir o vođenju evidencije i proširiti ga potrebnim podacima;
- organizovati obuke o prikupljanju i razmjeni podataka;
- izvoditi svakodnevno prikupljanje podataka o vatrengom oružju i povremeno povlačiti podatke iz sistema (radi analize).

Kao što je navedeno, specifični cilj 2.2. Integrirati rodnu perspektivu u mjere kontrole SALW-a sadrži nekoliko ciljeva:

2.2.1 Povećati učestvovanje žena u kontroli malog oružja i lakog naoružanja.

Da bi se to postiglo, planiraju se sljedeće aktivnosti:

- Organizovati sastanke za razmjenu informacija i iskustava između mehanizama za ravnopravnost spolova, Koordinacionog odbora za praćenje provedbe AP UNSCR 1325, ženskih organizacija i Koordinacionog odbora za SALW;
- Održati radionicu o rodnim aspektima kontrole vatrengog oružja za ženske organizacije i organizacije koje se bave promocijom rodne ravnopravnosti;

2.2.2 Povećati kapacitet institucija za kontrolu malog i lakog oružja/vatrengog oružja za integriranje rodne perspektive i razvoj rodno odgovornih politika u vezi sa malim i lakinim oružjem.

U okviru ovog specifičnog cilja planiraju se dvije aktivnosti:

- Provesti obuku o rodnim aspektima malog i lakog oružja za članove Koordinacionog odbora SALW-a i druge institucije zadužene za provedbu politika kontrole malog i lakog oružja;
- Provesti rodnu analizu zakonodavnih i strateških okvira za kontrolu SALW-a i razviti preporuke za njihovo poboljšanje;

2.2.3 Poboljšanje institucionalnih i strateških odgovora na zloupotrebu vatrengog oružja u kontekstu nasilja u porodici i nasilja između intimnih partnera.

Da bi se to postiglo, predviđeno je:

- Provesti analizu institucionalne prakse i radnji nadležnih institucija poduzetih kako bi se spriječila zloupotreba vatreng oružja u kontekstu nasilja u porodici i nasilja od strane intimnih partnera;
- Provesti obuku o rodno zasnovanom nasilju za osoblje koje radi na poslovima izdavanja odobrenja za nabavku oružja;
- Razviti procedure za policijske službenike koji se bave vatem oružjem u slučajevima nasilja u porodici i provesti odgovarajuću obuku za policijske službenike (uključujući operativne centre i policajce na prvoj liniji).

Uz to, Akcioni plan predviđa još nekoliko aktivnosti u cilju povećanja svijesti o zloupotrebi vatreng oružja, povećanja znanja civilnog društva o zloupotrebi i ilegalnom posjedovanju vatreng oružja, povećanja saradnje s medijima, nevladinim organizacijama i slično, kao što su:

- Organizovati povremene radionice s civilnim društvom, uključujući ženske organizacije i organizacije koje promovišu ravnopravnost spolova i medije;
- Organizovati okrugli stol s predstavnicima relevantnih institucija i organizacija civilnog društva o tome kako rodne uloge i norme mogu potaknuti rizična ponašanja i potražnju za oružjem među muškarcima,
- Provoditi aktivnosti podizanja nivoa svijesti o važnosti sprečavanja i suzbijanja zloupotrebe vatreng oružja u kontekstu nasilja u porodici i intimnog partnerstva,
- Provesti temeljitu analizu samoubistava počinjenih upotrebor vatreng oružja i o nalazima obavijestiti nadležne institucije i javnost.

Nadležna tijela u BiH su određena kao nositelji aktivnosti u ovom akcionom planu, a koordinaciju provedbe postavljenih ciljeva obavljat će Koordinacioni odbor za SALW BiH.

Očekuje se da će provedba akcionog plana biti podržana iz sredstava međunarodnih institucija i organizacija koje nadziru ovo područje (Evropska unija, UNDP, SEESAC, OSCE, UNODC itd.).

Okvir 1: **Mreža institucionalnih mehanizama za rodnu ravnopravnost u BiH**

Mreža institucionalnih mehanizama za za rodnu ravnopravnost u BiH uključuje sve nivoe zakonodavne i izvršne vlasti.

Na državnom nivou je ustanovljena Komisija za ostvarivanje ravnopravnosti spolova Parlamentarne skupštine BiH, a na entitetskom Komisija za jednakopravnost spolova Doma naroda i Komisija za ravnopravnost spolova Zastupničkog doma Parlamenta Federacije BiH, te Odbor jednakih mogućnosti Narodne skupštine Republike Srpske. Pored toga, osnovane su i komisije za rodnu ravnopravnost kantonalnih skupština u Federaciji BiH, a na lokalnom nivou djeluju komisije unutar opštinskih vijeća/skupština opština u gotovo svim opštinama u BiH, uključujući Brčko distrikt.

Na nivou izvršne vlasti, Agencija za ravnopravnost spolova BiH djeluje u okviru Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH, a na entitetskom nivou su uspostavljeni Gender centar Federacije BiH i Gender centar - Centar za jednakost i ravnopravnost polova Vlade Republike Srpske. Ova tri institucionalna mehanizma za rodnu ravnopravnost su presudan instrument u pokretanju i provođenju aktivnosti u području rodne ravnopravnosti. Oni imaju istaknuto mjesto u pogledu aktivnosti, projekata i mjera koje poduzimaju s ciljem jačanja i obezbjeđenja održivosti institucionalnih mehanizama za rodnu ravnopravnost, kao i pokretanja uspostave takvih mehanizama na lokalnom nivou.

Na nivou Brčko distrikta, **Komisija za rodnu ravnopravnost** razmatra pitanja vezana uz poboljšanje rodneravnopravnostig generalno i razmatra nacrte zakona i drugog zakonodavstva iz rodne perspektive.

Na kantonalnom nivou u Federaciji BiH su uspostavljeni kantonalni odbori za rodnu ravnopravnost.

UČESTOVANJE ŽENA U KONTROLI SALW-A

Član 20. Zakona o ravnopravnosti spolova reguliše **da državna tijela na svim nivoima organizacija vlasti i tijela lokalne samouprave, uključujući zakonodavnu, izvršnu i sudsku vlast, političke stranke, pravna lica s javnim ovlastima, pravna lica koje su u državnom vlasništvu ili su pod državnom kontrolom, entitete, kantone, gradove ili opštine čiji je rad pod kontrolom javnog tijela, moraju osigurati i promovisati ravnopravnu zastupljenost spolova u procesu upravljanja, donošenja odluka i predstavljanja.** Ova će obaveza postojati za sve ovlaštene predlagачe tokom izbora predstavnika i delegacija u međunarodne organizacije i tijela.

Zakon dalje propisuje **jednaku zastupljenost žena i muškaraca koja će postojati u slučaju kada je jedan od spolova zastupljen s najmanje 40% u gore navedenim tijelima**, dok u slučajevima kada to nije ispunjeno nema ni jednakе zastupljenosti što predstavlja diskriminaciju. Nadalje, svi gore navedeni akteri obavezni su usvojiti privremene posebne mjere kako bi se postigla jednak rodna zastupljenost. Posebne mjere uvode se privremeno radi postizanja esencijalne rodne ravnopravnosti i one se neće smatrati diskriminacijom, uključujući norme, kriterije ili prakse koje objektivno mogu opravdati legitimni cilj i moraju biti proporcionalne, odgovarajuće i potrebne. Nadležna državna, entitetska, kantonalna tijela i tijela jedinica lokalne samouprave propisuju posebne mjere zakonima i drugim propisima, drugim aktima, politikama, strategijama i planovima koji regulišu određena područja društvenog života.

Kao što je napred navedeno, **Gender akcioni plan BiH za period od 2018. do 2022.** godine pod Strateškim ciljem 1 definiše dve prioritetne oblasti koje su relevantne za učešće žena u kontroli vatrenog oružja:

- Javni život i donošenje odluka;
- Spol i bezbjednost.

U okviru prioritetne oblasti Javni život i donošenje odluka, osnovni cilj koji se želi postići je *postizanje ravnopravne zastupljenosti spolova u kreiranju politika i donošenju odluka na svim nivoima organiziranja vlasti u BiH.*

Unutar **prioritetnog područja Rod i bezbjednost**, glavni cilj koji treba postići predviđenim mjerama je *poboljšanje bezbjednosti žena i muškaraca u BiH kroz ravnopravno učestovanje žena u sprečavanju i rješavanju sukoba, te u izgradnji i očuvanju održivog mira.*

To uključuje sljedeće:

1.1.1. Identifikacija prioritetnih zakona, strategija, akcionih planova, programa i drugih akata u području odbrane i bezbjednosti s ciljem uvođenja i primjene međunarodnih i domaćih standarda rodne ravnopravnosti na tim područjima;

1.1.2. Redovno sistematsko prikupljanje, analiza i objavljivanje podataka i informacija o situaciji u vezi s rodnom ravnopravnosću u sektorima odbrane i bezbjednosti;

1.1.3. Provedba aktivnosti Akcionog plana UNSCR 1325 u BiH za razdoblje 2018.-2022. godina;

1.1.4. Pružanje ili podrška za istraživanja o „Ženama, miru i bezbjednosti“, s posebnim naglaskom na trenutne sigurnosne prijetnje i izazove;

1.1.5. Realizacija promotivnih aktivnosti, informativnih kampanja i kampanja za podizanje nivoa svijesti javnosti o važnosti ravnopravnog učestovanja u odbrambenim i sigurnosnim područjima;

1.1.6. Redovno praćenje i izvještavanje o napretku institucija u primjeni međunarodnih i domaćih standarda rodne ravnopravnosti u područjima odbrane i bezbjednosti.

Kao što je gore navedeno, **Strategija za kontrolu malog oružja i lakog naoružanja u BiH 2021.–2024. godina i prateći akcioni plan** se bave pitanjem učestovanja žena u kontroli SALW-a. Akcioni plan predviđa specifični cilj za povećanje učestovanja žena (2.2.4.), kao i aktivnosti za jačanje saradnje sa ženskim organizacijama i mehanizmima rodne ravnopravnosti:

- Organizovati sastanke za razmjenu informacija i iskustava između mehanizama za rodnu ravnopravnost, Koordinacionog odbora za praćenje provedbe AP UNSCR 1325, ženskih organizacija i Koordinacionog odbora za SALW;
- Održati radionicu o rodnim aspektima kontrole vatrenog oružja za ženske organizacije i organizacije koje se bave promocijom rodne ravnopravnosti;

Koordinacioni odbor za kontrolu malog i lakog oružja u BiH, kao stručno međuinstitutionalno tijelo, ima zadatak da planira, koordinira, usmjerava i nadzire aktivnosti za provedbu Strategije za kontrolu malog oružja i lakog naoružanja. Sastav Koordinacionog odbora se utvrđuje odlukom Vijeća ministara BiH. Odluka predviđa saradnju s drugim zainteresovanim stranama, uključujući međunarodne organizacije ili stručnjake u određenim područjima. Dokument se ne odnosi izričito na organizacije civilnog društva, dok Strategija kontrole SALW-a predviđa specifične ciljeve povezane sa saradnjom s međunarodnim i organizacijama civilnog društva. Kao što je navedeno, Akcioni plan za provedbu Strategije sadrži specifične aktivnosti usmjerene na uspostavljanje saradnje sa ženskim organizacijama i drugim organizacijama koje rade na promociji ravnopravnosti spolova.

Relevantni učesnici predstavljeni u Koordinacionom odboru za kontrolu malog oružja i lakog naoružanja u BiH i predstavnici koji su uključeni u provedbu strategije su: Ministarstvo bezbjednosti BiH, Ministarstvo vanjskih poslova BiH, Ministarstvo odbrane BiH, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske, Federalno ministarstvo unutrašnjih poslova, Policija Brčko distrikta, Uprava za indirektno oporezivanje BiH, Državna agencija za istrage i zaštitu BiH, Granična policija BiH, Uprava za koordinaciju policijskih tijela BiH.

AKCIONI PLAN ZA PROVEDBU REZOLUCIJE VIJEĆA BEZBJEDNOSTI UN-a 1325 U BOSNI I HERCEGOVINI ZA PERIOD 2018.-2022. godina određuje povećano učestvovanje žena u sigurnosnom sektoru (**u vojnim, policijskim i mirovnim misijama, uključujući učestvovanje na pozicijama za donošenje odluka**) kao svoj strateški cilj 1. Pod tim ciljem postoje tri srednjoročna cilja:

- 1.4. Ključne politike, zakoni i drugi propisi omogućuju veće učestvovanje žena u vojnim, policijskim i mirovnim misijama, uključujući pozicije za donošenje odluka;
- 1.5. Stvoreni potrebni preduslovi za poboljšanje položaja i promociju žena u vojnim, policijskim i mirovnim misijama, uključujući pozicije za donošenje odluka;
- 1.6. Podignut nivo svijesti o važnosti učestvovanja žena u donošenju odluka i održavanju mira i bezbjednosti.

Da bi se to postiglo, predviđen je sveobuhvatan skup aktivnosti.

U dijelu koji se odnosi na povećanje ljudske bezbjednosti iz perspektive rodne ravnopravnosti i na trenutne sigurnosne prijetnje i izazove s aspekta rodne ravnopravnosti, akcioni plan se odnosi na **upotrebu malog i lakog oružja, a posebno u kontekstu utjecaja ilegalnog posjedovanja malog i lakog oružja na nasilje nad ženama i nasilje u porodici**.

U srednjoročnom cilju 2.3. akcionog plana za provedbu Rezolucije 1325 Vijeća bezbjednosti UN-a - Poboljšani rodno odgovoran pristup i sistemi podrške u kontekstu trenutnih sigurnosnih prijetnji i izazova, problem malog oružja se rješava u okviru očekivanog rezultata 2.3.2. *Pripremljene preventivne mjere i uspostavljeni uslovi za rodno osjetljiv pristup trenutnim sigurnosnim prijetnjama i izazovima te tokom kriznih i izvanrednih situacija (prirodne katastrofe, nasilni ekstremizam, izbjegličke/migrantske krize)*. U okviru ovog rezultata su planirane sljedeće aktivnosti: *Analiza i preporuke za izmjenu propisa kojima se uređuje izdavanje dozvola za posjedovanje oružja u svrhu suzbijanja i sprečavanja zloupotrebe malog i lakog oružja u kontekstu rodno zasnovanog nasilja (što podrazumijeva profesionalnu i detaljnju provjeru dokaza o nasilnom ponašanju podnositelca zahtjeva).*

Glavne zainteresovane strane kod ove aktivnosti su Ministarstvo sigurnosti, Agencija za ravnopravnost spolova, dok su nevladine organizacije i međunarodne organizacije predviđene kao partneri.

Termin rodno osjetljivo budžetiranje službeno je uveden u Bosni i Hercegovini usvajanjem Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH 2003. godine i prvog Akcionog plana za rodnu ravnopravnost BiH 2006. godine.

Zakon o ravnopravnosti spolova, članom 24 propisuje da su *vlasti na državnom i entitetskom nivou, kantonalna tijela, jedinice lokalne samouprave, pravna lica s javnim ovlastima, pravna lica koja su uglavnom u državnom vlasništvu dužni poduzeti sve odgovarajuće i potrebne mjere kako bi se provele odredbe propisane ovim Zakonom, uključujući provođenje aktivnosti i mjera iz Rodnog akcionog plana Bosne i Hercegovine kroz redovne programe rada i osiguravanje budžetskih sredstava*.

1. ZAKONODAVNE I STRATEŠKE OSNOVE ZA INTEGRACIJU RODNE PERSPEKTIVE I UČESTOVANJE ŽENA U KONTROLI MALOG ORUŽJA

Rodni akcioni plan BiH uspostavlja rodno osjetljivo budžetiranje kao princip u razvoju, provedbi i praćenju programa mjera za unapređenje rodne ravnopravnosti u vladinim institucijama:

Princip analize utjecaja budžeta na različite potrebe muškaraca i žena (rodno osjetljivo budžetiranje)

Tokom planiranja aktivnosti i situacijskih analiza pojedinih područja potrebno je da svaki budžetski korisnik napravi analizu kako bi procjenio utjecaj postojećih budžetskih sredstava na zadovoljavanje različitih potreba muškaraca i žena. Ova analiza bi trebala poslužiti kao osnova za planiranje aktivnosti po područjima iz GAP-a BiH.

Relevantni pravni okvir u BiH vezan za budžetski sistem koji obuhvaća principe rodne ravnopravnosti uključuje Strateški plan za uvođenje rodno odgovornog budžetiranja u FBiH 2013-2015 i Odluku Vlade FBiH br. 547/2016, („Službeni glasnik BiH“, br. 19/16), Odluku Ministarstva finansija i trezora BiH o primjeni Zakona o ravnopravnosti spolova Bosne i Hercegovine (6. decembra 2013. godine). Inicijative rodno odgovornog budžetiranja u BiH se provode na državnom, entitetskom i lokalnom (opštinskom) nivou. Sve budžetske instrukcije Ministarstva finansija daju smjernice za pristup rodno odgovornog budžetiranja u pripremi institucionalnih budžeta. Potpisivanjem Sporazuma o zajedničkom finansiranju između Vijeća ministara BiH i grupe donatora uspostavljen je Finansijski mehanizam za provedbu Rodnog akcionog plana BiH (Program FIGAP)³⁹.

2.

VEZE IZMEĐU VATRENOG ORUŽJA I NASILJA U PORODICI

Ovaj odjeljak daje obimnu analizu zakonodavnog odgovora na rizike povezane s prisutnošću i upotrebom vatrene oružja u kontekstu nasilja u porodici. Analiza se bavi posjedovanjem civilnog vatrene oružja i pristupom oružju i nošenjem službenog oružja od strane ovlaštenog osoblja u cijelom sektoru zaštite, uključujući privatne kompanije za osiguranje. Postupci odobravanja, obnavljanja i opoziva isprava o oružju se pregledaju u pogledu sprječavanja zloupotrebe vatrene oružja u kontekstu nasilja u porodici. Nedostaci u postupcima sigurnosne provjere su temeljito mapirani.

2.1.

REGULISANJE CIVILNOG POSJEDA ORUŽJA

IZDAVANJE ODOBRENJA ZA NABAVKU ORUŽJA

Civilno posjedovanje vatreng oružja u Brčko distriktu je regulisano Zakonom o oružju i municiji Brčko distrikta BiH (Službeni glasnik Brčko distrikta br. 39/11, 2/12, 6/13). Zakonom su propisani uslovi za kupovinu, posjedovanje i nošenje oružja na teritoriji Brčko distrikta. Fizička i pravna lica mogu kupovati, držati i nositi oružje i municiju samo u skladu s odredbama ovog zakona. Odredbe ovog zakona se ne primjenjuju na članove agencija, tijela i institucija u BiH koji djeluju na teritoriji Brčko distrikta i koji kupuju i nose oružje i municiju u skladu sa zakonodavstvom za njih.

Prema članu 6. ovog zakona, oružje je razvrstano u četiri kategorije - A, B, C i D. Zabranjeno je oružje kategorije A. Za oružje kategorije B je potrebna odgovarajuća isprava o oružju, dok je oružje kategorije C dopušteno, ali mora biti prijavljeno policiji i potrebno je zatražiti registracijsku iskaznicu. Oružje kategorije D je dopušteno i ne zahtijeva odobrenje policije ili prijavljivanje policiji. Fizičko lice koja želi nabaviti oružje podnosi zahtjev za izdavanje odobrenja za nabavku oružja. U tu svrhu koristi se obrazac koji je propisala Policija Brčko distrikta.

Kako je predviđeno članom 10, fizičko lice mora ispunjavati opšte i posebne zahtjeve kako bi dobilo odobrenje za kupovinu vatreng oružja.

Opšti su zahtjevi kako slijedi:

- a) podnositelj zahtjeva je navršio 21 godinu;
- b) podnositelj ima opravdani razlog za kupovinu oružja;
- c) podnositelj nije osuđivan za krivično djelo ili nije pokrenut krivični postupak protiv podnositelja zahtjeva, osim za krivična djela protiv bezbjednosti javnog prometa;
- d) podnositelj nije osuđivan za prekršaj protiv javnog reda i mira, prekršaj propisan Zakonom o oružju i municiji ili nasilje propisano drugim zakonom i nije pokrenut postupak za takve prekršaje protiv tog lica;
- e) ne postoje okolnosti koje negativno utječu na javni red i mir, tj. na sigurnosne interese, i ne postoje druge okolnosti koje ukazuju na to da bi se oružje moglo zloupotrijebiti;
- f) ne postoje druge okolnosti koje ukazuju na to da bi se oružje moglo zloupotrijebiti, kao što su: pretjerana konzumacija alkohola, konzumacija opojnih droga ili drugih opojnih sredstava, izraženo poremećeni porodični odnosi, sukobi s okolinom, agresivno i ekscesno ponašanje i drugi poremećaji u ponašanju, kriminalističko- obavještajni razlozi i razlozi koji ukazuju na povezanost sa licima iz kriminalističko-obavještajne evidencije i slično.

Posebni uslovi za odobrenje kupovine oružja fizičkom licu su:

- a) zdravstvena sposobnost za držanje i nošenje oružja;
- b) posjedovanje tehničkih znanja i vještina za pravilnu upotrebu oružja i poznavanje propisa o posjedovanju i nošenju oružja;
- c) postojanje uslova za sigurno skladištenje i čuvanje oružja.

Izuzetno se odobrenje za nabavku oružja može izdati i osobi nakon navršenih 18 godina života tokom aktivne službe i članovima sportskih streljačkih udruženja koji se aktivno takmiče u streličarstvu.

Zakon o oružju precizira da podnositoci zahtjeva imaju **opravdani razlog za kupovinu oružja (Član 11.)** ako: **1.** utvrdi se da njegova/njezina lična bezbjednost jeste, ili bi mogla biti ugrožena do te mjere da bi za njegovu/njezinu zaštitu bilo potrebno oružje ili ako zbog prirode posla ili okolnosti u kojima obavlja profesionalne dužnosti postoji potreba za kupovinom oružja; **2.** on/a je član lovačkog udruženja i ima položen lovački ispit što se može dokazati potvrdom o članstvu i potvrdom o položenom lovačkom ispitom; **3.** on/a je član sportskog streljačkog saveza što potvrđuje potvrda izdana od strane odgovarajućeg sportskog saveza.

Što se tiče odobrenja za prikupljanje i posjedovanje **starog oružja** i odobrenje za posjed **trofejnog oružja**, član 27. Zakona o oružju i municiji distrikta Brčko propisuje da takvo odobrenje policija izdaje na zahtjev pojedinaca na neodređeno vrijeme. Policija izdaje odobrenje fizičkom licu koje ispunjava već navedene uslove za kupovinu oružja. Policija ovo odobrenje može izdati i pravnom licu i poduzetniku koji ispunjava uslove u skladu s ovim zakonom. Oružje po ovoj dozvoli se ne smije nositi niti koristiti.

POGLAVLJE IV

Također, nije dozvoljeno nabavljati, držati ili proizvoditi municiju za to oružje. To se oružje može prodati ili predati samo fizičkom ili pravnom licu kojem je izdano odobrenje za prikupljanje i posjedovanje **starog oružje** i posjedovanje **trofejnog oružja**. Fizička i pravna lica su dužna obavijestiti policiju o kupovini, odnosno prodaji ili primopredaji u roku od osam dana.

Vatreno oružje koje je onesposobljeno za upotrebu se ne smije popravljati. Izuzetno, muzeji mogu, osim antiknog oružja, sakupljati i oružje kategorije A koje se više ne proizvodi ili koje ne koriste oružane snage ili policija, pod uslovom da je ono trajno onesposobljeno.

Posebni zahtjevi utvrđeni Zakonom o oružju i municiji su dodatno regulisani posebnim podzakonskim aktima, koji su:

- a) Pravilnik o radu Komisije za odlučivanje o podnesenom zahtjevu za kupovinu i nošenje oružja i municije;
- b) Pravilnik o programu obuke i načinu osposobljavanja za pravilno rukovanje, držanje i nošenje oružja;
- c) Pravilnik o načinu i uslovima za sigurno skladištenje i čuvanje oružja i municije;
- d) Pravilnik o obrascu zahtjeva za izdavanje odobrenja za nabavku oružja, obrascu, sadržaju obrasca potvrde o oružju, dozvoli za nošenje oružja, obrascu prijave i potvrdi o prijavljenom oružju i potvrdi koju izdaju pravna lica fizičkim licima;
- e) Pravilnik o uništavanju oružja i municije;
- f) Pravilnik o uslovima koje moraju ispunjavati lica registrovana za obavljanje djelatnosti popravljanja i prepravljanja oružja;
- g) Pravilnik o prostornim i tehničkim uslovima civilnih strelišta;
- h) Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja evidencije, i
- i) Pravilnik o utvrđivanju zdravstvene sposobnosti za kupovinu, držanje i nošenje oružja.

IZDAVANJE ODOBRENJA I NASILJE U PORODICI

Zakon o oružju i municiji Brčko distrikta BiH ne spominje izričito "nasilje u porodici" kao na temelj za odbijanje odobrenja za nabavku oružja .

Međutim, kao što je gore navedeno, zakon uzima krivično djelo, krivični postupak i prekršaje protiv javnog reda i mira i drugih oblika nasilja kao osnovu za odbijanje zahtjeva za dozvolu za kupovinu oružja. U Brčko distriktu je nasilje u porodici inkriminisano i kao prekršaj i kao krivično djelo. U tom pogledu, zakon određuje da se historija nasilja u porodici uzima u obzir ako je podnositelj pravosnažno osuđen zbog nasilja u porodici, bilo zbog prekršaja ili krivičnog djela, ili je protiv podnosioca pokrenut krivični ili prekršajni postupak .

Uz to, Zakon zahtjeva da ne postoje okolnosti kao što su *izraženo poremećeni porodični odnosi, sukobi s okolinom, agresivno i ekscesno ponašanje i drugi poremećaji u ponašanju*, koje bi mogle ukazivati na mogućnost zloupotrebe oružja.

PROVJERA BEZBJEDNOSTI

Sigurnosna provjera fizičkih lica koje su zatražile odobrenje za nabavku oružja propisana Zakonom o oružju je dodatno regulisana u *Pravilniku o obrascima i sadržaju obrazaca propisanih Zakonom o oružju i municiji u Brčko distriktu*.

Prema ovom pravilniku, opšti uslovi za izdavanje odobrenja za nabavku oružja dokazuju se:

- a) Ovjerenja kopija ličnog dokumenta;
- b) Opravdani razlog za nabavku oružja: a) za lično vatreno oružje ovo se dokazuje prijavom, pisanom izjavom ili drugim aktom kojim se prijavljuje opravdani razlog (iz člana 10. paragraf 2. alineja b) za lov, opravdani razlog se dokazuje godišnjom potvrdom o članstvu i potvrdom o položenom lovačkom ispitnu, dok je za oružje za sportsko gađanje potrebna godišnja potvrda o članstvu.
- c) Uvjerenje Osnovnog suda Brčko distrikta BiH da nikakav krivični postupak nije u toku, osim za krivična djela protiv bezbjednosti u javnom prometu, te ujerenje tijela nadležnog za vođenje krivične evidencije o neosuđivanosti.

2. VEZE IZMEĐU VATRENOG ORUŽJA I NASILJA U PORODICI

- d) Provjerom u prekršajnoj evidenciji u policiji da podnositac zahtjeva nije osuđivan za prekršaj protiv javnog reda i mira, prekršaje propisane zakonom ili nasilje predviđeno drugim zakonom, kao i da nije u toku postupak za takve prekršaje protiv tog lica i
- e) Službena bilješka policije da je operativnim terenskim radom utvrđeno da ne postoje okolnosti koje negativno utječu na javni mir i red, kao sigurnosni interes te da ne postoje druge okolnosti koje ukazuju na to da bi se oružje moglo zloupotrijebiti, kao što su: prekomjerno uživanje alkohola, konzumacija opojnih droga ili drugih opojnih sredstava, **izraženo poremećeni porodični odnosi, sukobi s okolinom, agresivno i ekscesno ponašanje i drugi poremećaji u ponašanju**, kriminalističko obavještajni razlozi i razlozi koji ukazuju na povezanost s licima upisanim u kriminalističko obavještajne evidencije i slično.

Posebni uslovi za izdavanje odobrenja za nabavku oružja dokazuju se:

- a) Uvjerenjem da je podnositac zahtjeva zdravstveno sposoban držati i nositi oružje,
- b) Potvrda o položenom ispitu o sposobljenosti za pravilno držanje, nošenje i rukovanje oružjem, a za članove agencija, tijela i institucija u BiH, koji nabavljaju i nose oružje i municiju u skladu sa svojim propisima, a djeluju u distriktu, potvrda o zapošljavanju ili prestanku radnog odnosa zbog odlaska u penziju;
- c) Službena bilješka policijskog službenika o posjedovanju propisanih uslova za sigurno skladištenje i čuvanje oružja.

Ove se odredbe također primjenjuju na podnosioce zahtjeva za lov i sportsko oružje. Što se tiče provjere nasilja u porodici, nema razlike u postupcima za bilo koje fizičko lice i ono koje nabavlja oružje i municiju u lovačke i sportske svrhe. **Zakon o lovnu** („Službeni glasnik Brčko distrikta“ br. 1/15 i 52/18) ne sadrži odredbe koje se odnose na predmet ove analize.

U pogledu regulisanja posjedovanja oružja kod civila i sprječavanja upotrebe vatrenog oružja u nasilju u porodici, očigledni su određeni nedostaci.

1. Kao što je naglašeno, Zakon ne smatra nasilje u porodici izričito osnovom za odbijanje zahtjeva za izdavanje odobrenja za nabavku oružja.
2. U kontekstu nasilja u porodici, opšte odredbe utvrđene članom 10., alineje c i d, bit će na snazi ako je podnositac zahtjeva pravosnažno osuđen zbog nasilja u porodici, bilo zbog prekršaja ili krivičnog djela, ili je protiv podnosioca pokrenut krivični ili prekršajni postupak. Međutim, nasilje u porodici u većini slučajeva ostaje neprijavljeno što bi ograničilo efektivnost zakonodavnih napora da se spriječi upotreba vatrenog oružja u nasilju u porodici. Prema istraživanju koje je vodio OSCE⁴⁰, žrtva se sama obratila policiji u samo otprilike jednom od dvadeset slučajeva trenutnog nasilja od strane partnera. Čak i nakon najozbiljnijih slučajeva fizičkog i/ili seksualnog nasilja, policija za to nije saznala u 95% slučajeva. Slijedom toga, u kontekstu izdavanja odobrenja za nabavku oružja, to zahtjeva razvoj posebnih zakonskih odredbi koje bi na odgovarajući način odražavale karakteristike nasilja u porodici.
3. Čak i kad se prijavi nasilje u porodici, krivične/prekršajne prijave često se odbijaju zbog nedostatka dokaza. Prema važećim zakonskim odredbama, to bi moglo dovesti do toga da se nasilnik izda odobrenje za nabavku vatrenog oružja.
4. U kontekstu sprečavanja nasilja u porodici, posebna zabrinutost je prisutna u vezi s rukovanjem oduzetim oružjem nakon završetka krivičnog postupka i odbacivanja optužbi zbog nedovoljnih dokaza⁴¹. Neka istraživanja su dokumentovala da bi to moglo dovesti do situacije da, iako je očito da je vlasnik legalnog oružja počinio nasilje nad drugim licem (u ovom slučaju supružnikom), privremeno oduzeto oružje mu se vraća.
5. Iako se Zakon poziva na “izraženo poremećene porodične odnose”⁴² kao osnovu za odbijanje prijave, ovaj pojam bi, za razliku od nasilja u porodici, mogao biti dvosmisleniji i podložan drugaćijim tumačenjima od nasilja u porodici koje je zakonski definisano i kao krivično djelo i kao prekršaj.⁴³ Primjećeno je da pošto nasilje u porodici neproporcionalno utječe na žene, treba

40] Istraživanje o nasilju nad ženama koje je vodio OSCE: Bosna i Hercegovina, 2019. godina, str.55.

41] Spol i SALW u jugoistočnoj Evropi, UNDP SEESAC, 2016.

42] U Porodičnom zakonu Brčko distrikta prvenstveno se govori u kontekstu razvoda.

43] Ignatović, Tanja. 2011. Nasilje prema ženama u intimnom partnerskom odnosu: Model koordiniranog odgovora zajednice. Beograd: Rekonstrukcija ženski fond, str.31 -32).

ispitati može li upotreba određene terminologije, poput ozbiljno narušenih porodičnih odnosa, imati različite implikacije na institucionalni odgovor. Kao što je dokumentovano, određena terminologija može smanjiti ozbiljnost stvarnih rizika, a također i zanemariti neravnotežu moći i odgovornosti između žrtve i počinioца, a time i zanemariti sigurnosnu zabrinutost žrtve.

6. Uz to, nije precizirano kako se u postupku odobravanja zahtjeva provjerava postojanje teško narušenih porodičnih odnosa. **Pravilnik o obrascima i sadržaju obrazaca daje smjernice za provjeru ispunjavanja opštih i posebnih uslova za izdavanje odobrenja za nabavku oružja, ali ne nudi potrebne operativne smjernice o sigurnosnom provjeravanju okolnosti koje bi mogle negativno utjecati na javni red i mir, uključujući ozbiljno narušeni porodični odnos.** Na primjer, nisu pružene smjernice kako policija izvodi „operativni rad na terenu“, niti koji i kako se prikupljaju podaci koji potvrđuju gore spomenute rizike. Uz to, nije precizirano s kime se obavljaju razgovori (članovi porodice, susjedi, rođaci, prijatelji), niti postoje dovoljne informacije o sadržaju razgovora. Nedovoljno usmjeravanje ostavlja mogućnost neadekvatnih i nepotpunih procjena.
7. Trenutna odredba ne uključuje izričito **provjeru postojanja hitne mjere zaštite definisane Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici**, član 11., ili **zaštitnih mjera** iz člana 17. Ovim se zakonom propisuje da se počinjocu nasilja u porodici, kako bi se uklonila neposredna opasnost za tjelesni i mentalni integritet, spriječilo ponavljanje nasilja i garantovala bezbjednost žrtve, mogu nametnuti hitne mjere prije pokretanja postupka ili tokom postupka.
8. Kazne za prekršaje koje počini pravno, fizičko i odgovorno lice se brišu iz evidencije po sili zakona nakon što protekne relativno kratko zakonski propisano vrijeme, u skladu s članom 84. Zakona o prekršajima Brčko distrikta (Službeni glasnik Brčko distrikta br. 24/07 i 29/16). Na primjer, novčana kazna se briše iz evidencije ako osuđeno lice ne počini novi prekršaj u roku od dvije godine od dana izvršenja te odluke ili ako ne počini krivično djelo koje sadrži obilježja prekršaja. Podaci iz evidencije za osuđena lica se mogu pružiti samo ako postoje opravdani razlozi. Ako se briše odluka o novčanoj kazni, podaci o toj odluci mogli bi se dati samo sudu i nadležnom tužilaštvu u vezi s prekršajnim postupkom protiv lica za koje je odluka izbrisana. Stoga se brisane prekršajne kazne ne mogu dostavljati u svrhu provjere bezbjednosti tokom razmatranja izdavanja odobrenja za nabavku oružja. Imajući u vidu činjenicu da je krajnji rok za brisanje presuda iz evidencije relativno kratak (dvije godine od pravosnažnosti presude), postoji rizik da se odobrenje za nabavku oružja može izdati osobi koja je počinila nasilje, ali čija je presuda izbrisana u skladu s odredbama Zakona o prekršajima Brčko distrikta BiH. Sličan nedostatak se vidi i u odnosu na osuđujuće presude za počinjena krivična djela (član 401 Zakona o krivičnom postupku Brčko distrikta BiH (Službeni glasnik Brčko distrikta br. 19/20)), a slične odredbe su primjenjive i na uslovne kazne i zaštitne mjere (kako je predviđeno članom 71 Krivičnog zakona Brčko distrikta BiH).
9. **Zakon o oružju i municipiji Brčko distrikta BiH** ne predviđa posebnu odredbu o obaveznoj obavijesti za supružnika ili člana uže porodice u ime nadležne državne institucije tokom postupka izdavanja odobrenja za nabavku oružja. Ako se ne osigura razgovor s intimnim partnerima ili drugim članovima porodice, sadašnji postupci ne uzimaju u obzir da li bi nabavka vatre nog oružja intimnog partnera ili dijete dovela u razuman strah od upotrebe vatre nog oružja u bilo kojem obliku nasilja u porodici, uključujući psihološko nasilje i prijetnje.
10. **Također, trenutne odredbe ne predviđaju obavezno savjetovanje s centrom za socijalnu skrb.**

Psihološko i ekonomsko nasilje je inkriminisano kao prekršaj Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici Brčko distrikta BiH, zato se odredbe pravila o prekršajima primjenjuju na podnosioce zahtjeva za kupovinu oružja. U skladu s članom 5, paragrafom 1, alinejom j Zakona o zaštiti od nasilja u porodici distrikta Brčko, vrijedanje člana porodice je propisano kao prekršaj. Međutim, ne postoje posebne odredbe koje navode da li se svi oblici nasilja u porodici, poput fizičkog, psihološkog, seksualnog i ekonomskog, uzimaju u obzir prilikom obavljanja sigurnosnih provjera, ako nisu zakonski sankcionisani.

ZDRAVSTVENA SPOSOBNOST

Ljekarski pregled kojim se utvrđuje zdravstvena sposobnost kandidata za kupovinu, držanje i nošenje oružja uključuje:

2. VEZE IZMEĐU VATRENOG ORUŽJA I NASILJA U PORODICI

a) Opšti dio (porodična anamneza, lična anamneza, status i mjerjenje krvnog tlaka, orientacijski pregled sluha i ravnoteže); b) Specijalistički pregled očiju i vida; c) Specijalistički neurološki pregled; d) Specijalistički psihijatrijski pregled; e) Specijalistički psihološki pregled.

Ako su za konačnu ocjenu zdravstvene sposobnosti kandidata potrebni dodatni specijalistički nalazi, isti će se uraditi prema naznaci komisije.

Pravilnik također precizno definiše stanja i bolesti koje, prema mišljenju Komisije, mogu utjecati na sigurno rukovanje oružjem. Ako kandidati koji žele nabaviti, držati i nositi oružje imaju jednu od bolesti utvrđenih Pravilnikom, njih se smatra nesposobnima da drže i nose oružje.

U slučaju bilo kakve promjene u zdravstvenom stanju osobe koja nabavi, drži i nosi oružje, doktor porodične medicine, doktor medicine, odnosno drugi ovlašteni doktor i doktor specijalista su dužni službeno obavijestiti policiju Brčko distrikta BiH, koja će na osnovu pribavljenog mišljenja ovlaštenog doktora pokrenuti postupak za vanrednu procjenu zdravstvene sposobnosti tog lica.

Uvjerenje o zdravstvenoj sposobnosti za kupovinu, držanje i nošenje oružja vrijedi pet godina. U skladu s Pravilnikom, redovni pregled nadležnosti se vrši svakih pet godina.

Revizija zdravstvene sposobnosti može se provesti prije isteka ovog razdoblja na prijedlog Policije.

MUNICIJA

U skladu s članom 26. Zakona o oružju i municipiji, policija može izdati odobrenje za kupovinu municipije fizičkom ili pravnom licu koje posjeduje potvrdu o vatemnom oružju, odnosno odobrenje za držanje oružja. Ovaj zahtjev podnosi se policiji. Odobrenje za fizičku osobu izdaje policija jednom u kalendarskoj godini za najviše 50 komada municipije. Izuzetak se može napraviti za fizičku osobu koja ima opravdani razlog i može joj se odobriti kupovina dodatne municipije. Odobrenje za kupovinu municipije se izdaje s rokom valjanosti od šest mjeseci. Fizička ili pravna lica koja nisu koristila odobrenje za kupovinu municipije dužna su ga vratiti policiji u roku od osam dana od isteka roka valjanosti.

PRODUŽENJA ISPRAVE O ORUŽJU

U skladu s članom 25. Zakona o oružju i municipiji Brčko distrikta, karton za registraciju oružja i odobrenje za držanje oružja izdaje policija **s rokom valjanosti od pet godina**. Vlasnik oružja je dužan podnijeti novi zahtjev trideset dana prije isteka petogodišnjeg razdoblja uz koji prilaže dokaze o funkcionalnosti oružja (izdano od pravnog lica ili poduzetnika registrovanog za popravak i prepravljanje oružja) i dokaz zdravstvene sposobnosti za držanje i nošenje oružja. Obnavljanjem kartice za registraciju oružja, policija utvrđuje ispunjava li vlasnik oružja već navedene uslove.

Članom 25. paragrafom 6. Zakona o oružju i municipiji je propisano da će policija, prilikom produženja valjanosti iskaznice za oružje, utvrditi ispunjava li vlasnik oružja (fizičko lice) uslove propisane Zakonom o oružju i municipiji, članom 10, paragraf 2, alineje c, d i e:

- Nije osuđivan za krivično djelo ili da protiv osobe nije pokrenut krivični postupak, osim za krivična djela protiv bezbjednosti javnog prometa;
- Nije osuđivan za prekršaj protiv javnog reda i mira, prekršaj propisan Zakonom o oružju i municipiji ili nasilje predviđen drugim zakonom, kao i da protiv tog lica nije pokrenut postupak za takav prekršaj;
- Ne postoje okolnosti koje negativno utječu na javni red i mir, odnosno na sigurnosne interese, kao i da ne postoje druge okolnosti koje ukazuju na to da bi se oružje moglo zloupotrijebiti.

Zakon o oružju ne propisuje da je policija tokom postupka obnove dužna provjeriti zahtjeve utvrđene članom 10, paragraf 2, alineja f koji su potrebni tokom izdavanja odobrenja za nabavku oružja. Ovi se zahtjevi odnose na druge okolnosti koje ukazuju na to da bi se oružje moglo zloupotrijebiti, kao što su: prekomjerna konzumacija alkohola, konzumacija opojnih droga ili drugih opojnih sredstava, ozbiljno narušeni porodični odnosi, sukobi s okolinom, agresivno i pretjerano ponašanje i drugi poremećaji u ponašanju, kriminalističko-obavještajni razlozi i razlozi koji ukazuju na povezanost s licima iz kriminalističko-obavještajnih evidencija i slično. S obzirom na gore navedeno, postupak obnove isprave o oružju ne uzima u obzir u dovoljnoj mjeri je li došlo do promjene ponašanja vlasnika oružja, osim ako je bilo prekršajnog ili krivičnog postupka. Uz to, i drugo neprihvatljivo gore spomenuto ponašanje koje bi moglo biti osnova za oduzimanje isprave i vatrenog oružja mogao bi biti nedovoljno dokumentovano tokom obnavljanja isprave za držanje ili dozvole za nošenje oružja.

Što se tiče nasilja u porodici, postupak obnove se na njega izričito ne odnosi, osim ako je vlasnik oružja osuđen za krivično djelo nasilja u porodici ili je osuđen za prekršaj povezan s nasiljem u porodici ili ako je pokrenut krivični ili prekršajni postupak. U takvim se slučajevima primjenjuju opšte odredbe utvrđene članom 10, paragrafom 2.

U skladu s ovim Zakonom o oružju (član 46), oružje, municipija i dokumenti o oružju će se oduzeti od fizičkog lica ako ono prestane ispunjavati ove uslove. Odluku o tome donosi šef policije.

Što se tiče obnove iskaznice za registraciju oružja za pravna lica, policija utvrđuje ispunjava li vlasnik oružja (pravna lica) uslove za izdavanje odobrenja za nabavku oružja pravnim licima i poduzetnicima, predviđene Zakonom o oružju i municipiji Brčko distrikta BiH.

NOŠENJE ORUŽJA

Zakon dopušta nošenje vatretnog oružja **samo iz razloga lične zaštite**. Fizičko lice koje želi nositi oružje za lično obezbjeđenje za koje imaju potvrdu o vatretnom oružju podnosi policiji pisani zahtjev za nošenje oružja, a o njemu odlučuje šef policije (član 24 Zakona o oružju i municipiji distrikta Brčko). *Pravilnik o radu Komisije za odlučivanje po podnesenom zahtjevu za nabavku i nošenje oružja i municipije* navodi da u vezi s „zahtjevom fizičkog lica za izdavanje dozvole za nošenje oružja za lično obezbjeđenje, komisija odlučuje na osnovu obrazloženja podnesenog zahtjeva“.

ČUVANJE ORUŽJA

Zakon o oružju i municipiji, član 32 reguliše čuvanje oružja i municipije kako za fizička tako i za pravna lica, poput onih koja prodaju oružje ili civilna streljšta. Posebni uslov za izdavanje odobrenja za nabavku oružja fizičkom licu uključuju uslove za sigurno čuvanje oružja. Policijski službenik utvrđuje postojanje ovih stanja direktnim posmatranjem stambene i druge prostorije u kojoj se nalazi oružje i o tome sastavlja službenu bilješku.

Vlasnik oružja je dužan održavati oružje u dobrom stanju, pažljivo rukovati s njim i čuvati ga na način koji sprečava pristup neovlaštenim licima (član 32). To dalje reguliše *Pravilnik o načinu i uslovima za sigurno skladištenje i čuvanje oružja i municipije*. Odredbe Pravilnika određuju sljedeće:

1. Fizička lica koja drže i nose oružje i municipiju u skladu sa zakonom moraju ih čuvati na način da oružje i municipija ne budu dostupni licima koja nisu ovlaštene posjedovati ih, **a posebno djeci**. **Oružje mora biti** zaključano i odvojeno od municipije u metalnim sefovima, metalnim ormarama, drvenom ormariću, sefu ili sličnom spremištu koje se ne može otvoriti alatom za uobičajenu upotrebu i koje mora biti pričvršćeno na pod ili zid prostorije u kojoj se nalazi.
2. Oružje i municipija se moraju čuvati u stambenom ili drugom dijelu smještenom u mjestu prebivališta ili sjedištu vlasnika oružja.
3. Ako se oružje drži u drvenom ormariću, ormar mora biti izrađen od punog drveta, s metalnim okvirom duž rubnih dijelova, i mora biti zaključan sigurnosnom bravom koja ima dva mehanizma za zaključavanje.

1.2.

POSTUPCI KAD SE DESI NASILJE U PORODICI UKLJUČUJUĆI ODUZIMANJE ISPRAVA O ZA ORUŽJE ZA FIZIČKA LICA

Nasilje u porodici je inkriminisano i kao prekršaj (Zakon o zaštiti od nasilja u porodici u Brčko distriktu BiH, Službeni glasnik Brčko distrikta 7/18) i kao krivično djelo (Krivični zakon Brčko distrikta, Službeni glasnik Brčko distrikta 19/20, Član 218).

Prema članu 218, paragrafu 3 Krivičnog zakona Brčko distrikta, ako je lice koje je počinila krivično djelo, uključujući nasilje u porodici, upotrijebilo oružje, opasne alate ili druge predmete koji mogu uzrokovati teške tjelesne povrede ili oštećenja zdravlja, počinilac će se kazniti teže nego da je počinio to krivično djelo bez upotrebe takvih predmeta.

Zakon o zaštiti od nasilja u porodici distrikta Brčko, koji nasilje u porodici inkriminira kao prekršaj, **ne sadrži nikakve posebne reference o zloupotrebi oružja**.

2. VEZE IZMEĐU VATRENOG ORUŽJA I NASILJA U PORODICI

- a) Policija Brčko distrikta BiH,
- b) Tužilaštvo Brčko distrikta BiH,
- c) Ured za pravnu pomoć Brčko distrikta BiH,
- d) Odjel za zdravstvo i ostale usluge, Odjel za socijalnu zaštitu
- e) Ustanove za zdravstvenu njegu
- f) Ostale specijalizovane organizacije (poput udruženja za zaštitu žena, za ravnopravnost spolova itd.).

Članom 12, Zakona o policiji Brčko distrikta (Službeni glasnik Brčko distrikta 18/20 i 41/20) utvrđeni su poslovi koji su u nadležnosti policije Brčko distrikta. Član 13 ovog Zakona opisuje mjere i radnje koje policija poduzima u izvršavanju zakonom propisanih zadataka. Među aktivnostima koje policija poduzima tokom svog rada su potraga i oduzimanje imovine i predmeta. Članom 51 Zakona o krivičnom postupku Brčko distrikta utvrđeno je da se pretraga stanova i drugih prostorija osumnjičenog, optuženog ili drugih lica, kao i njihove lične imovine izvan stana, može provesti samo ako postoje dovoljni osnovi sumnje da počinilac ili saučesnik ostavio tragove krivičnog djela ili predmete relevantne za krivični postupak.

Nalog za pretres koji provodi policija može izdati sud samo pod uslovima propisanim Zakonom o krivičnom postupku. Nalog za pretresanje sud može izdati na zahtjev tužioca ili na zahtjev ovlaštenih službenika koji imaju odobrenje tužioca.

Prema članu 64 Zakona o krivičnom postupku Brčko distrikta, ovlašteno službeno lice, uključujući policiju Brčko distrikta, može ući u stan ili druge prostorije bez naloga i bez svjedoka, a ako je potrebno izvršiti pretres ako stanar to želi, ako neko zatraži pomoć, ako je to potrebno radi privođenja osumnjičenog za krivično djelo koji je uhvaćen na djelu, ili radi bezbjednosti lica ili imovine, ako je lice koje sud treba lišiti slobode u stanu ili drugim prostorijama ili ako se lice skriva u stanu ili drugim prostorijama.

Odredbe Zakona o krivičnom postupku Brčko distrikta BiH koje se odnose na pretragu stanova, prostorija i lica, također se primjenjuju u prekršajnom postupku (član 9 Zakona o prekršajima Brčko distrikta).

Prema Zakonu o zaštiti od nasilja u porodici distrikta Brčko, članu 10, postupak za provođenje zaštite od nasilja u porodici započinje obaveznim prijavljivanjem nasilja u porodici. Prijavljivanje je obveza članova porodice, institucija zaduženih za zaštitu, zaposlenika u obrazovnim, socijalnim i zdravstvenim ustanovama, kao i svakog drugog građanina. Prema *Pravilniku* o načinu provođenja hitnih i zaštitnih mjer *koje su u nadležnosti Policije Brčko distrikta BiH*, članu 9, kada policijski službenik dobije obavijest o nasilju u porodici, dužan je odmah obaviti razgovor sa žrtvom nasilja ako to dopušta zdravstveno stanje žrtve, a ako to nije moguće zbog tjelesne povrede, razgovor treba obaviti u roku od tri dana. Član 11 ovog pravilnika reguliše da **policija**, nakon što primi obavijest o nasilju u porodici, obavi razgovor sa žrtvom nasilja i utvrdi da li se dogodilo nasilje u porodici i dužna je poduzeti sljedeće radnje:

- a) Obavijestiti žrtvu nasilja o mogućnostima privremenog smještaja u sigurnoj kući, a ako se ona složi (potreban je prethodni pristanak žrtve), odmah obavijestiti Odjel za socijalnu skrb o potrebi za provedbu mjeru iz njihove nadležnosti, uz pomoć policije;
- b) Podnijeti prijedlog za izricanje hitne mjeru ili mjeru zaštite osnovnom суду u skladu sa zakonom.

Pravilnik o sadržaju evidencija i izvještaja o nasilju u porodici koji reguliše vođenje evidencije od strane policije, određuje da policija, tokom razgovora sa žrtvama nasilja u porodici, **treba utvrditi posjeduje li počinilac oružje i je li tokom nasilja korišteno legalno ili ilegalno oružje**. Ako policija utvrdi da počinilac zakonito posjeduje oružje, oružje treba oduzeti, u skladu s članom 48 Zakona o oružju i municiji. Ako policija tokom razgovora sa žrtvom ili drugim licem utvrdi da počinilac nezakonito posjeduje oružje, policija bi trebala postupati u skladu sa Zakonom o krivičnom postupku, članovima 54, 55, 56 i uz saglasnost tužioca, podnijeti nadležnom суду zahtjev za izdavanje naloga za pretres stana, prostora i pokretnih stvari.

Prema Zakonu o zaštiti od nasilja u porodici distrikta Brčko, članu 28, osnovni sud ima obavezu dostaviti policiji odluku suda o izrečenoj hitnoj ili zaštitnoj mjeri policiji.

Prema *Pravilniku o načinu provođenja hitnih i zaštitnih mjera u koje su nadležnosti policije Brčko distrikta BiH*, članu 13, kada policija primi sudsku odluku o izrečenoj hitnoj ili zaštitnoj mjeri, šef nadležne organizacione jedinice policije je dužan odmah imenovati policijskog službenika (koordinatora) koji će biti zadužen za provedbu izrečene hitne ili zaštitne mjerne. Prema članu 14 ovog pravilnika, koordinator je po primanju odluke o izrečenoj hitnoj ili zaštitnoj mjeri dužan bez odgađanja provjeriti bezbjednost žrtve nasilja i prikupiti potrebne podatke kako bi utvrdio djeluje li počinilac u skladu s izrečenom hitnom ili zaštitnom mjerom.

Pravilnik o načinu provođenja hitnih i zaštitnih mjera pod odgovornošću policije Brčko distrikta BiH ne sadrži reference u vezi posjedovanja oružja (legalnog ili ilegalnog) ili pristupa vatrengom oružju od strane počinilaca, niti reguliše bilo kakve specifične postupke koji se odnose na vatreno oružje, uključujući i onaj koji se odnosi na sigurnosnu provjeru žrtve.

U skladu s *Pravilnikom o načinu provođenja hitnih i zaštitnih mjera pod odgovornošću Policije Brčko distrikta BiH BiH*, članom 15, koordinator priprema **procjenu rizika i plan provedbe hitnih i zaštitnih mjera**. Procjena rizika se izrađuje na temelju podataka prikupljenih u policijskim evidencijama, podataka dobivenih od žrtve nasilja, rođaka, susjeda, prijatelja i poznanika žrtve u životnom i radnom okruženju, kao i podataka prikupljenih od institucija koje imaju podatke relevantne za stjecanje saznanja o ličnosti počinilaca i žrtve nasilja i da se procijeni njihovo ponašanje.

Procjena rizika za žrtve nasilja uključuje sljedeće:

- a) podaci o počiniocu nasilja i podaci o njegovom ranijem prijavljivanju i ponašanju nakon izricanja hitnih i zaštitnih mjera;
- b) informacije o žrtvi i njezinom ponašanju nakon izrečene hitne i zaštitne mjerne;
- c) informacije o počiniocu nasilja dostupne Odjelu za socijalnu zaštitu;
- d) zaključak o procijenjenom ponašanju počinilaca nasilja i žrtve nasilja tokom trajanja hitne i zaštitne mjerne s procjenom ranjivosti žrtve nasilja;
- e) mišljenje Odjela za socijalnu zaštitu o mogućnostima smještaja žrtve nasilja u sigurnu kuću u skladu sa zakonom i u skladu s procjenom stepena ugroženosti.

Procjena rizika ne predviđa izričito bilo kakvu procjenu koja se odnosi na posjedovanje oružja, prethodnu upotrebu oružja, prijetnju da se nabavi ili upotrijebi oružje, pristup oružju itd., lako bi se to u praksi moglo uzeti u obzir. Određeno je se da se podaci potrebni za procjenu dobivaju provjerom policijske evidencije, bez detaljnih smjernica o vrsti podataka koji se prikupljaju. Međutim, niti Zakon o zaštiti od nasilja u porodici distrikta Brčko niti prateći podzakonski akti ne preciziraju izričito koje podatke treba prikupiti (uključujući podatke o posjedovanju ili dostupnosti vatrenog oružja za počinioča) kao faktore procjene rizika s ciljem utvrđivanja mjera koje je potrebno poduzeti u skladu s ovim zakonom.

Prema *Pravilniku o načinu provođenja hitnih i zaštitnih mjera koje su u nadležnosti Policije Brčko distrikta BiH*, članu 16, na temelju pripremljene procjene rizika, **izrađuje se plan provedbe izrečene hitne i zaštitne mjerne**. U skladu s članom 15 Zakona o zaštiti od nasilja u porodici, Vlada Brčko distrikta uspostavlja stručni tim predstavnika Pododjeljenja za socijalnu zaštitu, policije i zdravstvenih radnika koji se bave pitanjima porodice i zaštite od nasilja u porodici, a kako bi se razvio **individualni plan zaštite** žrtava **nasilja u porodici**. Plan sadrži mјere koje je potrebno poduzeti u skladu sa zakonom kojim se uređuje socijalna, zdravstvena i dječja zaštita.

Podnošenjem prijedloga za izricanje hitne mјere prema ovom pravilniku o načinu provođenja hitnih i zaštitnih mjera, policijski službenik je dužan nadležnom tužilaštvu podnijeti odgovarajući izvještaj ako postoje osnovi sumnje da je počinilac počinio zločin iz člana 218 Krivičnog zakona Brčko distrikta BiH. Ako se utvrdi da djelo nasilja u porodici nema obilježja krivičnog djela, policijski službenik je dužan podnijeti zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka.

Odjel za socijalnu zaštitu također učestvuje u pripremi procjene rizika koju izrađuje policija i učestvuje u provedbi hitnih i zaštitnih mjera iz svoje nadležnosti (prikupljanje podataka, aktivnosti koje olakšavaju odgovarajući provedbu zaštitnih mjera, davanje mišljenja itd.).

Prema *Pravilniku o načinu provođenja hitnih i zaštitnih mjera*, članu 16, plan provedbe izrečenih hitnih i zaštitnih mjera, koji izrađuje policija, sadrži i aktivnosti koje treba provoditi Pododjeljenje za socijalnu zaštitu, Odjel za socijalnu zaštitu i druge institucije ili nevladine organizacije koji se bave zaštitom od nasilja u porodici. Osim toga, plan također predviđa korake kako će te zainteresovane

2. VEZE IZMEĐU VATRENOG ORUŽJA I NASILJA U PORODICI

strane sarađivati u planiranoj provedbi dogovorenih zadataka.

Članom 17 ovog pravilnika propisano je da Odjeljenje za socijalnu zaštitu u procesu izrade plana za provedbu hitnih i zaštitnih mjera predlaže mjere i radnje iz svoje nadležnosti, a posebno:

- a) sastavlja i predaje policiji socijalnu anamnezu porodici;
- b) pribavlja mišljenje stručnog tima Pododjeljenja za socijalnu zaštitu (psiholog, pedagog, socijalni radnik i drugi stručnjaci po potrebi);
- c) utvrđuje uslove za sigurnu provedbu izrečene hitne i zaštitne mjere;
- d) prikuplja informacije o poduzetim aktivnostima u vezi s psihosocijalnim liječenjem i savjetovanjem;
- e) učestvovanje policije u pružanju pomoći Odjelu za socijalnu skrb u izvršavanju zadataka iz njegove nadležnosti.

Odjel za socijalnu zaštitu obavezan je dostaviti ove podatke policiji u roku od 48 sati nakon što je obaviješten o izrečenoj hitnoj ili zaštitnoj mjeri.

Na zahtjev Odjela za socijalnu zaštitu, policija je dužna pružiti svu potrebnu pomoć, kao i upute i smjernice kojih se Odjel za socijalnu skrb treba pridržavati.

Prilikom predlaganja hitnih i zaštitnih mjera, policijski službenik može se savjetovati s Odjelom za socijalnu zaštitu o predloženoj hitnoj i zaštitnoj mjeri i o tome će napraviti zapisnik. Ovaj zapisnik priložit će se prijedlogu za izricanje hitnih i zaštitnih mjera za osnovni sud, a dostaviti će se i Pododjeljenju za socijalnu zaštitu (član 18. ovog pravilnika).

Tokom provođenja hitnih i zaštitnih mjera, policijski službenici dužni su obaviti razgovor, koristeći senzibilizovanu (pažljivo odabranu) terminologiju, sa žrtvom nasilja u porodici i počiniocem nasilja u prisustvu predstavnika Pododjeljenja za socijalnu zaštitu, a o čemu se pravi zapisnik. Zapisnik potpisuju policijski službenik i predstavnik Pododjeljenja za socijalnu zaštitu koji su bili prisutni na razgovoru sa žrtvom nasilja i počiniocem nasilja (član 22 ovog pravilnika). Razgovor sa žrtvom nasilja se vodi bez prisustva počinilaca nasilja (*Pravilnik o načinu provođenja hitnih i zaštitnih mjera u nadležnosti policije Brčko distrikta BiH*, Član 10).

Službenici za provođenje zakona su često prvi koji reaguju i intervenišu u slučajevima nasilja u porodici. Pritom se suočavaju sa specifičnim sigurnosnim rizicima, često praćenim prijetnjama po život od strane zlostavljača. Intenzitet napada se često povećava po dolasku policijskih službenika na mjesto događaja, a posjedovanje vatrenog oružja od strane zlostavljača direktno predstavlja rizik po žrtve nasilja i policijske službenike. Ostala prisutna lica, poput članova domaćinstva se mogu držati kao taoci. Što se tiče zloupotrebe vatrenog oružja u nasilju u porodici, veliki broj ilegalnog oružja prisutnog u BiH kao rezultat rata predstavlja posebne rizike s obzirom na njegovu zloupotrebu u nasilju u porodici.

POSTUPCI U SLUČAJEVIMA NELEGALNOG ORUŽJA I ORUŽJA KOJE POSJEDUJU DRUGI ČLANOVI PORODICE

Ne postoji nijedna izričita odredba u Zakonu o zaštiti od nasilja u porodici distrikta Brčko ili pratećim pravilnicima koja propisuje da su službenici za provođenje zakona dužni provoditi pretragu za oružjem i municijom kad se prijavi nasilje u porodici, bez obzira je li vatreno oružje u zakonskom vlasništvu ili se radi o ilegalnom oružju.

Pored toga, procjena rizika ne sadrži nijedno pitanje vezano za oružje koje je posjedovao počinilac ili drugi članovi porodice.

ODUZIMANJE VATRENOG ORUŽJA I ISPRAVA O ORUŽJU U KONTEKSTU NASILJA U PORODICI

Prema Zakonu o oružju i municiji Brčko distrikta, članu 46, oružje, municija i iskaznica za registraciju oružja će biti oduzeti od fizičkog lica, ako prestane ispunjavati uslove predviđene članom 10,

paragrafom 2, alinejama b), c), d) i e), članom 10, paragrafom 3, alinejama a) i c) i članom 11, paragrafima 2 i 3. To uključuje **oduzimanje oružja** od lica osuđenog za krivična djela (uključujući krivično djelo nasilja u porodici), lica protiv kojeg je u toku krivični postupak za krivično djelo koje se goni po službenoj dužnosti kako je određeno Krivičnim zakonom (osim za krivična djela protiv bezbjednosti javnog prometa), lica koje je osuđeno za prekršaj protiv javnog reda i mira, prekršaj definisan Zakonom o oružju i municiji ili nasilje određeno drugim zakonom (uključujući nasilje u porodici), i ako je protiv osobe pokrenut prekršajni postupak zbog takvih prekršaja. U tim će slučajevima biti oduzeto i trofejno oružje kao i antikno oružje. O tim slučajevima odlučuje šef policije odlukom. Protiv ovog rješenja se može izjaviti žalba Žalbenoj komisiji u roku od 15 dana od dana primitka rješenja, ali žalba ne odgađa izvršenje rješenja. Protiv rješenja donesenog u žalbenom postupku se ne može pokrenuti upravni spor.

Član 10, paragraf 2, alineja F, koji se odnosi na **ozbiljno poremećene porodične odnose, kao i na sukobe s okolinom, agresivno i ekscesno ponašanje i druge poremećaje u ponašanju** nije naveden kao osnova za oduzimanje oružja, municije i iskaznice o registraciji oružja fizičkim i pravnim licima.

Prema članu 48 Zakona o oružju i municiji, policijski službenik mora **privremeno oduzeti oružje**, municiju, dijelove oružja i iskaznicu o registraciji oružja vlasniku oružja ako postoje osnovi sumnje da je: vlasnik oružja počinio krivično djelo (osim krivičnog djela protiv bezbjednosti javnog prometa) ili se oružjem koristi za počinjenje prekršaja protiv javnog reda i mira. Te se odredbe također primjenjuju na nasilje u porodici, i kao prekršaj i kao krivično djelo. Oružje, municija i dokumenti o oružju će biti odmah privremeno oduzeti čak i prije okončanja upravnog, prekršajnog i krivičnog postupka, ako postoje okolnosti koje ukazuju na to da bi oružje moglo biti zloupotrijebljeno. U tim slučajevima policijski službenik dužan je izdati potvrdu o privremeno oduzetim predmetima.

S druge strane, prema članu 51 Zakona o oružju i municiji Brčko distrikta ako se oružje privremeno oduzme zbog počinjenja krivičnog djela ili prekršaja (što uključuje i nasilje u porodici), oružje i municija oduzeti u pravosnažno okončanom prekršajnom ili krivičnom postupku tretirat će se u skladu s odlukom osnovnog suda.

Prema članu 78 Krivičnog zakona Brčko distrikta, predmeti koji su na bilo koji način, potpuno ili djelomično korišteni ili su namijenjeni za počinjenje krivičnog djela (uključujući vatreno oružje), ili predmeti koji su rezultirali od izvršenja krivičnog djela, oduzet će se ako su vlasništvo počinilaca. Nadalje, ovi će se predmeti oduzeti čak i kada nisu vlasništvo počinilaca, ali to ne utječe na prava trećih strana na naknadu štete od počinilaca. Oduzeti predmeti i sredstva postaju vlasništvo Brčko distrikta.

Prema članu 391 Zakona o krivičnom postupku Brčko distrikta predmeti koji se moraju oduzeti prema Krivičnom zakonu Brčko distrikta BiH oduzet će se čak i kada krivični postupak nije završen osuđujućom presudom, ako to zahtijeva interes javne bezbjednosti o čemu će se donijeti posebno rješenje. Ova se odredba Zakona o krivičnom postupku odnosi i na oružje i na vatreno oružje.

Zakon o oružju i municiji Brčko distrikta precizira da će se s oružjem i municijom privremeno oduzetim u pravosnažno okončanom prekršajnom ili krivičnom postupku postupati u skladu s odlukom osnovnog suda.

U kontekstu sprječavanja nasilja u porodici, izražena je posebna zabrinutost u vezi s rukovanjem oduzetim oružjem nakon završetka krivičnog postupka. Istraživanje je dokumentovalo da se čak i kad se prijavi nasilje, optužbe u mnogim slučajevima odbijaju uglavnom zbog nedostatka dokaza⁴⁴. Pošto se nasilje u porodici vrlo često događa u porodičnom okruženju bez prisustva drugih svjedoka koji nisu članovi porodice, izjava oštećenog svjedoka je često jedini dokaz koji se koristi u postupku. U skladu s članom 83 Krivičnog postupka distrikta Brčko, supružnik ili vanbračni partner osumnjičenog ili optuženog i roditelj ili dijete, usvojitelj ili usvojenik osumnjičenog ili optuženog mogu odbiti svjedočenje u krivičnom postupku protiv počinjoca zločina. Žrtve ili drugi svjedoci često odustaju od svjedočenja protiv počinilaca, što na kraju, ako ne postoje drugi dokazi, za rezultat ima odustajanje od istrage ili optuženo lice u sudskom postupku ne bude proglašeno krivom. Neka su istraživanja dokumentovala da bi to moglo dovesti do situacije da, iako je očito da je vlasnik legalnog oružja počinio nasilje nad drugim licem (u ovom slučaju supružnikom), optužbe protiv njega mogu biti povučene⁴⁵. Slijedom toga, privremeno oduzeto oružje se vraća nakon što se utvrdi da lice nije krivično odgovorno za krivično djelo koje mu se stavlja na teret, a u ovom slučaju nasilje u porodici.

44] Spol i SALW u jugoistočnoj Evropi, UNDP SEESAC, 2016.

45] Analiza sudske prakse u slučajevima nasilja u porodici u Bosni i Hercegovini, Atlantska inicijativa 2018. godina, stranice 40, 41, 56.

2. VEZE IZMEĐU VATRENOG ORUŽJA I NASILJA U PORODICI

S obzirom na to da u takvim slučajevima važeće zakonske odredbe ne daju osnova nadležnim tijelima da u takvim slučajevima pokreću upravni postupak za oduzimanje oružja i iskaznice za registraciju oružja (bez obzira na ishod prekršajnog ili krivičnog postupka), kako bi se spriječilo da takvo vatreno oružje bude korišteno za počinjenje nasilja u porodici, treba detaljno razmotriti kako bi se okolnosti koje ukazuju na zloupotrebu vatrenog oružja (član 10, alineja f) mogle koristiti kao na temelj za oduzimanje oružja.

U skladu s članom 49 Zakona o oružju i municipiji Brčko distrikta, privremeno oduzeto oružje i municipija od lica koja prestaju ispunjavati opšte uslove iz člana 10 Zakona o oružju i municipiji Brčko distrikta, čuvat će se u policijskom skladištu do okončanja postupka. Ako se vlasnik oružja ne izjasni krivim za prekršaj ili krivično djelo (što se često događa kada je u pitanju nasilje u porodici), nema osnova za oduzimanje oružja i ono će biti vraćeno vlasniku.

PROGRAM PODRŠKE ŽRTVAMA NASILJA U PORODICI I MJERE ZA POČINIOCE NASILJA

U skladu sa Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici Brčko distrikta (član 17.), zaštitne mjere koje se mogu samostalno primijeniti su sljedeće:

- a) uklanjanje počinilaca nasilja u porodici iz stana, kuće ili drugog životnog prostora,
- b) zabrana približavanja žrtvi nasilja u porodici,
- c) zabrana uznemiravanja, uhođenja i praćenja žrtava nasilja u porodici ili porodičnoj zajednici,
- d) obavezni psihosocijalni tretman počinilaca nasilja u porodici i
- e) prisilno liječenje od zavisnosti za počinioce nasilja u porodici.

Načini provođenja ovih zaštitnih mjeri propisani su s dva pravilnika: *Pravilnik o provedbi hitnih i zaštitnih mjer koje su u nadležnosti Policije*, *Pravilnik o načinu i mjestu provođenja zaštitne mjere obavezan psihosocijalni tretman i Pravilnik o načinu i mjestu provođenja zaštitne mjere obavezno liječenje od zavisnosti počinjoca nasilja u porodici*.

Brčko distrikt je uspostavio Protokol o saradnji i djelovanju u slučajevima nasilja nad ženama i nasilja u porodici u Brčko distriktu BiH. Ovaj protokol su u aprilu 2018. godine potpisali Tužilaštvo, policija, Odjel za zdravstvo i ostale usluge, Odjel za obrazovanje, Dom zdravlja, Udruženje aktivnih žena OCD GENDER i Udruženje BH novinara, Klub Bosanska Posavina, a s ciljem pružanja sveobuhvatne podrške i pomoći ženama žrtvama nasilja, uključujući nasilje u porodici, te da se aktivno pridonosi omogućavanju sistematskog odgovora na nasilje.

1.3. LOVAČKO I SPORTSKO ORUŽJE

Zahtjevi utvrđeni Zakonom o oružju primjenjuju se na vlasnike lovačkog i sportskog oružja kao i na fizička lica. Fizičko lice ima opravdani razlog za kupovinu lovačkog oružja ako je član lovačkog saveza i ako je položilo lovački ispit, što se dokazuje potvrdom o članstvu u lovačkom savezu i potvrdom o položenom lovačkom ispitom. Fizičko lice ima opravdani razlog za kupovinu sportskog oružja ako je član sportske streljačke organizacije, što dokazuje potvrda sportske streljačke organizacije čiji je član. Nema razlike u provjeri bezbjednosti za nasilje u porodici nad fizičkim licem i onim koje nabavlja oružje i municipiju u lovačke i sportske svrhe. Pored toga, u Zakonu o lovnu Brčko distrikta ne postoji odredba koja se odnosi na predmet ove analize.

1.4. OSOBLJE SIGURNOSNOG SEKTORA

Postoji velika grupa sigurnosnog osoblja koje nosi oružje kao dio svog posebnog službenog ovlaštenja (policija, granična policija, pravosudna policija, zaposlenici obavještajne agencije, carinici, vojno osoblje itd.). Prema članu 3 Zakona o oružju i municipiji Brčko distrikta, odredbe ovog zakona se ne primjenjuju na članove agencija, tijela i institucija u BiH koji nabavljaju i nose oružje i municipiju u skladu sa svojim propisima i djeluju u Brčko distriktu.

S obzirom na to da profesionalci ovlašteni za nošenje vatrene oružja imaju direktni pristup vatrenom oružju i da su osposobljeni za upotrebu te bi u određenim slučajevima mogli imati pristup osjetljivim informacijama, centralna pitanja koja se razmatraju u ovom odjeljku uključuju postupke kada nasilje u porodici počini pripadnik osoblja sigurnosnog sektora; provjera bezbjednosti tokom zapošljavanja; te postupke nošenja i držanja oružja izvan radnog vremena i njihove profesionalne službe.

PROVJERA BEZBJEDNOSTI STRUČNJAKA SIGURNOSNOG SEKTORA U VEZI S NASILJEM U PORODICI

Kada se govori o profesionalcima u sigurnosnom sektoru (policijski službenici, vojno osoblje i druga lica koje se prijavljuju za rad u obavještajnim ili odbrambenim i sigurnosnim institucijama), sigurnosna provjera ne spominje izričito pojam nasilja u porodici.

Pravni temelj za provođenje sigurnosne provjere je Zakon o zaštiti tajnih podataka ("Službeni glasnik BiH", br. 54/05 i 12/09) i *Pravilnik o načinu vršenja sigurnosnih provjera i izvorima podataka pri vršenju sigurnosnih provjera* (Vijeće ministara BiH - "Službeni glasnik BiH" br. 63/13), *Pravilnik o izgledu i sadržaju sigurnosnih dozvola, sigurnosnih upitnika, izjava i ostalih dokumenata* (Ministarstvo bezbjednosti), *Pravilnik o sigurnosnim provjerama propisan Zakonom o zaštiti tajnih podataka* (Obavještajno-sigurnosna agencija BiH), *Upute o postupku provođenja sigurnosnih provjera propisanih Zakonom o zaštiti tajnih podataka* (Obavještajno-sigurnosna agencija BiH). Niti jedan od ovih dokumenata ne sadrži eksplizite reference za „nasilje u porodici“.

Prema članu 4 Zakona o zaštiti tajnih podataka BiH, postupak za sigurnosno provjeravanje lica provodi ovlašteno tijelo odgovorno za dobivanje podataka o mogućim sigurnosnim prekršajima prilikom obavljanja dužnosti. Sigurnosna provjera je dokument na temelju kojeg lice koje je bilo predmet sigurnosne provjere i za koje nema sigurnosnih propusta stječe uslove za pristup, upotrebu, zaštitu i pohranu povjerljivih podataka. Sigurnosni prekršaji su podaci ili činjenice dobiveni kroz postupak sigurnosne provjere i na kojima se temelji sumnja u povjerenje ili lojalnost osobe koja je nominovana za određeno mjesto ili nominovana za sigurnosnu provjeru.

Prema članu 30 istog zakona, osobe koje rade ili se prijavljuju za posao na kojem se proizvode povjerljive informacije, u tijelu koje se bavi obavještajnim ili odbrambenim i sigurnosnim pitanjima, bit će podvrнутne osnovnom sigurnosnom provjeravanju u skladu s postupkom za dodjelu pristupa tajnim podacima.

Prema članu 33 ovog zakona, provjeru nivoa tajnosti "POVJERLJIVO" za sljedeće pripadnike Ministarstva odbrane i Oružanih snaga BiH provodi Ministarstvo odbrane, odnosno unutrašnja organizaciona jedinica u Ministarstvu odbrane BiH, koju je imenovao ministar odbrane BiH:

- a) profesionalno vojno osoblje u Oružanim snagama BiH
- b) oficiri i podoficiri u rezervnom sastavu Oružanih snaga BiH
- c) ostalo vojno osoblje u Oružanim snagama BiH, u skladu s ovim zakonom
- d) državni službenici, zaposlenici i drugi službenici u odbrambenim institucijama u BiH.

Provjere povjerljivosti za nivo "POVJERLJIVO" za policijske službenike i državne službenike te zaposlenike policijskih i drugih sigurnosnih tijela u BiH u svim policijskim agencijama u BiH provodi Državna agencija za istrage i zaštitu (SIPA).

Proširenu sigurnosnu provjeru provodi Obavještajno-sigurnosna agencija BiH na osnovu popunjeno osnovnog i posebnog upitnika i podataka drugih tijela i izvora, kao i evidencija dostupnih Obavještajno-sigurnosnoj agenciji BiH.

Prema članu 49. Zakona o zaštiti tajnih podataka BiH, **osnovni upitnik za dobivanje pristupa tajnim informacijama** sadrži podatke koji se odnose na bračno stanje, lične podatke supružnika ili izvanbračnog partnera i odrasla lica koja žive u zajednici s osobom koja se provjerava, ali **ne sadrži izričite reference za historiju nasilja u porodici**. Upitnik sadrži podatke o pravosnažnim presudama za krivična djela, odnosno presudama o prekršajima iz sadržaja zakona i o sudskim postupcima koji su u toku, a koji bi mogli biti relevantni u pogledu nasilja u porodici.

Sigurnosne prepreke koje uskraćuju izdavanje dozvole za pristup tajnim informacijama (član 59 Zakona o zaštiti tajnih podataka BiH) su, između ostalog, pravosnažna sudska presuda od najmanje tri mjeseca zatvora, postojanje jedne ili više konačnih odluka zbog kršenja člana 49., alineje I) Zakona o zaštiti tajnih podataka; postupci za krivična djela za koja se mogu izreći zatvorske kazne od najmanje tri mjeseca, a koja se također mogu odnositi na nasilje u porodici.

2. VEZE IZMEĐU VATRENOG ORUŽJA I NASILJA U PORODICI

Lice koje ima pristup tajnim podacima na nivou POVJERLJIVO je dužno da bude predmet sigurnosne provjere svakih 10 godina (član 58).

PROVJERA BEZBJEDNOSTI ZA OSOBLJE PRIVATNOG OBEZBJEĐENJA I DETEKATIVE

Kada su u pitanju **osoblje privatnog obezbeđenja i detektivi**, ovo je područje uređeno Zakonom o agencijama za osiguranje lica i imovine i privatnu detektivsku djelatnost Brčko distrikta („Službeni glasnik Brčko distrikta“ br. 27/04, 15/05 i 37/05). U skladu sa članom 7 ovog zakona, odobrenje za rad koje izdaje policija Brčko distrikta, može dobiti agencija za zaštitu lica i imovine ako ispunjava sljedeće uslove:

1. upisana je u registar Osnovnog suda Brčko distrikta BiH;
2. priložen je akt o sistematizaciji poslova osoblja za osiguranje s definisanom stručnom spremom, opisom poslova i ovlaštenjima zaposlenika za svako radno mjesto;
3. ima odgovarajuće poslovne prostore i tehnička sredstva i opremu za obavljanje djelatnosti agencije, u skladu s uredbom koju je donio šef policije Brčko distrikta BiH.

Vlasnik takve agencije mora ispunjavati sljedeće uslove:

- a) državljanin BiH;
- b) punoljetno lice;
- c) ima završeno najmanje srednje obrazovanje;
- d) opšta zdravstvena sposobnost dokumentovana potvrdom koju izdaje ovlaštena zdravstvena ustanova;
- e) međunarodni krivični sud za bivšu SFRJ nije podigao optužnicu za ratne zločine protiv njega;
- f) nije osuđivan za krivična djela ili protiv njega nije pokrenut krivični postupak,
- g) **nije kažnen za kršenje javnog reda i mira s obilježjima nasilja ili drugih djela koja ga čine nesposobnim za obavljanje djelatnosti obezbeđenja lica i imovine ;**
- h) nije mu izrečena sigurnosna mjera zabrane obavljanja zanimaњa, djelatnosti ili dužnosti ili zaštitna mjera koja mu zabranjuje obavljanje samostalne djelatnosti.

Uz to, članom 7 ovog zakona je propisano da se, iako ispunjava gornje uslove, odobrenje neće izdati fizičkom licu koje svojim dosadašnjim ponašanjem ukazuje na nepouzdanost izvršavanja ovih zadataka, a posebno onima koji često i pretjerano konzumiraju alkohol, pokazuju strast za kockanjem ili ekstravagancijom, **imaju sklonost nasilju u porodici** ili iz drugih razloga suprotnih moralu sredine u kojoj živi.

Iako zakon prepoznaje rizike povezane s nasiljem u porodici, značenje "sklonosti nasilju u porodici" ostaje nejasno.

Prema članu 13 ovog zakona, iste uslove mora ispunjavati i fizičko lice ovlašteno za obavljanje poslova fizičkog obezbeđenja, uključujući položen stručni ispit za obavljanje poslova fizičkog obezbeđenja pred ispitnom komisijom Republike Srpske ili pribavljenu potvrdu za obavljanje poslova obezbeđenja od Ministarstva unutrašnjih poslova Federacije BiH.

Isti uslovi su potrebni za osnivanje detektivskih agencija, kao i za dobivanje odobrenja za obavljanje detektivskih poslova od strane fizičkih lica.

Nošenje i upotreba oružja i municije od strane sigurnosnih agencija za osobe i imovinu i privatnih detektivskih agencija regulisani su sa dva posebna propisa: Pravilnikom o prostornim uslovima i tehničkim sredstvima i opremi za obavljanje fizičko-tehničkog obezbeđenja i detektivskim poslovima i Pravilnikom o upotrebi fizičke sile i vatrenog oružja u obavljanju agencijskih poslova.

Nabavka oružja i municije provodi se na osnovu odobrenja policije Brčko distrikta u skladu sa Zakonom o oružju i municiji Brčko distrikta BiH. Zakon zabranjuje osoblju za obezbeđenje da tokom fizičkog obezbeđenja nosi vlastito oružje (član 20.). Upotreba sredstava sile od strane privatnog obezbeđenja regulisana je Uputama o upotretbi fizičke sile i vatrenog oružja u obavljanju poslova agencije (član 53).

POSTUPAK KADA NASILJE U PORODICI POČINI PRIPADNIK OSOBLJA SEKTORA BEZBJEDNOSTI

Postupak u slučajevima nasilja u porodici koje je počinilo osoblje sektora bezbjednosti za većinu osoblja sektora bezbjednosti nije regulisana zakonima o takvom osoblju. Zakoni o osoblju u sektoru bezbjednosti ne navode izričito postupke ako zaposlenik počini nasilje u porodici. Nasilje u porodici u ovim slučajevima bi se moglo riješiti opštim odredbama ovih zakona kojima se uređuju postupci koji se primjenjuju ako osoblje sektora bezbjednosti počini krivična djela i/ili prekršaje.

U slučaju privatnog obezbjeđenja, Zakon o agencijama za osiguranje lica i imovine i privatnoj detektivskoj djelatnosti spominje izraz „sklonost nasilju u porodici“, ali ne objašnjava tačno šta taj pojam podrazumijeva.

NOŠENJE I DRŽANJE ORUŽJA KOD LICA OVLAŠTENIH ZA NOŠENJE VATRENOG ORUŽJA IZVAN RADNOG VREMENA I IZVAN NJIHOVE PROFESIONALNE SLUŽBE

Posjedovanje, skladištenje, nošenje i upotreba vatrene oružja od strane ovlaštenih lica se obično reguliše podzakonskim aktima donesenim na temelju mjerodavnog zakona.

U BiH postoji 17 policijskih agencija čiji su pripadnici ovlašteni nositi i koristiti vatreno oružje. Budući da je rad svake od ovih policijskih agencija određen posebnim zakonom, postoje brojni podzakonski propisi koji regulišu pitanja vezana uz vatreno oružje kao dio njihovih službenih ovlaštenja koja pripadnici tih policijskih agencija imaju po službenoj dužnosti.

Podzakonski akti povezani s agencijama u Brčko distriktu (Sudska policija, Carina, Policija Brčko distrikta, državne policijske agencije, kao i vojno osoblje) imaju veliku sličnost.

POLICIJA BRČKO DISTRINKTA

Postupci kada se dogodi nasilje u porodici

U skladu sa **Zakonom o policijskim službenicima Brčko distrikta** („Službeni glasnik Brčko distrikta“ br. 18/20), član 118, neovlašteno korištenje sredstava povjerenih za izvršavanje zadataka i dužnosti (uključujući vatreno oružje) predstavlja ozbiljnu povredu službenih dužnosti. Za ozbiljne povrede službene dužnosti policajac može biti kažnjena novčanom kaznom ili smijenjen. Policijski službenik može, između ostalih razloga, biti suspendovan s dužnosti koje obavlja ili suspendovan iz policije:

- a) ako je protiv njega/nje potvrđena optužnica i ako bi njegovo/njezino prisustvo na poslu štetilo interesima i ugledu policije;
- b) Ako postoje osnovi sumnje da je počinio krivično djelo, ako bi to štetilo ugledu policije.

Obje ove opšte odredbe jednako su primjenjive na nasilje u porodici.

Prema članu 137 **Zakona o policijskim službenicima Brčko distrikta**, tokom suspenzije oduzimaju se službeno oružje, službena policijska iskaznica i policijska značka policajca te mu je zabranjeno nošenje službene uniforme. Policijski službenik koji je suspendovan s dužnosti se angažuje je na drugim zadacima unutar policije u položaju u kojem ne primjenjuje policijska ovlaštenja. Zakon ne reguliše postupke s obzirom na mogućnost da suspendovani policajac posjeduje privatno oružje i način na koji se njime rukuje. U tom slučaju primjenjuju se odredbe Zakona o oružju i municiji Brčko distrikta. Čim se pokrene krivični postupak i izradi Izvještaj o počinjenom krivičnom djelu, Jedinica kriminalističke policije obaveštava Jedinicu koja vodi administrativni izvještaj iz područja oružja i municije, radi provjere evidencije o suspendovanom policajcu, ako ona ima potvrdu za vatreno oružje. Ako suspendovani policajac zakonito posjeduje oružje, ono će biti privremeno oduzeto do okončanja krivičnog postupka. Po završetku postupka, ako se policajac proglaši krivim, izdaje mu se rješenje o oduzimanju oružja s mogućnošću prodaje u roku od 3 mjeseca .

Nošenje i držanje oružja

Način držanja i nošenja oružja u Policiji Brčko distrikta utvrđuje *Pravilnik o načinu držanja i nošenja oružja i municije* (Službeni glasnik Brčko distrikta 13/08). Prema Pravilniku, policijski službenici Brčko distrikta mogu nositi i rukovati samo vatrenim oružjem za koje su obučeni, ovlašteni i kvalifikovani. Službeno oružje se ne smije koristiti u bilo koje druge svrhe, osim za policijske operacije. U skladu s ovim pravilnikom, **policajci ne mogu nositi službeno oružje van dužnosti**, a nakon završetka radnog vremena, oružje moraju smjestiti na određeno mjesto u svojoj organizacijskoj jedinici koje je

2. VEZE IZMEĐU VATRENOG ORUŽJA I NASILJA U PORODICI

za to namijenjeno. Šef policije ili načelnik **može ovlastiti policajca za nošenje oružja izvan radnog vremena**, za što policijski službenik mora popuniti izjavu, a šef mora izdati pismeno odobrenje. Policijski službenik može nositi oružje izvan službe ako to zahtijevaju službe ili ako je ugrožena bezbjednost policajca. O izdavanju ovog ovlaštenja se vode evidencije. Kad policajac nosi oružje kući, mora ga držati u metalnoj ili drvenoj kutiji, zaključano i ispravnjeno s odvojenim okvirima i municijom. Uslove za čuvanje oružja i municije kod kuće kontroliše policijski službenik ovlašten za provođenje inspekcije.

Važno je naglasiti da ovaj Pravilnik **ne sadrži nikakve odredbe koje se odnose na oduzimanje službenog oružja od policajca** pod određenim uslovima. Zakon o policijskim službenicima (Službeni glasnik 18/20, 41/20) propisuje da se policajcu tokom suspenzije oduzima oružje. Počinjenje prekršaja nije navedeno među razlozima zbog kojih policajac može biti suspendovan. Imajući u vidu da su određena djela nasilja u porodici u Brčko distriktu prekršajno inkriminisana, u slučaju počinjenja tih djela nasilja u porodici nema osnova za oduzimanje službenog oružja od policajca. Niti ovaj Zakon o policijskim službenicima niti prateći podzakonski akti ne spominju izričito nasilje u porodici. U kontekstu nasilja u porodici, prema važećim zakonskim rješenjima, **ako policajac počini prekršaj nasilja u porodici, trenutno nema osnova za oduzimanje službenog oružja**.

DRŽAVNE POLICIJSKE AGENCIJE BIH

Postupci kada se dogodi nasilje u porodici

Policijski službenik može biti privremeno suspendovan sa zadataka i dužnosti koje obavlja ili suspendovan iz **policiskog tijela** ako postoje osnovi sumnje da je počinio krivično djelo koje bi naštetilo ugledu policije. Policijski službenik također može biti suspendovan ako je protiv njega pokrenut disciplinski postupak zbog teške povrede dužnosti i ako se opravданo može vjerovati da bi njegov rad naštetio interesima službe ili internom postupku. Suspenzija policijskog službenika može trajati do okončanja disciplinskog ili krivičnog postupka. Službeno oružje i službena isprava policajca se privremeno oduzimaju tokom suspenzije, a zabranjeno mu je nošenje službene uniforme.

Nošenje i držanje oružja

Kada je riječ o državnim policijskim agencijama, držanje i nošenje oružja od strane ovih policijskih agencija u BiH je utvrđeno Pravilnikom o načinu držanja i nošenja oružja i municije.

Propisi o nošenju i držanju službenog oružja tokom i izvan radnog vremena pokazuju visok stepen sličnosti s propisima opisanim za policiju Brčko distrikta. Međutim, Pravilnik o policijskim službenicima državnih policijskih agencija sadrži jasne odredbe u vezi s oduzimanjem službenog oružja i ukidanjem ovlaštenja za posjedovanje i nošenje oružja i municije od strane policijskih službenika državnih agencija. **Ipak, nasilje u porodici nije izričito spomenuto kao osnova za oduzimanje službenog oružja policijskom službeniku.**

CARINA

Postupci kada se dogodi nasilje u porodici

Zaposlenik Uprave za indirektno oporezivanje BiH može biti suspendovan ako je protiv njega potvrđena optužnica u krivičnom postupku. Suspenzija traje sve dok za to postoje razlozi.

Nošenje i držanje oružja

U skladu sa članom 31 Zakona o indirektnom oporezivanju (Službeni glasnik BiH 89/2005), ovlašteni službenik za indirektno oporezivanje može koristiti razumnu silu kada je to potrebno za izvršavanje službenih dužnosti i može nositi vatreno oružje ako je to predviđeno zakonom ili podzakonskim aktom. Ovlašteno službeno lice mora prije izdavanja dozvole za nošenje vatrenog oružja proći psihofizički test u pogledu uslova za nošenje oružja, proći odgovarajuću obuku i dobiti potvrdu nadležnog tijela. Dozvola za nošenje vatrenog oružja se mora obnavljati svakih 12 mjeseci. Ako ovlašteno službeno lice ne ispunjava ove uslove, bit će raspoređeno na drugo radno mjesto koje odgovara njegovom obrazovanju i sposobnostima. Izvršni odbor, na prijedlog direktora, donosi preciznije propise o načinu nošenja i upotrebe vatrenog oružja, izdavanju odobrenja, ovlaštenja i osposobljavanju lica za nošenje vatrenog oružja. Ovaj član predviđa donošenje posebnog podzakonskog akta kojim bi se definisalo nošenje vatrenog oružja od strane policajaca. Izrada ovog pravilnika je u toku.

ORUŽANE SNAGE BOSNE I HERCEGOVINE

Postupci kada se dogodi nasilje u porodici

Što se tiče **vojnog osoblja**, upotreba sile ili vatrenog oružja suprotno ovom zakonu i propisima donesenim na osnovu Zakona o oružanim snagama BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 88/05, 53/07, 59/09, 74/10, 42/12, 41/16 i 38/18) predstavlja disciplinski prekršaj. Uz to, počinjenje krivičnog djela ili osnovana sumnja da je počinjeno krivično djelo predstavlja i disciplinsko djelo⁴⁶. Ova se opšta odredba odnosi i na krivično djelo nasilja u porodici.

Nošenje i držanje oružja

Skladištenje, upotreba i nošenje oružja **kod pripadnika vojno-odbrambenih struktura u BiH** su regulisani Pravilnikom o nošenju i upotrebi oružja donesenim u skladu sa članom 18 Zakona o službi u Oružanim snagama BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 88/05).

Pripadnici oružanih snaga moraju imati odgovarajuću obuku i položiti traženi ispit u posljednjih 12 mjeseci. Izvan vojnog objekta oružje može nositi osoblje Institucije odbrane BiH koje je angažovano na službenim dužnostima uz odobrenje oficira sa činom majora ili višim činom.

Pripadnici vojnih odbrambenih struktura u BiH su dužni čuvati vatreno oružje u posebno određenim službenim prostorijama i nijedna dozvola neće odobriti skladištenje oružja u stambenim zgradama.

Odobrenje za nošenje vatrenog oružja neće se dati ili zabraniti sljedećem vojnom osoblju:

1. Oni čije se zdravstveno stanje, karakter ili karakteristike ponašanja mogu definisati kao faktori za diskvalifikaciju;
2. Oni kojima je sigurnosna dozvola opozvana u okviru Programa politike o sigurnosnim provjerama osoblja u OS BiH;
3. Ona lica kojima su propisani lijekovi koji mogu izazvati pospanost ili lošu reakciju ili prosudu;

Pripadnicima odbrambenih struktura BiH koji imaju dozvolu za nošenje vatrenog oružja zabranjeno je konzumiranje alkoholnih pića 24 (dvadeset i četiri) sata prije nošenja.

Svaki pripadnik odbrambenih struktura BiH je dužan obavijestiti nadređenog oficira ako ocijeni i smatra da iz bilo kojeg razloga nije sposoban rukovati dodijeljenim oružjem.

Pravilnik o nošenju i upotrebi oružja za pripadnike Oružanih snaga BiH ne navodi izričito nasilje u porodici kao osnovu za zabranu nošenja ili oduzimanja oružja, niti definiše koja obilježja ponašanja mogu predstavljati faktor zabrane.

Vojno osoblje van dužnosti može posjedovati civilno oružje, ali mora imati valjanu civilnu ispravu.

Pravilnik izričito navodi da nošenje oružja u zoni Brčko distrikta nije dozvoljeno, osim uz posebno odobrenje EUFOR-a.

SUDSKA POLICIJA

Postupci kada se dogodi nasilje u porodici

Prema Zakonu o sudskej policiji Brčko distrikta (Službeni glasnik Brčko distrikta 3/21), član 109., službenik sudske policije mora biti privremeno udaljen sa dužnosti i zadataka koje obavlja ako je podignuta optužnica za krivično djelo počinjeno u obavljanju dužnosti i zadatka potvrđeno ili ako mu je određen pritvor. Sudski policajac može biti suspendovan sa svojih dužnosti i zadatka ako se protiv njega pokrene krivični ili disciplinski postupak zbog teške povrede zakona i ako se opravdano može vjerovati da njegova prisutnost šteti interesima službe ako ostane na radnom mjestu gdje je dodijeljen.

Uklanjanje službenika sudske policije iz sudske policije može trajati do okončanja krivičnog ili disciplinskog postupka.

Tokom uklanjanja, sudskej policijcu se oduzima službeno oružje, sredstva prisile, službena značka i lična iskaznica te mu je zabranjeno nošenje uniforme.

^{46]} Sankcije za disciplinske prestupe su: zaustavljanje u napredovanju na razdoblje od jedne do četiri godine, smanjenje plaće s 21% na 33% na razdoblje od četiri do 12 mjeseci, vojni pritvor do 30 dana, smanjenje čina niži i opoziv čina, uklanjanje s dužnosti s raspoređivanjem na formacijsko mjesto neposredno nižeg ranga na razdoblje od jedne do tri godine, uklanjanje iz zapovjedništva ili upravnog ureda uz zabranu imenovanja na tu dužnost od jedne do pet godina, gubitak profesionalne službe.

2. VEZE IZMEĐU VATRENOG ORUŽJA I NASILJA U PORODICI

Tokom suspenzije, sudski policajac ima pravo na naknadu plaće u iznosu od 70% njegove osnovne plaće.

U posebnim slučajevima, kada ima izdržavanu porodicu, suspendovani sudski policajac ima pravo na 85% svoje osnovne plaće.

Nošenje i držanje oružja

Prema informacijama dobivenim od Pravosudne komisije Brčko distrikta, Uredba o upotrebi vatreng oružja i drugih sredstava prisile Sudske policije Brčko distrikta BiH iz člana 17 Zakona o sudskoj policiji Brčko distrikta (Službeni glasnik Brčko distrikta br. 18/18) još nije usvojena.

ŠUMSKI ČUVAR

U skladu s članom 56 Zakona o šumama Brčko distrikta, šumski čuvare, između ostalih uslova, moraju ispunjavati uslove za nošenje oružja, u skladu sa Zakonom o oružju i municiji Brčko distrikta BiH. Ovaj zakon ne predviđa druge posebne uslove ili podzakonske akte koji se odnose na nošenje i upotrebu oružja.

PRIVATNE KOMPANIJE ZA OSIGURANJE LICA I IMOVINE

Postupci kada se dogodi nasilje u porodici

Prema članu 49 Zakona o agencijama za osiguranje lica i imovine i privatnoj detektivskoj djelatnosti Brčko distrikta, policija će oduzeti dozvolu za osiguranje lica i imovine **agenciji ili detektivskoj agenciji** ili ovlaštenje za obavljanje poslova fizičkog obezbjedenja ili ovlaštenje za obavljanje detektivskih poslova ako prestane bilo koji od zakonskih uslova na temelju kojih je odobrenje ili ovlaštenje izdano. Shodno tome, to također uključuje počinjenje krivičnog djela ili prekršaja nasilja u porodici, iako se to ne spominje izričito.

Novčanom kaznom kaznit će se lica i agencije za osiguranje lica i imovine kao pravna lica ako član agencije za privatno osiguranje lica i imovine nosi vatreno oružje kada nije na dužnosti obavljajući poslove direktnog čuvanja i osiguranja lica i imovine, ili ako član agencije za osiguranje lica i imovine nosi vlastito vatreno oružje tokom obavljanja dužnosti.

Nijedan od ovih zakona ne priznaje naredbu za privremenu zaštitu od nasilja u porodici kao uslov privremenog oduzimanja oružja. Ovi zakoni također **ne sadrže odredbe koje regulišu postupke ako njihovi zaposlenici vrše nasilje u porodici**.

Nošenje i držanje oružja

Prema članu 20 Zakon o agencijama za osiguranje lica i imovine i privatnoj detektivskoj djelatnosti Brčko distrikta, osoblje za privatno osiguranje lica i imovine smije nositi vatreno oružje samo tokom obavljanja direktnog čuvanja i zaštite lica i imovine. Osoblju privatnog osiguranja lica i imovine je zabranjeno da nosi lično vatreno oružje tokom obavljanja dužnosti.

Detektivu je **zabranjeno korištenje vatrenog oružja** i drugih sredstava prisile tokom njegove službe, osim u svrhu lične zaštite (član 40 istog zakona).

U obavljanju nadzornih poslova ovlaštena službena lica provjeravaju zakonitost rada agencija za osiguranje lica i imovine - detektivskih agencija, a posebno pregledaju odobrenja za nošenje oružja i kontrolu broj, skladištenje i nošenje vatrenog oružja i sposobnost rukovanja oružjem (član 51 Zakona o agencijama za osiguranje lica i imovine i privatnoj detektivskoj djelatnosti Brčko distrikta).

1.5.

EVIDENCIJE O NASILJU U PORODICI

U Brčko distriktu vođenje evidencije o licima osuđenim za krivična i prekršajna djela na teritoriji distrikta Brčko, kao i o licima rođenim na teritoriju Brčko distrikta, osuđenim od strane drugih sudova u BiH ili u inostranstvu je regulisano *Pravilnikom o krivičnim i prekršajnim evidencijama* (Službeni glasnik Brčko distrikta br. 17/02).

Prema ovom pravilniku, krivična evidencija se vodi za sva lica osuđena za krivična djela, uključujući krivična djela povezana sa zloupotrebom vatrenog oružja. Upis podataka u krivičnu evidenciju se vrši na temelju podataka iz pravosnažne sudske odluke (član 4). Krivične evidencije sadrže podatke o počiniocu krivičnog djela, krivičnom djelu, izrečenoj kazni itd. Krivične evidencije i djela na temelju kojih se unose podaci u krivične evidencije su tajni (Pravilnik o krivičnoj i prekršajnoj evidenciji, član 10). Tijela nadležna za vođenje krivične evidencije mogu podatke iz krivične evidencije dostavljati samo na temelju zahtjeva i pod uslovima propisanim zakonom (član 10).

U skladu sa Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici Brčko distrikta, subjekti zaštite i druge organizacije koje djeluju u skladu s ovim zakonom dužni su voditi evidenciju o poduzetim radnjama i podatke o broju pokrenutih i završenih postupaka i ostalim poduzetim mjerama i podnijeti izvještaje Odjelu za zdravstvo i ostale usluge (član 29). Odjel za zdravstvo i ostale usluge prikuplja, obrađuje i evidentira podatke o nasilju u porodici u skladu s Pravilnikom o sadržaju evidencija i izvještaja o nasilju u porodici (Službeni glasnik Brčko distrikta 29/18).

U skladu s ovim pravilnikom, članom 2, evidenciju nasilja u porodici vode policija, služba socijalne zaštite, zdravstvene ustanove, obrazovne ustanove i sudovi. Objedinjavanje podataka vrši Odjel za zdravstvo i ostale usluge.

Evidencija sadrži podatke o broju pokrenutih postupaka, broju dovršenih postupaka i broju mjera koje su subjekti zaštite izrekli i proveli (član 6).

Evidencija i izvještaji o žrtvama i počiniocima koje vode subjekti zaštite sadrže podatke o spolu i dobi počinilaca i žrtve, porodičnom ili drugom odnosu između počinilaca i žrtve, maloljetnicima i licima s invaliditetom (član 6.).

Policija prikuplja podatke o broju slučajeva u kojima je počinilac posjedovao oružje - legalno ili ilegalno, te o broju slučajeva u kojima je počinilac posjedovao i koristio oružje - legalno i ilegalno (član 7).

Trenutno postojeći podzakonski akti ne pružaju podatke o broju vatrenog oružja koje je uklonjeno/vraćeno zbog nasilja u porodici. Ako je oružje opozvano u upravnom ili sudskom postupku, u bilješci se navodi naziv i sjedište suda, broj i datum sudske odluke ili broj i datum policijske odluke. Ovi zapisi ne sadrže informacije o osnovi oduzimanja isprave o oružju ili oružja .

U skladu sa Zakonom o policijskim službenicima Brčko distrikta BiH, članom 42, policija vodi slijedeće evidencije:

1. licima koja su lišene slobode;
2. licima za koje postoje osnovi sumnje da su učinila krivična djela;
3. učinjenim krivičnim djelima, kao i licima oštećenim krivičnim djelima;
4. krivičnim djelima učinjenim od nepoznatih počinilaca;
5. podnesenim izvještajima o počinjenim krivičnim djelima i zahtjevima za pokretanje prekršajnog postupka;
6. licima i predmetima za kojima se traga;
7. privremeno oduzetim predmetima;
8. provjeri identiteta;
9. licima kojima je utvrđivan identitet;
10. operativnim izvještajima, operativnim izvorima informacija i zaštićenim licima;
11. događajima;
12. upotrebi sile;
13. pritužbama građana;
14. otiscima prstiju.

Pored ove evidencije, policija u svrhu efektivnog obavljanja posla može voditi i druge evidencije koje ne sadrže lične podatke. Vrsta, sadržaj i način vođenja evidencije utvrdit će se posebnim propisom glavnog šefa policije.

Prema Pravilniku o sadržaju evidencije i izvještajima o nasilju u porodici, policija vodi evidenciju o broju a) vrsta predloženih hitnih mjera zaštite, b) vrsta predloženih mjera zaštite i c) vrsta provedenih mjera zaštite iz nadležnosti policije (uklanjanje iz stana, kuće ili drugog životnog prostora, zabrana

2. VEZE IZMEĐU VATRENOG ORUŽJA I NASILJA U PORODICI

približavanja žrtvi i zabrana uznemiravanja, uhodenja i praćenja žrtava nasilja u porodici).

Izricanje mjera zabrane i zaštitnih mjera u skladu sa Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici u nadležnosti je prekršajnog suda. U skladu sa Zakonom o prekršajima Brčko distrikta, sud koji donosi rješenje o prekršaju i ovlašteno tijelo koje bez odgode izdaje prekršajni nalog unosi podatke o novčanim kaznama i zaštitnim mjerama izrečenim fizičkim, pravnim i odgovornim licima u elektronskom obliku. Stoga je sud koji izdaje mjere zabrane i zaštitne mjere obavezan voditi evidenciju (u elektronskom obliku) (član 83). U skladu s članom 10, paragraf (2), alineja d) Zakona o oružju i municipiji Brčko distrikta BiH, u postupku odlučivanja o podnesenom zahtjevu za kupovinu oružja, ove evidencije provjerava i Policija Brčko distrikta.

Prema Pravilniku o sadržaju evidencije i izvještaja o nasilju u porodici, evidencija koju vodi sud sadrži podatke o broju podnesenih prijedloga za izricanje hitne mjere, broju i vrsti izrečenih hitnih mjera prema spolu i dobi počinilaca, broj i vrstu zaštitnih mjera izrečenih počiniocu nasilja u porodici (član 11).

Prema članu 84 Zakona o prekršajima Brčko distrikta, zaštitne mjere (kako su definisane u članu 19 Zakona o prekršajima) neće se brisati iz prekršajne evidencije dok se ne izvrše ili dok ne istekne rok zastare za njihovo izvršenje.

Podaci iz evidencije lica osuđenih za prekršaj, uključujući evidenciju o hitnim i zaštitnim mjerama koje sud vodi zbog nasilja u porodici, mogu se dati samo ako postoje opravdani razlozi. Podaci iz evidencije za osuđena lica mogu se dostavljati samo drugom суду, nadležnom tužilaštvu, tijelima unutrašnjih poslova i inspekcijskim tijelima u vezi s krivičnim ili prekršajnim postupkom protiv osobe koja je ranije osuđena za prekršaj i tijelima nadležnim za izvršenje prekršajnih sankcija ili nadležnim tijelima uključenim u brisanje kazne.

Na zahtjev nadležnog tijela ili osobe mogu se dostaviti podaci iz evidencije osuđenih lica ako određene pravne posljedice kazne ili zaštitne mjere još uvijek traju ili ako postoji opravdani interes zasnovan na zakonu. **Ova se odredba može primjeniti na Zakon o oružju i municipiji tako da se informacije o zabranama i zaštitnim mjerama mogu dati tokom sigurnosnih provjera za osobe koje su zatražile odobrenje za nabavku oružja.**

Evidencija o poduzetim mjerama vezanim za nasilje u porodici u skladu s odredbama Zakona o zaštiti od nasilja u porodici i Pravilnika o načinu provedbe hitnih i zaštitnih mjera je u nadležnosti Policije Brčko distrikta BiH u skladu sa Pravilnikom o sadržaju evidencija i prijava nasilja u porodici.

Prema Pravilniku o načinu provođenja hitnih i zaštitnih mjera u nadležnosti Policije Brčko distrikta BiH, član 40, organizaciona jedinica policije nadležna za provedbu hitnih i zaštitnih mjera otvara i čuva spise predmeta u kojima su svi pisani akti nastali tokom pripreme, planiranja i provedbe hitnih i zaštitnih mjera te procjene prijetnje i plana provedbe hitne i zaštitne mjere. Nakon isteka roka za provedbu hitnih i zaštitnih mjera, spisi predmeta se pohranjuju u arhivu i čuvaju se u skladu s propisima o arhivskom poslovanju.

Okvir 3: Dobre prakse: Australija i Kanada	Zakonske reforme u pogledu vlasništva i izdavanja dozvola za oružje poduzete u Kanadi i Australiji se koreliraju sa smanjenjem ukupne stope ubistava (15% u Kanadi i 45% u Australiji), a posebno stope ubistava žena (45% u Kanadi i 57% u Australiji) (IPU, CHD, 2007. godina, str. 86), što ukazuje na to da postoji snažna veza između uvođenja strožijih mjera kontrole oružja i smanjenja smrtnih ishoda u slučajevima nasilja intimnih partnera (AI, IANSA, OI, str. 14).
--	--

Jedna od najpriznatijih mjera u tom pogledu je obavljanje supružnika, koje je prvi put uvedeno u Kanadi i široko se promoviše. Obavijest za supružnika je uključena u postupak prijave za stjecanje dozvole za posjedovanje vatrenog oružja (posjedovanje i stjecanje dozvole – eng. PAL). Naime, ako pojedinac želi dobiti dozvolu za vatreno oružje, treba obavijestiti njegovog sadašnjeg i bivšeg supružnika (posljednje 2 godine). Iako pristanak supružnika nije potreban, u slučaju da supružnik ima sumnje, pokrenut će se druga revizija zahtjeva. Nadalje, prijava za posjedovanje i stjecanje oružja bit će pregledana u slučaju bilo koje prijave o zločinima, uključujući nasilje u porodici (CGA, str. 2).

To se nadovezuje na prethodno usvojene mјere kao odgovor na smrti zbog vatrenog oružja u kontekstu nasilja u porodici i ograničenje pristupa vatrenom oružju počiniocima nasilja

u porodici, a kao što su: jačanje i poboljšanje postupka provjere i činjenica da se obimne provjere historijata provode za svako lice koje se prijavi za dozvolu za oružje i kontinuirano praćenje vlasnika dozvola za vatreno oružje koje ima za cilj osigurati da se prihvatljivost dozvole odmah pregleda kada se dogodi incident s nasiljem u porodici "(Ibid., 2).

Zakonodavne reforme u Australiji imale su za cilj, između ostalog, rješavanje upotrebe vatrenog oružja u kontekstu nasilja u porodici, a uvedene su brojne odredbe. Zakon o vatrenom oružju (1996.) uvodi obaveznu suspenziju dozvole za vatreno oružje za odrasle „ako nadležni organ ima opravdanu* osnovu da vjeruje da je vlasnik dozvole optužen, počinio ili prijetio da će počiniti krivično djelo nasilja u porodici“. Dozvola za oružje se automatski suspenduje prema Zakonu o nasilju i zaštiti od nasilja u porodici iz 2008. godine, ako prekršajni sud donosi privremeni nalog za zaštitu, osim ako sud ne odredi drugačije. Prema tom odjeljku, prekršajni sud također može naložiti oduzimanje dozvole te oduzimanje i zadržavanje vatrenog oružja i municije, za vrijeme privremene naredbe. Dozvola se također automatski suspenduje prema Zakonu o nasilju u porodici i naredbama za zaštitu iz 2008. godine, (s 80 - Vatreno oružje i hitne naredbe zaštite) ako pravosudni službenik izda hitnu naredbu. Službenik također može naložiti oduzimanje dozvole, te oduzimanje i zadržavanje vatrenog oružja i municije, za vrijeme trajanja hitne naredbe. **Ako nadležni organ suspenduje dozvolu prema ovom odjeljku, nadležni organ mora pismeno obavijestiti vlasnika dozvole o odluci.**

3.

ODGOVOR NA RODNE ASPEKTE POTRAŽNJE, UPOTREBE I ZLOUPOTREBE VATRENOG ORUŽJA

Ovaj odjeljak pruža pregled zakonodavnog i strateškog odgovora na rodne aspekte potražnje, upotrebe i zloupotrebe vatrenog oružja, uključujući vezi između maskulinih normi i vatrenog oružja. S tim u vezi, poseban fokus je na mjerama za sprečavanje zloupotrebe vatrenog oružja, a posebno od strane mladih muškaraca.

Kao što je istaknuto u odelju o zakondavnim i strateškim preduslovima za integraciju rodne perspektive u kontrolu vatrene oružja, većina mera koje se bave rodnim aspektima vatrene oružja je predviđena Strategijom za kontrolu malog oružja i lakog naoružanja u BiH 2021.–2024. godina i Akcionim planom za provedbu Strategije za kontrolu malog oružja i lakog naoružanja u BiH za razdoblje 2021.-2024. godina. Oba dokumenta ukazuju na povećan značaj koji se pridaje rodnim aspektima kontrole vatrene oružja. Gender aktioni plan Bosne i Hercegovine za razdoblje od 2018. do 2022. godine se ne bavi izričito pitanjima vezanim za vatrene oružje, već predviđa niz mera čijom bi se provedbom moglo uspostaviti povoljno okruženje za rješavanje rodnih pitanja potražnje, upotrebe i zloupotrebe vatrene oružja.

STRATEGIJA KONTROLE MALOG ORUŽJA I LAKOG ORUŽJA U BOSNI I HERCEGOVINI ZA PERIOD 2021.-2024. GODINA

Strategija za kontrolu malog oružja i lakog naoružanja u BiH za razdoblje 2021.-2024. godina⁴⁷ izričito prepoznaje važnost integracije rodne perspektive za rješavanje obrazaca posjedovanja, upotrebe i zloupotrebe vatrene oružja, kao i razumevanju specifičnih rizika sa kojima se žene i muškarci suočavaju.

Strategija takođe prepoznaće vezu između maskulinih normi i različiti aspekata vatrene oružja i ukazuje na to da muškarci, naročito mladi muškarci, čine većinu počinjocu incidenata vatrene oružjem.

AKCIONI PLAN STRATEGIJE ZA KONTROLU MALOG ORUŽJA I LAKOG NAORUŽANJA U BOSNI I HERCEGOVINI ZA PERIOD 2021.-2024. GODINA

Aktioni plan Strategije za kontrolu malog oružja i lakog naoružanja u BiH za period 2021. - 2024. godina dalje operacionalizuje te strateške obaveze i predviđa provođenje širokog spektra aktivnosti u vezi sa rodnim aspektima potražnje, upotrebe i zloupotrebe vatrene oružja. U okviru specifičnog cilja 2.3., sledeće mере su direktno relevantne za bavljenje vezom između maskulinih normi i vatrene oružja:

- Sprovesti aktivnosti za podizanje svesti muškaraca, a naročito mladih muškaraca o opasnosti zloupotrebe vatrene oružjem, municijom i eksplozivima,
- Organizovati okrugli stol sa predstavnicama/ima relevantnih institucija i organizacija civilnog društva o načinu na koji rodne uloge i norme mogu podsticati rizična ponašanja i potražnju za vatrene oružjem među muškarcima.

Nadležna tijela u BiH su određena kao nositelji aktivnosti u ovom akcionom planu, a koordinaciju provedbe postavljenih ciljeva obavljat će Koordinacioni odbor za SALW BiH.

Pored toga, Aktioni plan ističeći značaj prikupljanja rodno razvrstanih podataka o vatrenom oružju što je preduslov za kreiranje rodno odgovornih mera.

ROD I UZRASNA DOB

Prema Zakonu o oružju, minimalna dob za izdavanje odobrenja za nabavku oružja je 21 godina, osim za lica u aktivnoj službi i članove sportskih streljačkih udruženja koji se aktivno takmiče u streljaštvu kojima se oružje može izdati od navršene 18. godine života. Postupci sigurnosnog provjeravanja ne pružaju sveobuhvatne smjernice o određenim faktorima rizika koji bi mogli odrediti može li podnositelj zahtjeva, posebno mladić, pribjeći nasilju (kao što je na primjer druženje s delinkventnim vršnjacima, itd.).

Član 18 Zakona o mladima Brčko distrikta BiH (Službeni glasnik Brčko distrikta 18/17), koji je 2017. godine usvojila Skupština Brčko distrikta BiH, predviđa izradu dokumenta s programskim pristupom djelovanju prema mladim ljudima. Međutim, takav dokument još uvijek nije usvojen.

3. ODGOVOR NA RODNE ASPEKTE POTRAŽNJE, UPOTREBE I ZLOUPOTREBE VATRENOG ORUŽJA

Zakon o ravnopravnosti spolova (Službeni glasnik BiH 32/10) propisuje nekoliko odredbi relevantnih za kreiranje mjera fokusiranih na vezu između rodnih uloga i potražnje, upotrebe i zloupotrebe vatrenog oružja:

- Nadležne vlasti, obrazovne institucije i druge pravne osobe obezbijedit će da planovi i programi i metodologije osiguraju uspostavu obrazovnog sistema, koji će garantirati eliminaciju nastavnih programa koji sadrže stereotipnu društvenu ulogu muškarca i žene, a koji za posljedicu imaju diskriminaciju i nejednakost spolova (Član 10),
- Mediji su dužni kroz programske koncepte razvijati svijest o ravnopravnosti spolova (Član 21).

SAMOUBISTVA VATRENIM ORUŽJEM

Strategija kontrole SALW-a prepoznaje da bi prisutnost vatrenog oružja mogla olakšati samoubistva. U tom pogledu istaknuto je da su samoubistva činila ogromnu većinu (82,8%) svih smrtnih slučajeva povezanih s vatrenim oružjem, nakon čega slijede ubistva (14,3%) i slučajne smrti (3%). Pored toga, podvučeni su spolni i dobni aspekti samoubistava oružjem.

Prateći Akcioni plan predviđa provođenje sveobuhvatne analize samoubistava vatrenim oružjem, a o nalazima će se izvijestiti nadležne institucije.

4.

VOĐENJE RODNO OSJETLJIVIH EVIDENCIJA

Ovaj odjeljak daje analizu pravne regulative prikupljanja podataka o vatrenom oružju, uključujući vođenje evidencije podataka o odobrenju, uklanjanju i oduzimanju isprava o oružju s obzirom na rodnu statistiku i razvrstavanje po spolu i dobi. Posebno se želi pružiti uvid u to u kojoj mjeri primjenjivo zakonodavstvo omogućava vođenje evidencije osjetljive na spol i dob.

4. VOĐENJE RODNO OSJETLJIVIH EVIDENCIJA

Pitanje prikupljanja podataka o vatrenom oružju i podataka razvrstanih po spolu i dobi je od najveće važnosti u shvatanju specifičnih rizika s kojima se muškarci i žene suočavaju u vezi s oružjem i rješavanju istih putem odgovarajućeg političkog odgovora.

Sadržaj i način vođenja ove evidencije su utvrđeni pravilnikom koji donosi šef policije. U Brčko distriktu trenutno je na snazi Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja evidencije (Službeni glasnik Brčko distrikta br. 56/11, 28/12).

U skladu sa Zakonom o oružju i municiji Brčko distrikta i pratećim propisima *Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja evidencije*, policija vodi slijedeću evidenciju:

- a) izdana odobrenja za nabavku oružja,
- b) izdana odobrenja za nabavku municije,
- c) izdatih oružnih listova,
- d) izdane dozvole za nošenje oružja,
- e) izdane dozvole za držanje oružja pravnim licima,
- f) oduzetog, nađenog i predatog oružja i municije,
- g) izdatog odobrenja za sakupljanje starog oružja i odobrenja za držanje trofejnog oružja,
- h) prijavljenog oružja,
- i) nestalog oružja,
- j) optički nišani,
- k) mehanički trag oružja,
- l) elektronska baza podataka.

Sljedeći podaci se upisuju u registar izdanih odobrenja za kupovinu oružja: redni broj, prezime i ime, adresa, odnosno naziv i sjedište pravnog lica, broj i datum izdanog odobrenja, vrsta i količina oružja za koje je odobrena kupovina i **napomena**.

Odgovarajuće napomene se unose u odjeljak "Napomene" u slučaju da nositelj oružja promijeni lično ime ili promijeni prebivalište i preseli se u drugu opštinu, otuđi (proda ili pokloni) oružje, ili je oružje oduzeto primjenom sigurnosne mjere ili zaštitne mjere, oduzimanjem oružja bilo u upravnom postupku ili mu je oružje ukradeno ili nedostaje, kao i u slučaju smrti nositelja oružja (član 18, Pravilnika o sadržaju i načinu vođenja evidencije).

Sljedeći se podaci unose u **registrovda o oružju**: redni broj, prezime i ime, adresa, jedinstveni identifikacijski broj, podaci o oružju, kao što su: vrsta, marka i model; tvornički broj i kalibar oružja; serijski broj oružnog lista; broj slučaja i datum izdavanja oružnog lista i napomene.

Sljedeći se podaci unose u **registrovda za nošenje oružja**: Redni broj; podaci o vlasniku oružja: prezime i ime, adresa, jedinstveni matični broj; podaci o oružju, i to: vrsta, marka i model; tvornički broj i kalibar oružja; serijski i registarski broj potvrde o oružju, broj rješenja o odobrenju za nošenje oružja i serijski broj dozvole za nošenje oružja; datum isteka i datum izdavanja i napomene.

Osim toga, evidencije koje vode pravna i fizička lica su kako slijedi:

1. Sportska streljačka organizacija i pravna lica registrovana za obavljanje lovnih djelatnosti i druga pravna lica koja su za obavljanje djelatnosti nabavile oružje i municiju, dužna su voditi evidenciju o:
  - a) Nabavljenom oružju i municiji,
  - b) Izdanim potvrdama za nošenje oružja i municije,
2. Ovlašteni trgovac oružjem dužan je voditi evidenciju o:
  - a) Nabavljenom oružju i municiji,
  - b) Prodanim oružju,
  - c) Prodanoj municiji,
  - d) Oružju i municiji primljenim na čuvanje.
3. Pravna lica i poduzetnik ovlašten za popravak i prepravljanje oružja dužni su voditi evidenciju popravljenog i prepravljenog oružja.
4. Pravna lica i poduzetnik ovlašten za upravljanje civilnim streljistem dužni su voditi evidenciju o:

- a) Nabavljenom oružju i municiji;
  - b) Oružju i municiji datim na upotrebu i iskorištenoj municiji;

5. Pravna i fizička lica kojima je izdano odobrenje za prikupljanje i posjedovanje antiknog oružja i posjedovanje trofejnog oružja su dužna voditi evidenciju prikupljenog i trofejnog oružja.

Sve gore navedene evidencije se čuvaju trajno, a u slučaju smrti fizičkih lica ili prestanka postojanja pravnog lica ili poduzetnika, evidencija se predaje Policiji.

Sljedeći podaci se unose u **registrovani oduzetog, pronađenog i predanog oružja i municije (pod f)**:

- Broj;
  - Prezime i ime i adresa;
  - Naziv i sjedište pravnog lica od kojeg je oduzeto oružje;
  - Mjesto pronađenja oružja;
  - Ime tijela koje je oduzelo oružje;
  - Broj i datum akta o oduzimanju;
  - **Podaci o oduzimanju oružja i municije u upravnom/sudskom postupku;**
  - **Podaci o oduzetom, pronađenom, predanom oružju i municiji;**
  - Vrsta, marka, model, serijski broj, kalibar i količina oduzete robe;
  - Način daljeg rukovanja oružjem i municijom;
  - Broj, datum akta;
  - Primjedbe.

Nije predviđeno da bilo koja od gore opisanih evidencija bude razvrstana prema spolu.

Prema Pravilniku o sadržaju i načinu vođenja evidencije, koji je u skladu sa Zakonom o oružju i municiji Brčko distrikta BiH, propisana su ukupno 22 obrasca za vođenje evidencije. **Nijedan od ovih obrazaca ne predviđa razvrstavanje po spolu i dobi za podatke tražene u obrascu.** Podaci upisani u evidenciju na temelju ovih obrazaca se odnose na ime, prezime, adresu i jedinstveni identifikacijski broj osobe na koju se podaci odnose, što indirektno omogućuje razvrstavanje po spolu i dobi.

Međutim, kao što je već naznačeno, u skladu s članom 22 Zakona o ravnopravnosti spolova, svi statistički podaci i podaci koji se prikupljaju, evidentiraju i obrađuju u državnim tijelima na svim nivoima, javnim službama i institucijama, državnim i privatnim poduzećima i drugim entitetima moraju biti razvrstani prema spolu.

Analizom poglavlja "Evidencija" Zakona o oružju i municiji Brčko distrikta BiH, kao i *Pravilnika kojim se uređuje područje vođenja evidencije*, odnosno definiše sadržaj i način vođenja evidencije, može se zaključiti da policija kao nadležno tijelo ne vodi evidenciju o zahtjevima za nabavku oružja i municije. Podaci o oduzetom, pronađenom i predanom oružju i municiji se čuvaju. Međutim, ovi podaci pružaju samo ograničenu mogućnost za rodnu analizu, jer u postojećim evidencijama nije naveden temelj za oduzimanje oružja i municije, već samo naziv tijela koje je donijelo odluku te broj i datum odluke.

Budući da podaci nisu sistematski razvrstani, to koči rodnu analizu koja bi često zahtijevala uvid u pojedinačne slučajeve. Međutim, imajući u vidu činjenicu da se lični podaci sadržani u evidenciji u vezi sa Zakonom o oružju i municiji prikupljaju, čuvaju i obrađuju u skladu s odredbama propisa kojima se uređuje zaštita ličnih podataka, postavlja se razumno pitanje ko, na koji način i s kojom svrhom može dobiti pristup tim podacima u slučaju potrebe za analizom stanja na ovom području.

Važno je napomenuti da **evidencija koja se vodi prema Pravilniku o utvrđivanju zdravstvene sposobnosti** za kupovinu, držanje i nošenje oružja Brčko distrikta BiH (Izvještaj komisije za zdravstvene preglede kandidata za kupovinu, držanje i nošenje oružja o zdravstvenom pregledu kandidata i Uvjerenje o zdravstvenoj sposobnosti za kupovinu, držanje i nošenje oružje) **jeste razvrstana prema spolu.**

Kao što je već naznačeno, Strategija kontrole SALW-a i prateći Akcioni plan prepoznaju potrebu da se poboljša sistem za prikupljanje podataka razvrstanih po spolu i dobi i raspodjeli i utjecaju vatreñog oružja i municije.

4. VOĐENJE RODNO OSJETLJIVIH EVIDENCIJA

Strateški cilj 2 - Smanjenje broja malog oružja i lakog naoružanja u ilegalnom posjedu
sadrži specifični cilj

Poboljšati sistem za prikupljanje podataka, **razdvojenih prema spolu i dobi**, o distribuciji i utjecaju vatrengoružja i municije. Da bi se to postiglo, planira se uraditi sljedeće:

- provesti analizu nedostataka u praksi vođenja evidencije;
- izraditi standardizovani obrazac za prikupljanje podataka, razdvojen prema spolu i dobi, za sve sigurnosne agencije;
- izmijeniti postojeći pravni okvir o vođenju evidencije i proširiti ga potrebnim podacima;
- organizovati obuke o prikupljanju i razmjeni podataka;
- izvoditi svakodnevno prikupljanje podataka o vatrengoružju i povremeno povlačiti podatke iz sistema (radi analize).

5. TRGOVINA ORUŽJEM

Ovaj odjeljak analizira uzima li u obzir zakonodavstvo koje reguliše izvoz oružja rizike da bi oružje koje je predmet izvoza moglo biti upotrebljeno za činjenje rodno zasnovanog nasilja. Analiza je usmjerena na obaveze iz Sporazuma o trgovini oružjem (član 7.4) i Zajedničkog stava EU-a o izvozu oružja.

Provredba obaveza preuzetih prema Ugovoru o trgovini oružjem, članu 7.4 prepostavlja da zakonodavstvo uzima u obzir rizik od upotrebe konvencionalnog oružja za činjenje ili olakšavanje činjenja ozbiljnih djela rodno zasnovanog nasilja ili ozbiljnih djela nasilja nad ženama i djecom kada provodi procjenu izvoza.

Zajedničko stajalište EU-a o izvozu oružja⁴⁸, kroz član 2 predviđa sljedeće kriterije: Kriterij jedan: poštivanje međunarodnih obaveza i obaveza država članica, a posebno sankcija koje je donijelo Vijeće sigurnosti UN-a ili Europske unije, sporazuma o neširenju oružja i drugih subjekata, kao i drugih međunarodnih obaveza; Kriterij dva: poštivanje ljudskih prava u zemlji konačnog odredišta, kao i poštivanje međunarodnog humanitarnog prava od strane te države; Kriterij tri: Unutrašnja situacija u zemlji konačnog odredišta, u funkciji postojanja napetosti ili oružanih sukoba; Kriterij četiri: Očuvanje regionalnog mira, sigurnosti i stabilnosti; Kriterij pet: državna sigurnost država članica i teritorija čiji su vanjski odnosi odgovornost države članice, kao i prijateljskih i savezničkih zemalja; Kriterij šest: ponašanje zemlje kupca u odnosu na međunarodnu zajednicu, a posebno s obzirom na njen odnos prema terorizmu, prirodu njezinih saveza i poštivanje međunarodnog prava; i Kriterij sedam: Postojanje rizika da će vojna tehnologija ili oprema biti preusmjerene unutar zemlje kupca ili ponovo izvezene pod nepoželjnim uslovima.

BiH je 24. 2. 2002. godine ratificovala Konvenciju Ujedinjenih nacija o borbi protiv transnacionalnog organizovanog kriminala, te je 1. 4. 2008. godine pristupila Protokolu protiv nezakonite proizvodnje i trgovine vatrenim oružjem, njegovim dijelovima i municijom. Također, BiH je 25.09.2014. godine potpisala i ratificovala ATT (Arms Trade Treaty), globalni Sporazum o trgovini oružjem kojim se utvrđuju najviši zajednički međunarodni standardi za uvoz, izvoz i transfer konvencionalnog oružja⁴⁹.

Na planu unapređenja pravnog okvira BiH okončane su aktivnosti kojima je Zakon o kontroli vanjskotrgovinskog prometa robe i usluga od strateškog značaja za sigurnost BiH podijeljen na dva zakona, te je vanjskotrgovinski promet naoružanja i vojne opreme usklađen s UN Protokolom, Zajedničkim stavom EU pri izvozu oružja i preuzetim obavezama u skladu sa ATT. S tim u vezi, usvojeni su sljedeći zakoni:

- Zakon o kontroli vanjskotrgovinskog prometa oružja, vojne opreme i robe posebne namjene („Službeni glasnik BiH”, broj 53/16);
- Zakon o kontroli vanjskotrgovinskog prometa robe dvojne namjene („Službeni glasnik BiH”, broj 53/16)⁵⁰.

ZAKON O KONTROLI VANJSKOTRGOVINSKOG PROMETA ORUŽJA, VOJNE OPREME I ROBA POSEBNE NAMJENE

Uslovi i procedure za izvoz i uvoz oružja, vojne opreme i robe posebne namjene, brokering i tranzit oružja i vojne opreme, te izvoz i uvoz usluga u vezi s oružjem i vojnom opremom propisani su Zakonom o kontroli vanjskotrgovinskog prometa oružja, vojne opreme i robe posebne namjene („Službeni glasnik BiH”, broj 53/16) i Uputstvom o uslovima i postupku za izdavanje isprava u vanjskotrgovinskom prometu oružja, vojne opreme i robe posebne namjene za trgovinu oružjem, vojnom opremom i robom posebne namjene („Službeni glasnik BiH”, br. 69/17).

Ministarstvo vanjskih poslova BiH daje saglasnost o ispunjavanju navedenih uslova.

Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH izdaje sljedeće isprave⁵¹:

- a) dozvolu za izvoz, uvoz i brokering oružja i vojne opreme navedenih u Zajedničkoj listi oružja i vojne opreme, dozvolu za izvoz robe posebne namjene navedene u Listi robe posebne namjene, te dozvolu za izvoz i uvoz usluga u vezi s oružjem i vojnom opremom.

Dozvole mogu biti: 1) individualne (pojedinačne) dozvole i 2) globalne dozvole,

- b) uvoznu dozvolu za robu posebne namjene,
- c) međunarodni uvozni certifikat,
- d) uvjerenje o krajnjem korisniku i

48] <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02008E0944-20190917>

49] http://www.msb.gov.ba/PDF/SALW_Bosanski%20FINAL_web.pdf, str. 5.

50] http://www.msb.gov.ba/PDF/SALW_Bosanski%20FINAL_web.pdf, str. 10.

51] Član 5 Zakona o kontroli vanjskotrgovinskog prometa oružja, vojne opreme i robe posebne namjene.

e) potvrdu o prijemu robe.

Prije izdavanja ovih dozvola, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH traži prethodnu saglasnost od Ministarstva vanjskih poslova BiH, Ministarstva sigurnosti BiH i Ministarstva vanjskih poslova BiH, a može, po potrebi, tražiti prethodno mišljenje i od drugih organa i institucija BiH⁵². Ministarstvo sigurnosti BiH izdaje ispravu za tranzit oružja i vojne opreme⁵³.

Zakon predviđa da se zahtjev za izdavanje Potvrde krajnjeg korisnika i međunarodne potvrde o uvozu podnosi Ministarstvu vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH. Uz ovaj zahtjev se mora priložiti izjava krajnjeg korisnika koju je ovjerilo odgovorno lice krajnjeg korisnika, a u kojoj treba navesti sljedeće:

- a) krajnja upotreba robe, opis robe, količina i vrijednost te ime izvoznika i uvoznika;
- b) da se roba neće koristiti potpuno ili djelomično za razvoj, proizvodnju, upravljanje, rad, održavanje, skladištenje, otkrivanje, identifikaciju ili širenje hemijskog, biološkog ili nuklearnog oružja, tj. za razvoj, proizvodnju, održavanje i skladištenje projektila sposobnih za nošenje hemijskog, biološkog ili nuklearnog oružja;
- c) da se roba neće ponovo izvoziti bez prethodnog pisanog odobrenja Ministarstva, odnosno bez dozvole izdane u skladu s ovim zakonom⁵⁴.

Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH ažurira i objavljuje Zajedničku listu oružja i vojne opreme ("Službeni glasnik BiH", br. 6/17)⁵⁵. Ovaj je popis prevod Zajedničkog vojnog popisa Evropske unije (COMMON MILITARY LIST OF THE EUROPEAN UNION) koji je Vijeće usvojilo 9. februara 2015. godine (oprema obuhvaćena Zajedničkim stavom Vijeća 2008/944/CFSP, uspostavljajući zajednička pravila za kontrolu izvoza vojne tehnologije i opreme).

U skladu sa članom 11 Zakona o kontroli vanjskotrgovinskog prometa oružjem, vojnom opremom i robom posebne namjene, Komisija za kontrolu spoljnotrgovinskog prometa oružja i vojne opreme ima zadatak da⁵⁶:

- a) daje preporuke nadležnim ministarstvima prilikom odlučivanja o davanju ili odbijanju prethodne saglasnosti za izdavanje dozvole, na osnovu razmjene informacija i analize predmetnog zahtjeva za spoljnotrgovinski promet;
- b) Ministarstvu spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH daje prijedlog o izdavanju isprave ili odbijanju zahtjeva za izdavanje isprave u slučaju određenih nejasnoća ili primjedbi, u konkretnom slučaju davanja saglasnosti i mišljenja iz člana 8. Zakona o kontroli spoljnotrgovinskog prometa oružja i vojne opreme i
- c) daje prijedlog o oduzimanju dozvole (isprave) u slučajevima utvrđenim članom 29. Zakona.

ZAKON O KONTROLI VANJSKOTRGOVINSKOG PROMETA ROBE DVOJNE NAMJENE

Uslovi za izvoz, brokering i tranzit robe dvojne namjene, pružanje usluga tehničke pomoći u vezi s robom dvojne namjene, izdavanje međunarodnog uvoznog certifikata i potvrde o prijemu robe dvojne namjene te utvrđuju nadležni organi za izdavanje isprava i provođenje nadzora u vezi s robom dvojne namjene propisani su Zakonom o kontroli vanjskotrgovinskog prometa robe dvojne namjene i Uputstvom o uslovima i postupku izdavanja isprava u spoljnotrgovinskom prometu robom dvojne namjene (Službeni glasnik BiH 12/17)⁵⁷. Ministarstvo vanjskih poslova BiH daje saglasnost u vezi sa ispunjavanjem navedenih uslova.

Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH objavljuje u Službenom glasniku BiH Listu robe dvojne namjene koja je službeni prijevod relevantne Liste stavki dvojne namjene Evropske unije⁵⁸.

52] Član 8 Zakona o kontroli vanjskotrgovinskog prometa oružja, vojne opreme i roba posebne namjene.

53] Član 6 Zakona o kontroli vanjskotrgovinskog prometa oružja, vojne opreme i roba posebne namjene.

54] Član 25 Zakona o kontroli vanjskotrgovinskog prometa oružja, vojne opreme i roba posebne namjene.

55] <http://sluzbenilist.ba/page/akt/pS2c1oxwtIA=>

56] <http://www.sluzbenilist.ba/page/akt/K7C4y8s1MK8=>

57] <http://www.sluzbenilist.ba/page/akt/BzyWnOWGaHk=>

58] Član 4 Zakona o kontroli vanjskotrgovinskog prometa robe dvojne namjene, <http://www.glasila.ba/page/akt/VTvj0IHFFH0=>

5. TRGOVINA ORUŽJEM

Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH izdaje dozvole vezane za vanjsku trgovinu robom dvostrukе namjene⁵⁹:

- a) Dozvola za izvoz robe dvostrukе namjene;
- b) Dozvola za tranzit robe s dvostrukom namjenom;
- c) Dozvola za pružanje brokerskih usluga s dvostrukom svrhom robe;
- d) Dozvola za pružanje tehničke pomoći kod robe dvostrukе namjene.

Za izvoz robe dvojne namjene navedene na Listi potrebna je dozvola koja može biti⁶⁰:

- a) individualna (pojedinačna) izvozna dozvola;
- b) globalna izvozna dozvola i
- c) opšta izvozna dozvola.

U skladu sa članom 8 Zakona o kontroli vanjskotrgovinskog prometa robe dvojne namjene, Komisija za kontrolu robe s dvostrukom namjenom posebno uzima u obzir⁶¹ sljedeće:

- a) međunarodne obaveze i vanjskopolitičke interese BiH;
- b) ostvarivanje i zaštita sigurnosnih interesa BiH;
- c) odbrambene interese BiH;
- d) hemijska sigurnost;
- e) radijacijska i nuklearna sigurnost;
- f) ograničenja trgovine;
- g) namjeravana krajnja upotreba i rizik od zloupotrebe.

Prilikom davanja prethodne saglasnosti Ministarstvo vanjskih poslova BiH vodi računa o sljedećem⁶²:

- a) zabranama i sankcijama Vijeća sigurnosti Ujedinjenih nacija, OSCE-a i Evropske unije;
- b) preuzetim međunarodnim obavezama, vanjskopolitičkim interesima i specifičnim interesima Bosne i Hercegovine u odnosu na strateške vanjskopolitičke partnerne BiH;
- c) **Zajedničkom stavu Evropske unije;**
- d) principu neširenja oružja za masovno uništavanje.

Zakon međutim ne ne navodi izričito rizik od konvencionalnog oružja ili drugih predmeta definisanih Ugovorom o trgovini oružjem (Član 7.4) koji se koriste za počinjenje ili olakšavanje ozbiljnih djela nasilja nad ženama ili teških djela nasilja nad ženama i djecom prilikom provođenja procjena izvoza.

59] Član 5 Zakona o kontroli vanjskotrgovinskog prometa robe dvojne namjene.

60] Član 10 Zakona o kontroli vanjskotrgovinskog prometa robe dvojne namjene.

61] <http://www.sluzbenilist.ba/page/akt/lohz4nh78h77jZxfSpvdQ=>, član 2. stav 4.

62] Član 9 Zakona o kontroli vanjskotrgovinskog prometa robe dvojne namjene.

V ZAKLJUČCI I PREPORUKE

ZAKLJUČCI

Ovaj odjeljak sumira glavne nalaze rodne analize zakona i politika relevantnih za kontrolu vatreñog oružja. Na temelju sveobuhvatne analize može se zaključiti sljedeće:

- Bosna i Hercegovina ima decentralizovanu nadležnost nad segmentima koji se odnose na nabavku, posjedovanje i nošenje oružja. Ovim se segmentom upravlja u skladu s propisima Republike Srpske, kantona Federacije BiH i distrikta Brčko. Stoga je u BiH na snazi dvanaest zakona o oružju i municipiji;
- **Strategija za kontrolu malog oružja i lakog naroužanja 2021.-2024. godina** predstavlja značajan korak naprijed u naporima za praktičnu integraciju rodne perspektive u politike kontrole malog oružja i sveobuhvatan pristup rodnim aspektima malog oružja ;
- Strategija za kontrolu malog oružja i lakog naroužanja 2021.-2024. godina sadrže specifični cilj integrisanja rodne perspektive u mjere za kontrolu SALW-a;
- **Akcioni plan** za provedbu Strategije dalje operacionalizuje navedeni specifični cilj. Akcioni plan sadrži sveobuhvatan skup aktivnosti predviđenih za integrisanje rodne perspektive: povećanje učestvovanja žena u kontroli malog i lakog oružja; povećanje kapaciteta relevantnih institucija za integrisanje rodne perspektive i razvijanje rodno odgovornih politika kontrole SALW-a i poboljšanje institucionalnih i strateških odgovora na zloupotrebu vatreñog oružja u kontekstu nasilja u porodici i nasilja od strane intimnih partnera;
- Što se tiče regulacije civilnog posjedovanja vatreñog oružja i sprečavanja njegove zloupotrebe u kontekstu nasilja u porodici, **Zakon o oružju i municipiji u Brčko distriktu BiH** uzima krivična djela, krivični postupak i prekršaje protiv javnog reda i mira i druge oblike nasilja kao osnovu za odbijanje zahtjeva za odobrenjem za nabavku oružja. Budući da je u Brčko distriktu nasilje u porodici inkriminirano i kao prekršaj i kao krivično djelo, historija nasilja u porodici će biti uzeta u obzir ako je podnositelj zahtjeva ranije bio pravosnažno osuđen za nasilje u porodici, bilo za prekršaj ili krivično djelo, ili je protiv podnosioca zahtjeva pokrenut prekršajni ili krivični postupak;
- Uz to, Zakon zahtjeva da ne postoje okolnosti koje negativno utječu na javni red i mir, uključujući okolnosti koje ukazuju na to da bi se oružje moglo zloupotrijebiti, poput okolnosti kao što su izraženo poremećeni porodični odnosi, sukobi s okolinom, agresivno i ekscesno ponašanje i drugi poremećaji u ponašanju;
- Zakoni također predviđaju da policija poduzima operativni terenski rad kako bi utvrdila da takve okolnosti nisu uspostavljene;
- Zakon propisuje uslove za sigurno čuvanje oružja i municipije kako za fizička tako i za pravna lica, poput onih koja prodaju oružje ili civilnih strelišta;
- Zakon o nasilju u porodici u Brčko distriktu BiH i prateći podzakonski propisi su regulisali postupke relevantnih institucija, a posebno Pododjeljenja za socijalnu zaštitu i policije, ali i drugih relevantnih institucija. To uključuje postupke koji se odnose na procjenu rizika, razvoj i provedbu hitnih i zaštitnih mjera, kao i podršku žrtvama nasilja u porodici i obavezno psihosocijalno liječenje počinilaca;
- Mjerodavno zakonodavstvo o zaštiti od nasilja u porodici također reguliše vođenje evidencije u policiji i omogućava vođenje evidencije o posjedovanju i upotrebi vatreñog oružja od strane počinilaca nasilja u porodici. To se odnosi i na vatreño oružje u legalnom i ilegalnom vlasništvu;
- Zakon o oružju i municipiji u Brčko distriktu BiH reguliše da će vatreño oružje biti **privremeno oduzeto** (uključujući municipiju, dijelove oružja i isprave o oružju) od vlasnika ako postoje osnovi sumnje da je: vlasnik oružja počinio krivično djelo (osim krivičnog djela protiv bezbjednosti javnog prometa) ili se oružjem koristi za počinjenje prekršaja protiv javnog reda i mira;
- Nadalje, iste odredbe Zakona **određuju oduzimanje oružja** od lica osuđenog za krivična djela (uključujući krivično djelo nasilja u porodici), lica protiv kojeg je u toku krivični postupak za krivično djelo koje se goni po službenoj dužnosti kako je određeno Krivičnim zakonom (osim za krivična djela protiv bezbjednosti javnog prometa), lica

- koje je osuđeno za prekršaj protiv javnog reda i mira, prekršaj definisan Zakonom o oružju i municiji ili nasilje određeno drugim zakonom (uključujući nasilje u porodici) i ako je protiv osobe pokrenut prekršajni postupak za takve prekršaje;
- Međutim, usprkos ovim važnim odredbama za sprečavanje upotrebe vatrene oružja u nasilju u porodici, potrebno je preduzeti dodatne mjere kako bi se otklonili uočeni izazovi;
  - Zakon o oružju i municiji u Brčko distriktu BiH ne navodi izričito nasilje u porodici osnovom za odbijanje zahtjeva za izdavanje odobrenja za nabavku vatrene oružja. Što se tiče nasilja u porodici, opšte odredbe utvrđene članom 10. Zakona o oružju i municiji će efikasno spriječiti pristup oružju u slučajevima kada je podnositelj zahtjeva bio pravosnažno osuđen zbog nasilja u porodici, bilo zbog prekršaja ili krivičnog djela, ili ako je protiv podnositelja zahtjeva pokrenut krivični ili prekršajni postupak. Međutim, nasilje u porodici u većini slučajeva ostaje neprijavljeni što ograničava efektivnost zakonodavnih npora da se spriječi zloupotreba vatrene oružja u nasilju u porodici;
  - Uz to, čak i kada se prijavi nasilje u porodici, krivične prijave se često odbijaju, što stvara rizik da počinilac bude oslobođen optužbe iako je počinio nasilje⁶³. Slijedom toga, u kontekstu odobrenja zahtjeva za nabavku oružja i oduzimanje isprave za oružje, to zahtjeva razvoj specifičnih zakonskih odredbi koje bi na odgovarajući način uzele u obzir karakteristike nasilja u porodici.
  - Iako se zakon referiše na "izraženo poremećene porodične odnose"⁶⁴ kao osnovu za odbijanje zahtjeva za oružje, ovaj pojam, za razliku od nasilja u porodici, bi mogao biti dvosmisleniji i podložan drugaćijim tumačenjima od nasilja u porodici koje je zakonski definisano i kao krivično djelo i kao prekršaj;
  - Postupci sigurnosne provjere ne pružaju čvrste smjernice za procjenu bi li se vatrene oružje moglo zloupotrijebiti u kontekstu nasilja u porodici, osim ukoliko nije prijavljeno. Činjenica da nasilje u porodici najčešće ostaje neprijavljeni, pridaje posebnu važnost sigurnosnoj provjeri kao potencijalno efektivnom sredstvu za sprečavanje zloupotrebe vatrene oružja u kontekstu nasilja u porodici ;
  - Uz to, Zakon o oružju i municiji i prateći podzakonski akti ne predviđaju razgovore sa sadašnjim i bivšim partnerima i ostalim članovima porodice tokom provjere historijata nasilja u porodici. Slično tome, ne postoji odredba uključuju li postupci sigurnosne provjere savjetovanje sa Centrom za socijalni rad, kao i historiju nasilja u porodici ;
  - Zakon o oružju i municiji ne sadrži posebnu odredbu koja zakonski predviđa obavezu obavještavanja supružnika ili člana uže porodice u ime odgovorne institucije tokom postupka izdavanja odobrenja za nabavku oružja;
  - Odluka o izdanoj privremenoj zabrani približavanja za sprečavanje djela nasilja u porodici nije izričito navedena kao dio uslova za provjeru u Zakonu o oružju i municiji;
  - Iako su svi oblici nasilja u porodici inkriminisani Krivičnim zakonom, ne postoji posebna odredba koja navodi da li se tokom provjere bezbjednosti uzimaju u obzir svi oblici nasilja u porodici, poput fizičkog, psihološkog, seksualnog, ekonomskog, ako nisu bili zakonski sankcionisani;
  - Relativno kratko zakonski propisano razdoblje nakon kojeg se brišu kazne za prekršaje, osuđujuće presude za počinjena krivična djela, uslovne kazne i zaštitne mjere (kako je predviđeno članom 71. Krivičnog zakona Brčko distrikta BiH) moglo bi negativno utjecati na efektivnost mera za sprečavanje upotrebe vatrene oružja u slučajevima nasilja u porodici;
  - Primjetno je da Zakon o oružju ne predviđa da je policija tokom postupka produženje isprave o oružju dužna provjeriti zahtjeve povezane s nepostojanjem okolnosti koje bi moglo ukazati na zloupotrebu vatrene oružja, uključujući izraženo poremećene porodične odnose, sukobe s okolinom, agresivno i ekscesno ponašanje i poremećaje

[63] Prevencija i suzbijanje nasilja u porodici, Priručnik za postupanje sa subjektima zaštite, Gender centar Vlade Republike Srpske, 2010. godina, stranice 52, 140, 144 i PRIRUČNIK: Multisektorski odgovor na nasilje nad ženama i nasilje u porodici, Gender Center Vlade Republike Srpske, 2018.godine, stranice 61, 75, 82.

[64] U Porodičnom zakonu Brčko distrikta prvenstveno se govori u kontekstu razvoda.

u ponašanju i drugo;

- Članu 46, paragrafu 1 Zakona o oružju i municiji Brčko distrikta koji reguliše oduzimanje oružja, municije i isprava o oružju, ne navodi član 10, paragraf 2, alineja F koji se odnosi na izraženo poremećene porodične odnose, sukobe s okolinom, agresivno i ekscesno ponašanje i druge poremećaje u ponašanju, kao osnova za oduzimanje oružja, municije od i isprave o oružju od fizičkog lica;
- Zakon o zaštiti od nasilja u porodici u Brčko distriktu BiH, koji nasilje u porodici inkriminira kao prekršaj, ne sadrži posebne referenice o zloupotrebi oružja. *Pravilnik o načinu provođenja hitnih i zaštitnih mjera koje su u nadležnosti policije Brčko distrikta BiH* ne uključuje navode u vezi posjedovanja (legalnog ili ilegalnog) ili pristupa vatrenom oružju od strane počinilaca, niti reguliše bilo koji poseban postupak koji se odnosi na vatreno oružje, uključujući one koji se odnose na sigurnosnu provjeru žrtve;
- Zakon o zaštiti od nasilja u porodici, kao ni prateći podzakonski propisi koji regulišu ovo područje, ne navode mogućnost da počinilac posjeduje legalno ili ilegalno oružje, niti posjedovanje oružja uzimaju kao potencijalno povećani rizik za žrtvu nasilja.
- Procjena rizika ne predviđa izričito procjenu koja se odnosi na posjedovanje oružja, prethodnu upotrebu oružja, prijetnju upotrebom oružja, pristup oružju itd., iako bi se to u praksi moglo uzeti u obzir;
- Ne postoji izričita odredba Zakona o zaštiti od nasilja u porodici distrikta Brčko niti pripadajućih pravilnika koja predviđa da su službenici za provođenje zakona dužni vršiti potragu za oružjem i municijom kada se prijavi nasilje u porodici, bez obzira je li vatreno oružje u zakonskom vlasništvu, ili je to ilegalno vatreno oružje;
- Što se tiče zaposlenika u sigurnosnom sektoru (policajski službenici, vojno osoblje i druga lica koje se prijavljaju za rad u obavještajnim ili odbrambenim i sigurnosnim institucijama), relevantni zakoni ne spominju izričito nasilje u porodici kao predmet sigurnosne provjere tokom procesa zapošljavanja osoblja sigurnosnog sektora. Također, osnovni sigurnosni upitnik ne sadrži pitanja u vezi s nasiljem u porodici;
- Zakonodavstvo reguliše nošenje i držanje oružja osoblja u institucijama sigurnosnog sektora ovlaštenih za nošenje vatrenog oružja. Za te profesionalce nošenje i upotreba oružja su regulisani odgovarajućim zakonima i podzakonskim aktima;
- Odredbe Zakona o oružju i municiji se primjenjuju na osoblje privatnog obezbjeđenja, uključujući postupke s oružjem kada njihov zaposlenik počini nasilje u porodici. Međutim, Zakon o agencijama za osiguranje lica i imovine i privatnoj detektivskoj djelatnosti koji reguliše rad ove grupe stručnjaka ne sadrži posebne odredbe o postupcima ako zaposlenik počini nasilje u porodici;
- Što se tiče prikupljanja podataka, nijedan obrazac koji se vodi u skladu sa Pravilnikom o sadržaju i načinu vođenja evidencije, a što je u skladu sa Zakonom o oružju i municiji Brčko distrikta BiH, ne predviđa spolnu i dobnu razvrstanost podataka traženih u obrascu. Podaci upisani u evidenciju na temelju ovih obrazaca odnose se na ime, prezime, adresu i jedinstveni identifikacijski broj osobe na koju se evidencija odnosi, što indirektno omogućuje razvrstavanje po spolu i dobi;
- Relevantno zakonodavstvo o rodnoj ravnopravnosti daje čvrstu osnovu za uključivanje rodne perspektive u kontrolu malog oružja. Zakon o ravnopravnosti spolova u BiH je propisano da će državna tijela na svim nivoima organizacija vlasti osigurati i promovisati jednaku zastupljenost spolova u procesu upravljanja, donošenja odluka i predstavljanja. To uključuje uvođenje programa za postizanje rodne ravnopravnosti u svim sferama; usvajanje novih ili izmjena postojećih zakona i drugih propisa kako bi se uskladili s odredbama Zakona o ravnopravnosti spolova i međunarodnim standardima za rodnu ravnopravnost; provedba aktivnosti i mjera iz Gender akcionog plana BiH, prikupljanje i analiza podataka, te mjere za uklanjanje utvrđene neravnopravnosti u određenom području.
- Zakon o ravnopravnosti spolova propisuje da svi statistički podaci i informacije koji se prikupljaju, evidentiraju i obrađuju u državnim tijelima na svim nivoima, javnim službama i institucijama, državnim i privatnim poduzećima i drugim subjektima moraju biti razvrstani prema spolu;

- Gender akcioni plan BiH 2018 -2022. godine prepoznaće sigurnosno područje kao prioritetno područje i predviđa nekoliko aktivnosti relevantnih za integraciju rodne perspektive u kontrolu malog oružja, kao što su: uvođenje i primjena međunarodnih i domaćih standarda rodne ravnopravnosti; sistematsko prikupljanje i analiza podataka;
- Akcioni plan za provedbu Rezolucije 1325 Vijeća bezbjednosti postavlja veće učestvovanje žena u sigurnosnom sektoru kao svoj strateški cilj. Uz to, on se odnosi na zloupotrebu malog i lakog oružja, a posebno u kontekstu utjecaja ilegalnog posjedovanja malog oružja na nasilje nad ženama i nasilje u porodicu;
- Što se tiče trgovine oružjem, BiH je potpisala i ratifikovala Ugovor o trgovini oružjem. Zakon propisuje da Komisija za kontrolu roba s dvostrukom namjenom uzima u obzir međunarodne obaveze BiH i namjeravanu krajnju upotrebu te rizik od zloupotrebe izvezenog oružja. Međutim, mjerodavno zakonodavstvo ne navodi izričito rizik od upotrebe konvencionalnog oružja ili drugih predmeta kako je definisano Ugovorom o trgovini oružjem za počinjenje ili olakšavanje ozbiljnih djela nasilja nad ženama ili ozbiljnih djela nasilja nad ženama i djecom prilikom provođenja procjene izvoza.

PREPORUKE

BiH je uspostavila čvrste osnove, kako u smislu zakonodavstva, tako i strateškog okvira, za unapređenje rodne odgovornosti kontrole malog oružja. Na osnovu sprovedene analize zakonodavnog i strateškog odgovora na različite rodne aspekte posjedovanja, upotrebe i zloupotrebe vatrenog oružja, predlažu se sljedeće preporuke za dalje poboljšanje zakonodavstva i političkog odgovora:

OPŠTA PREPORUKA

- S obzirom na decentralizovanu nadležnost nad segmentima koji se odnose na nabavku, posjedovanje i nošenje oružja u BiH, ali i na sličnosti u zakonodavnim okvirima, trebalo bi razmotriti kako bi se preporuke iz ove analize mogle koristiti u tekućim izmjenama i usklađivanju zakona o oružju širom BiH. Preporuke koje slijede se prvenstveno odnose na Brčko distrikt BiH, ali su, kada je to bilo neophodno, date i preporuke za druge relevantne organe.

MEĐUNARODNE OBAVEZE

- Kako bi se dodatno unapredila rodna odgovornost zakona i politika koje se odnose na kontroli SALW-a, potrebno je razmotriti sprovođenje smernica sadržanih u Završnom izvještaju u Treće revizijske konferencije⁶⁵ UN-ovog Akcionog programa za sprečavanje, borbu i iskorjenjivanje neovlaštene trgovine malim i lakim oružjem u svim aspektima - POA;
- S obzirom na ispunjavanje obaveza koje proizlaze iz Ugovora o trgovini oružjem i člana 7.4 koji obavezuje države da uzmu u obzir rizik od upotrebe konvencionalnog oružja iz člana 2, paragrafa 1 ili predmeta obuhvaćenih članom 3 ili članom 4 u počinjenju ili olakšavanju ozbiljnih djela rodno zasnovanog nasilja ili ozbiljnih djela nasilja nad ženama i djecom, preporučuje se donošenje podzakonskog akta kojim se uređuje potrebna procjena rizika.

ZAKONSKE I STRATEŠKE OSNOVE ZA INTEGRACIJU RODNE PERSPEKTIVE I UČESTVOVANJE ŽENA U KONTROLI MALOG ORUŽJA

- Uspostaviti postupke kako bi se osigurala uravnotežena zastupljenost žena i muškaraca u Koordinacionom odboru SALW-a (najmanje 40% podzastupljenog spola);

- Osigurati zakonski propisanu zastupljenost žena i muškaraca u Komisiji za odlučivanje po podnesenom zahtjevu za nabavku, držanje i nošenje oružja i municije;
- Uspostaviti postupke za učestvovanje mehanizama rodne ravnopravnosti uključujući relevantne organizacije civilnog društva i ženske organizacije koje rade na rodnoj ravnopravnosti i rodnoj osnovi u zakonodavstvu i razvoju politike, provedbi i evaluaciji;
- Koristiti rodno odgovorno budžetiranje kao alat za poboljšanje provedbe obaveza o rodnoj ravnopravnosti u vezi s kontrolom SALW-a.
- Potrebno je uspostaviti postupke kako bi se osigurao zakonski propisani broj žena u Koordinacionom odboru za lako i malo oružje u BiH (najmanje 40%);
- Potrebno je osigurati zakonski propisani broj žena u Komisiji za odlučivanje o podnesenom zahtjevu za kupovinu, držanje i nošenje oružja i municije koja procjenjuje opravdanost zahtjeva (najmanje 40%);
- Potrebno je uspostaviti mehanizam za učestvovanje rodnih mehanizama i organizacija civilnog društva koji rade na rodnoj ravnopravnosti i rodno zasnovanom nasilju u razvoju, provedbi i procjeni politike kontrole SALW-a;
- Potrebno je koristiti rodno odgovorno budžetiranje kao alat za poboljšanje provedbe obaveza o rodnoj ravnopravnosti u vezi s kontrolom SALW-a.

VEZE IZMEĐU VATRENOG ORUŽJA I NASILJA U PORODICI

U Zakonu o oružju i municiji Brčko distrikta BiH, u članu 2, pojam *nasilje u porodici* treba uključiti u skladu s definicijom u Krivičnom zakonu Brčko distrikta, kao i definisanim aktima nasilja, u skladu sa Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici u Brčko distriktu BiH;

- Uključiti u Član 10 Zakona o oružju i municiji Brčko distrikta posebnu odredbu o obaveznom obavljanju supružnika (sadašnji i bivši u posljednje dvije godine) ili člana uže porodice koji živi u istom domaćinstvu od strane institucije tokom postupka razmatranja odobrenja za nabavku oružja. U slučaju da postoji bilo kakva sumnja, mora se pokrenuti druga revizija zahtjeva;
- Član 10. Zakona o oružju i municiji treba da definiše postupke provjere ili pribavljanja dokaza o nasilju u porodici. To je posebno važno s obzirom na nedostatke u prijavljivanju i dokumentovanju slučajeva nasilja u porodici;
- *Pravilnik o obrascima i sadržaju obrazaca* propisan Zakonom o oružju i municiji u Brčko Distriktu koji reguliše sigurnosnu provjeru bi trebao pružiti sveobuhvatne smjernice i pravila postupka s obzirom na sigurnosno provjeravanje okolnosti koje ukazuju na mogućnost zloupotrebe vatrelog oružja. To uključuje nasilje u porodici, ali i druge okolnosti kako je predviđeno članom 10 Zakona o oružju, a kao što su: *izraženo poremećeni porodični odnosi, sukobi s okolinom, agresivno i ekscesno ponašanje i drugi poremećaji u ponašanju*. Ove smjernice trebaju da uključe listu lica s kime se vode razgovori (supružnici, bivši supružnici, članovi porodice, susjedi, rođaci, prijatelji); detaljnju listu obaveznih pitanja i postupka kako provesti intervju⁶⁶. Treba osigurati razgovor s intimnim partnerima ili članovima istog domaćinstva te razmotriti njihovo mišljenje
- Uz to, pojam „izraženo poremećeni porodični odnosi“ zahtjeva preciznu definiciju kao i metodu njegovog određivanja;
- Sigurnosna provjera bi trebala uključivati konsultacije s Centrom za socijalni rad kao obavezni postupak radi dobivanja podataka o historijatu i prijavljivanja nasilja u porodici, uključujući uhođenje, kao i provjeru svih izrečenih zaštitnih mjera i mjera zabrane;

^{66]} *Takve razgovore treba obaviti pažljivo, a policajci moraju uzeti u obzir da žrtva porodičnog nasilja možda neće htjeti otvoreno razgovarati s policijom iz straha od daljeg nasilja ili osvete. Podaci pruženi tokom razgovora se moraju tretirati kao povjerljivi. Službenici bi morali proći odgovarajuću obuku kako bi bili svjesni indikatora zlostavljanja u porodici i kako pružiti podršku žrtvama i zaštititi ih. Morali bi biti svjesni i da će možda trebati poduzeti aktivne korake kako bi zaštitili partnera podnositelja zahtjeva od osvete. To je posebno važno u slučaju da se s partnerom razgovara u vezi sa prijavom i pruži informacije koje vode do odbijanja ili opoziva jer podnositelj zahtjeva može kriviti svog partnera i pribjeći nasilju.*

- Uz to, treba detaljno navesti kako se obavlja "operativni rad policije na terenu" uspostavljanjem jasno definisanih postupaka prilikom provođenja sigurnosnih provjera i razvojem pratećih praktičnih smjernica. To bi moglo pomoći u smanjenju mogućnosti subjektivne, neadekvatne i nepotpune procjene;
- Sigurnosna provjera lica koja žele nabaviti oružje bi trebala uključivati evidencije o agresivnom ili asocijalnom ponašanju, što može uključivati evidenciju o ponašanju koje bi moglo dovesti do nasilnih djela protiv određenih grupa kategoriziranih, na primjer, prema rasi, spolu, invaliditetu, seksualnoj orientaciji, dobi, religiji ili klasi;
- U članu 25, paragrafu 6 Zakona o oružju i municiji Brčko distrikta treba dodati da Policija tokom produženja isprave o oružju mora da utvrdi ispunjava li vlasnik oružja uslove propisane članom 10, paragrafom 2, alineja F. Trenutno, član 25, koji reguliše produženj isprave za vatreno oružje, ne predviđa da je policija dužna provjeriti opšte uslove iz člana 10, paragrafa 2, alineje F koji se odnose na izraženo poremećene porodične odnose;
- Potrebno je izmijeniti član 46, paragraf 1 Zakona o oružju i municiji Brčko distrikta, kako bi se kao osnova za oduzimanje oružja, municije i oružnih dokumenata uključili opšti uslovi člana 10, paragrafa 2, alineje F, koji se odnose na „ostale okolnosti koje ukazuju na to da bi se oružje moglo zloupotrijebiti, kao što su: prekomjerno uživanje alkohola, konzumacija opojnih droga ili drugih omamljujućih sredstava, izraženo poremećeni porodični odnosi, sukobi s okolinom, agresivno i ekscesno ponašanje i drugi poremećaji u ponašanju, kriminalističko- obavještajni razlozi i razlozi koji ukazuju na povezanost sa licima iz kriminalističko-obavještajne evidencije i slično;
- Članom 24 Zakona o oružju i municiji distrikta Brčko propisano je da fizičko lice koje želi nositi oružje za lično obezbjeđenje za koje posjeduje potvrdu o vatrenom oružju podnosi policiji pisani zahtjev za nošenje oružja i da o tom zahtjevu odlučuje šef policije. Preporučuje se precizno definisanje uslova koji moraju biti ispunjeni da bi fizičko lice dobilo dozvolu za nošenje oružja;
- Potrebno je razviti i usvojiti jedinstvene postupke za policijske službenike u vezi s provjerama vezanim za vatreno oružje u slučajevima nasilja u porodici, kao što je obavezna provjera posjeduje li prijavljeno lice oružje prije dolaska policije na mjesto događaja; obavezno oduzimanje/konfiskaciju oružja ako ga počinilac posjeduje - legalno ili ilegalno; obavezno pretresanje kuće, automobila, pomoćnih objekata itd., kako bi se provjerilo posjeduje li ilegalno oružje, provjera ima li počinilac pristup oružju u vlasništvu drugih članova porodice, prijatelja ili putem članstva u udruženjima - lov, sport itd.;
- Potrebno je uključiti detaljne smjernice o procjeni rizika povezanog s upotrebljom vatrenog oružja u nasilju u porodici u *Pravilniku* o načinu provođenja hitnih i zaštitnih mjera u nadležnosti Policije Brčko distrikta BiH. Procjena rizika bi trebala pružiti precizno definisan i sveobuhvatan popis pitanja koja će voditi policijske službenike u procjeni rizika⁶⁷;
- Nošenje i držanje službenog vatrenog oružja od strane osoblja sigurnosnog sektora izvan radnog vremena i radnog mjesta bi moglo zahtijevati dodatnu regulaciju. Zato se preporučuje da se detaljno reguliše i ovo pitanje posebnim podzakonskim aktima koji regulišu rad osoblja sigurnosnog sektora;
- Sigurnosno provjeravanje historije i svih oblika nasilja u porodici tokom postupka regrutovanja se treba regulisati za sve stručnjake iz sektora bezbjednosti ovlaštene za nošenje vatrenog oružja;
- Potrebno je ponovo procijeniti i uskladiti Pravilnik o nošenju oružja i municije policije Brčko distrikta BiH (usvojen 2008. godine) s Konvencijom Vijeća Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici, koji će sadržavati odredbe koje se odnose na oduzimanje službenog oružja od policijaca u određenim okolnostima, uključujući prekršajno nasilje u porodici;

[67] Ta pitanja mogu uključivati posjedovanje informacija o legalnom ili ilegalnom oružju, municiji, eksplozivima itd., Prijetnju kupovinom oružja, municije ili eksploziva, prijetnju upotrebljom oružja, municije ili eksploziva, mogućnost nezakonite dostupnosti – kupovine oružja i municije (na primjer preko rođaka, prijatelja, poznanika- lovci, sport itd.).

- Potrebno je provesti sveobuhvatnu analizu institucionalne prakse i radnji nadležnih službi poduzetih kako bi se sprječila zloupotreba vatreng oružja u kontekstu nasilja u porodici i nasilja od strane intimnih partnera.

ODGOVOR NA RODNE ASPEKTE POTRAŽNJE, UPOTREBE I ZLOUPOTREBE VATRENOG ORUŽJA

- Potrebno je pojačati strateške sinergije kako bi se maksimalizirali efekti predloženih akcija u prevenciji i rješavanju potražnje, upotrebe i zloupotrebe vatreng oružja između Strategije za kontrolu malog oružja i lakog naoružanja i pratećeg Akcionog plana i drugih relevantnih strategija, poput Gender akcionog plana BiH. Pritom se preporučuje nadograditi iskustva u integriranju pitanja o spolu i malom oružju u Akcioni plan za provedbu UNSCR 1325;
- Postupak sigurnosne provjere bi trebao uzeti u obzir specifične faktore rizika koji proizlaze iz specifičnih rodnih normi maskuliniteta i ukrštanje pitanja spola i dobi, što za rezultat ima dominaciju mladića među počinocima i žrtvama zloupotrebe vatreng oružja;
- Postupci sigurnosne provjere za član 10 Zakona o oružju i municiji bi također trebali uspostaviti alate za procjenu rizika može li se vatreno oružje koristiti u kontekstu samoubistva⁶⁸;
- Također je potrebno razviti rodno osjetljivu metodologiju za praćenje i procjenu zakonodavstva i politika o kontroli SALW-a.

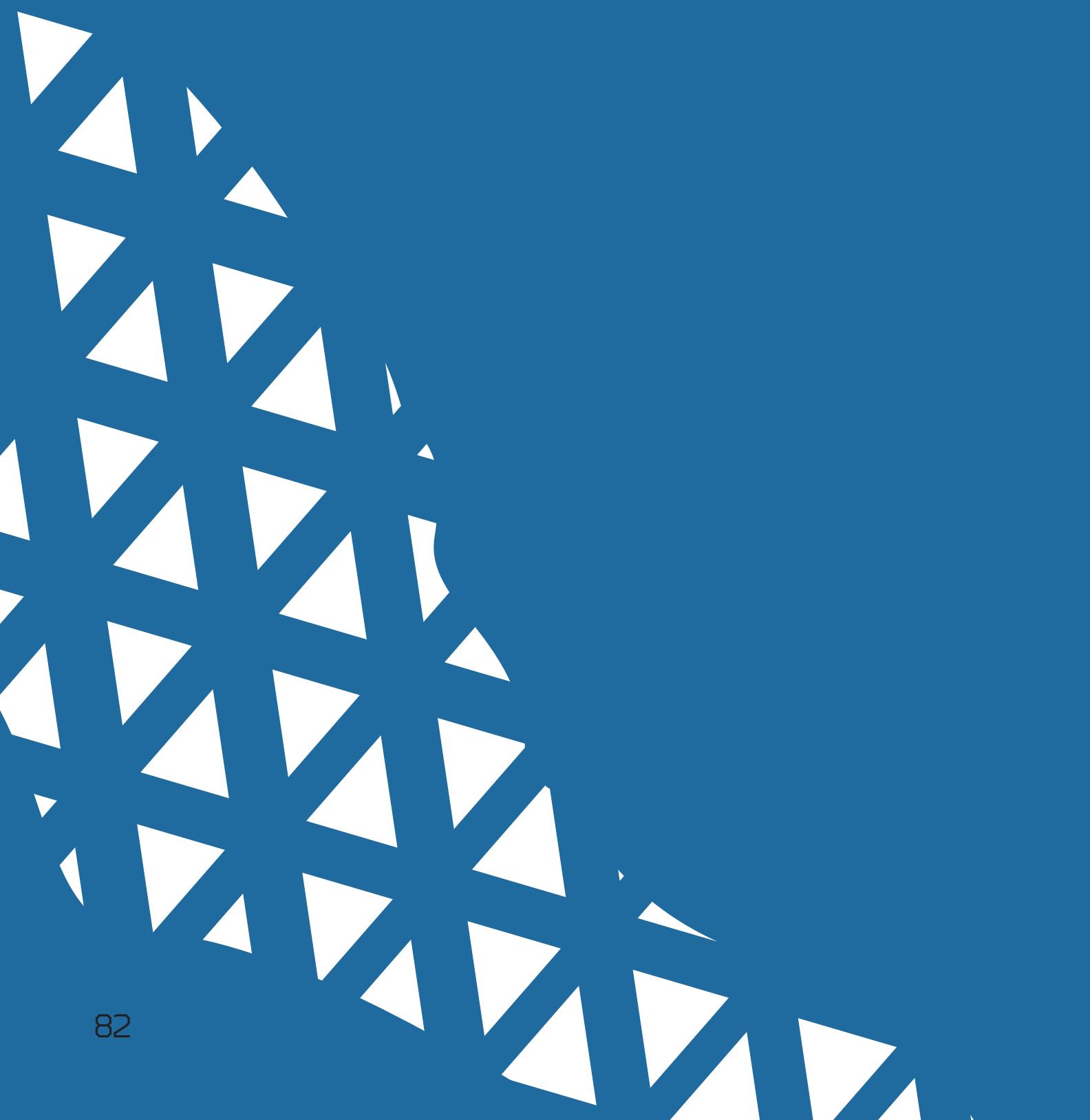
RODNO OSJETLJIVE PRAKSE PRIKUPLJANJA PODATAKA

- Potrebno je osigurati da Zakon o oružju i municiji i relevantni podzakonski propisi određuju da svi prikupljeni podaci i evidencija moraju biti razvrstani po spolu i dobi;
- U postojeće obrasce koji se vode na temelju Zakona o oružju i municiji potrebno je uvesti i navesti kategoriju razloga za oduzimanje oružja i municije kako bi se olakšalo praćenje i analiza te davanje informacija o tome koliko je oružja uklonjeno/vraćeno na temelju nasilja;
- Potrebno je uspostaviti postupke za vođenje evidencije o privremeno oduzetom i vraćenom oružju, uključujući statistiku razvrstanu prema spolu, uključujući osnove za oduzimanje oružja;
- Potrebno je uspostaviti postupke za poboljšanje razmjene podataka između odgovornih državnih institucija koje igraju presudnu ulogu u prevenciji i borbi protiv nasilja u porodici, a posebno između centra za socijalni rad, zdravstvenih ustanova i policije.

[68] Na primjer, američke fondacije za prevenciju samoubistava pružaju praktične savjete kako sprječiti samoubistva vatrenim oružjem kroz praksu sigurnog skladištenja i privremeno uklanjanje pristupa vatrenom oružju kada je neko u opasnosti, te kako da se sazna o uobičajenim faktorima rizika i znakovima upozorenja samoubistva. Više informacija na: : <https://afsp.org/an-introduction-to-firearms-and-suicide-prevention>.

REFERENCE

MEĐUNARODNI DOKUMENTI

UN, Sporazum o trgovini oružjem

Kontrola oružja, Kako koristiti Sporazum o oružju, Praktični vodič za procjenu rizika, 2018.

Zajednički stav EU-a o izvozu oružja 2008/944/CFSP

Akcioni program za sprečavanje, borbu i iskorjenjivanje neovlaštene trgovine malim i lakin oružjem u svim njezinim aspektima (PoA)

Konvencija Ujedinjenih naroda protiv transdržavnog organiziranog kriminala

Protokol protiv neovlaštene proizvodnje i prometa vatrenim oružjem, njegovim dijelovima i municijom

Mapa održivog puta za borbu protiv ilegalnog posjedovanja, zloupotrebe i prometa malog i lakin oružja (SALW), vatrenog oružja i s njim povezane municije na zapadnom Balkanu

STRATEGIJE

Strategija za kontrolu malog oružja i lakin naoružanja u BiH za razdoblje 2021.-2024.

Akcioni plan, novi akcioni plan Strategije za kontrolu malog oružja i lakin naoružanja u BiH za razdoblje 2021.-2024.

Gender akcioni plan Bosne i Hercegovine za razdoblje od 2018. do 2022., „Službeni glasnik BiH“ br. 89/18

Akcioni plan za provedbu Rezolucije Vijeća bezbjednosti UN-a 1325 u Bosna i Hercegovina za period 2018.-2022., „Službeni glasnik BiH“ br. 89/18

Protokol o saradnji i djelovanju u slučajevima nasilja nad ženama i nasilja u porodici u Brčko distriktu BiH

ZAKONI

Zakon o oružju i municiji u Brčko distriktu BiH, „Službeni glasnik Brčko distrikta“ br. 39/11, 2/12, 6/13

Zakon o proizvodnji oružja i vojne opreme, „Službeni glasnik BiH“ br. 9/04, 25/09

Zakon o kontroli kretanja oružja i vojne opreme, „Službeni glasnik BiH“ br. 53/09, 22/16

Zakon o označavanju malog oružja, lakin oružja i pripadajuće municije, „Službeni glasnik BiH“, br. 83/16

Zakon o kontroli vanjskotrgovinskog prometa oružja, vojne opreme i robe posebne namjene, „Službeni glasnik BiH“ br. 53/16

Zakon o kontroli vanjskotrgovinskog prometa robeom dvostrukne namjene, „Službeni glasnik BiH“ br. 53/16

Zakon o agencijama za osiguranje lica i imovine i privatnoj detektivskoj djelatnosti, „Službeni glasnik Brčko distrikta“ br. 27/04, 15/05, 37/05

Zakon o krivičnom postupku Brčko distrikta BiH, „Službeni glasnik Brčko distrikta“ br. 34/13, 27/14, 3/19, 16/20

Krivični zakon Brčko distrikta BiH, „Službeni glasnik Brčko distrikta“ br. 19/20

Zakon o zaštiti od nasilja u porodici u Brčko distriktu BiH, „Službeni glasnik Brčko distrikta BiH“, br. 7/18

Zakon o obavještajno-sigurnosnoj agenciji BiH, Službeni glasnik BiH, broj 61/14

Zakon o policijskim službenicima Brčko distrikta, „Službeni glasnik Brčko distrikta“ br. 18/20

Zakon o policiji Brčko distrikta BiH, „Službeni glasnik Brčko distrikta“ br. 18/20, 41/20

Zakon o sudskoj policiji Brčko distrikta BiH, „Službeni glasnik Brčko distrikta“ br. 3/21

Zakon o upravi za indirektno oporezivanje, „Službeni glasnik BiH“ br. 89/05

Zakon o službi u oružanim snagama Bosne i Hercegovine, „Službeni glasnik BiH“ br. 88/05, 53/07, 59/09, 74/10, 42/12, 41/16 i 38/18

Zakon o prekršajima Brčko distrikta BiH, „Službeni glasnik Brčko distrikta“ br. 24/07, 29/16

Zakon o zabrani diskriminacije, „Službeni glasnik BiH“ br. 59/09

Zakon o ravnopravnosti spolova u BiH, „Službeni glasnik BiH“, br. 16/03 i 102/09

Zakon o zaštiti tajnih podataka, „Službeni glasnik BiH“ br. 54/05, 12/09

REFERENCE

Zakon o lovnu, "Službeni glasnik Brčko distrikta" br. 1/15, 52/18

Zakon o mlađima Brčko distrikta BiH, "Službeni glasnik Brčko distrikta" br. 18/17

Zakon o javnom redu i miru Brčko distrikta BiH, "Službeni glasnik Brčko distrikta" br. 32/09, 14/10

Zakon o prometu eksplozivnih materija i zapaljivih tečnosti i gasova, "Službeni glasnik Brčko distrikta" br. 27/07

Zakon o šumama Brčko distrikta, "Službeni glasnik Brčko distrikta" br. 14/10, 26/16

Zakon o carinskoj politici u BiH, "Službeni glasnik BiH" br. 58/15

PODZAKONSKI AKTI, ODLUKE I SL.

Pravilnik o utvrđivanju zdravstvene sposobnosti za nabavljanje, držanje i nošenje oružja Brčko distrikta BiH, "Službeni glasnik Brčko distrikta" br. 17/12

Pravilnik o radu komisije za odlučivanje po podnesenom zahtjevu za nabavku i nošenje oružja i municije, "Službeni glasnik Brčko distrikta" br. 28/12

Pravilnik o uništenju oružja i municije, "Službeni glasnik Brčko distrikta" br. 3/12

Pravilnik o prostornim i tehničkim uslovima civilnih streljišta, "Službeni glasnik Brčko distrikta" br. 3/12

Pravilnik o uslovima koje moraju ispunjavati lica registrovana za obavljanje djelatnosti popravljanja i prepravljanja oružja, "Službeni glasnik Brčko distrikta" br. 3/12

Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja evidencija, "Službeni glasnik Brčko distrikta" br. 56/11

Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o uništenju oružja i municije, "Službeni glasnik Brčko distrikta" br. 28/12

Pravilnik o izmjenama Pravilnika o obrascima i sadržaju obrazaca propisanih Zakonom o oružju i municiji Brčko distrikta BiH, "Službeni glasnik Brčko distrikta" br. 28/12

Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o programu obuke i načinu osposobljavanja za pravilno rukovanje, držanje i nošenje oružja, "Službeni glasnik Brčko distrikta" br. 28/12

Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o uslovima koje moraju ispunjavati osobe registrovane za obavljanje djelatnosti popravljanja i prepravljanja oružja, "Službeni glasnik Brčko distrikta" br. 28/12

Pravilnik o izmjenama Pravilnika o radu komisije za odlučivanje po podnesenom zahtjevu za nabavku i nošenje oružja i municije, "Službeni glasnik Brčko distrikta" br. 28/12

Pravilnik o izmjenama Pravilnika o sadržaju i načinu vođenja evidencija, "Službeni glasnik Brčko distrikta" br. 28/12

Pravilnik o izmjenama Pravilnika o prostornim i tehničkim uslovima civilnih streljišta, "Službeni glasnik Brčko distrikta" br. 28/12

Pravilnik o načinu i uslovima sigurnog smještaja i skladištenja oružja i municije, "Službeni glasnik Brčko distrikta" br. 3/12

Pravilnik o oblicima i sadržaju obrazaca propisanih zakonom o oružju i municiji u Brčko distriktu u BiH, "Službeni glasnik Brčko distrikta" br. 2/12

Pravilnik o programu obuke i načinu osposobljavanja za pravilno rukovanje, držanje i nošenje oružja, "Službeni glasnik Brčko distrikta" br. 28/12

Pravilnik o načinu i postupku nadzora i kontrole nad provedbom zakona o kontroli kretanja oružja i vojne opreme, "Službeni glasnik BiH" br. 95/16

Pravilnik o postupcima i načinima obilježavanja oružja i municije, "Službeni glasnik BiH", br. 49/18

Instrukcije o uslovima i postupku izdavanja dokumenata u vanjskoj trgovini robe dvostrukе namjene, "Službeni glasnik BiH" br. 12/17

Uputstvo o nadzoru nad pravnim i fizičkim licima kojima su izdani dokumenti ili su registrovane za vanjsku trgovinu robom s kontrolne liste, "Službeni glasnik BiH" br. 28/10

Pravilnik o sadržaju, izgledu i vođenju evidencije propisane zakonom o agencijama za osiguranje lica i imovine i privatnoj detektivskoj djelatnosti, "Službeni glasnik Brčko distrikta" br. 46/04

REFERENCE

Pravilnik o prostornim uslovima i tehničkim sredstvima i opremi za obavljanje fizičko-tehničkog obezbeđenja i detektivskih poslova, "Službeni glasnik Brčko distrikta" br. 46/04

Pravilnik o upotrebi fizičke sile i vatrengor oružja u radu agencija za osiguranje lica i imovine i privatnih detektivskih agencija, "Službeni glasnik Brčko distrikta" br. 46/04

Pravilnik o uslovima i načinu provedbe fizičko-tehničkog obezbeđenja, "Službeni glasnik Brčko distrikta" br. 46/04

Pravilnik o sadržaju, izgledu i vođenju evidencije propisane zakonom o agencijama za osiguranje lica i imovine i privatnoj detektivskoj djelatnosti, "Službeni glasnik Brčko distrikta" br. 46/04

Pravilnik o načinu provođenja hitnih i zaštitnih mjer; nije dostupno na mreži

Pravilnik o sadržaju evidencija i izvještaja o nasilju u porodici, "Službeni glasnik Brčko distrikta BiH", br. 29/18

Etički kodeks policije Brčko distrikta, "Službeni glasnik Brčko distrikta" br. 18/03

Pravilnik o upotrebi sile, "Službeni glasnik Brčko distrikta" br. 13/08

Pravilnik o načinu držanja i nošenja oružja i municije, "Službeni glasnik Brčko distrikta" br. 13/08

Pravilnik o nošenju i upotrebi oružja (pripadnika Vojno-odbrambenih struktura BiH), nije objavljeno u Službenom glasniku

Pravilnik o načinu obavljanja osnovnih sigurnosnih provjera u Ministarstvu odbrane Bosne i Hercegovine i Oružanim snagama Bosne i Hercegovine, nije objavljeno u Službenom glasniku

Pravilnik o izgledu i sadržaju dozvole za pristup povjerljivim podacima, sigurnosnim upitnicima, izjavama i drugim dokumentima propisanim Zakonom o zaštiti tajnih podataka, "Službeni glasnik BiH" br. 12/04, 20/04, 56/06, 12/09

Pravilnik o krivičnim i prekršajnim evidencijama Brčko distrikta, nije dostupno na mreži

Pravilnik o načinu držanja i nošenja oružja i municije (za policijske službenike na državnom nivou), nije dostupno na mreži

Pravila sudske policije, dostupno na mreži

Pravilnik o načinu vršenja sigurnosnih provjera i izvorima podataka pri vršenju sigurnosnih provjera, „Službeni glasnik BiH“ br. 63/13

Pravilnik o uslovima obavljanja poslova pratnje i obezbjeđenja transporta novca, vrijednosnih papira, plemenitih kovina i metala, nije dostupno

Pravilnik o uslovima obavljanja poslova pratnje i obezbjeđenja transporta novca, vrijednosnih papira, plemenitih kovina i metala, nije dostupno

Pravilnik o uslovima koje moraju ispunjavati prodavnice eksplozivnih materija na malo, kontejneri i druga priručna skladišta za držanje eksplozivnih materija, kao i o uslovima i načinu njihovog korištenja, "Službeni glasnik Brčko distrikta" br. 32/08

Pravilnik o obradi zahtjeva za izdavanje dokumenata za tranzit robe naveden na kontrolnim listama, "Službeni glasnik BiH" br. 8/11

Popis robe posebne namjene, „Službeni glasnik BiH“ br. 65/19

Odluka o popisu oružja i vojne opreme za koju pokret treba odobrenje, „Službeni glasnik BiH“ br. 62/17

Ostali podzakonski akti koji se odnose na provedbu Zakon o kontroli vanjskotrgovinskog prometa robom i uslugama od strateškog značaja za bezbjednost BiH, dostupno na mreži

Politika ravnopravnosti spolova u Ministarstvu odbrane BiH i Oružanim snagama BiH, dostupno na mreži

OSTALI KORIŠTENI REFERENTNI MATERIJALI

Istraživanje malog i lakog oružja 2012.-2016., SEESAC

Bosna i Hercegovina, Istraživanje malog i lakog oružja 2012.-2016.

Priručnik za obuku o integraciji rodnih aspekata u kontroli malog oružja, 2020. (neobjavljeno); Lebrun (ur.). 2019. Rodno odgovorna kontrola malog oružja - praktični vodič. Ženeva: istraživanje malog oružja

Rodno odgovorna kontrola malog oružja u Deceniji akcije za ciljeve održivog razvoja, Tragači za mirom, pravedna i inkluzivna društva, februar 2020.

SEESAC

South Eastern and Eastern Europe Clearinghouse
for the Control of Small Arms and Light Weapons (SEESAC)

Bulevar Zorana Đindića 64, 11000 Belgrade, Serbia

Tel: +381 11 415 5300

Fax: +381 415 5499

E-mail: seesac@undp.org

www.seesac.org

---

*This project is funded by
the European Union*

Working within the framework of:

Regional Cooperation Council